

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы

Министерство образования и науки Республики Казахстан
Национальная академия образования им. И. Алтынсарина

**МЕКТЕПKE ДЕЙІНГІ ДАЯРЛЫҚ СЫНЫПТАРЫНЫҢ
(НӨЛДІК СЫНЫПТАР), 1-СЫНЫПТАРДЫҢ БІЛІМ АЛУШЫЛАРЫНА
АРНАЛҒАН ҰЛГІЛІК ОҚУ ЖОСПАРЫ
ЖӘНЕ ОҚУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫ**

**ТИПОВЫЕ УЧЕБНЫЕ ПЛАНЫ И УЧЕБНЫЕ ПРОГРАММЫ ДЛЯ
ОБУЧАЮЩИХСЯ КЛАССОВ ПРЕДШКОЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ
(НУЛЕВЫЕ КЛАССЫ), 1 КЛАССОВ**

**Астана
2018**

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының ғылыми кеңесімен басуға ұсынылған (2018 жылғы 28 ақпандағы № 2 хаттама)

Рекомендовано к изданию ученым советом Национальной академии образования им. И. Алтынсарина (протокол № 2 от 28.02.2018 года)

Мектепке дейінгі даярлық сыныптарының (нөлдік сыныптар), 1-сыныптардың білім алушыларына арналған Үлгілік оқу жоспары және оқу бағдарламалары. – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2018. – 64-бет.

Типовой учебный план и учебные программы для классов дошкольной подготовки (нулевые классы), 1 классов в рамках обновления содержания образования. – Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2018. – 64 с.

Мектепке дейінгі даярлық сыныптарының (нөлдік сыныптар), 1-сыныптардың білім алушыларына арналған Үлгілік оқу жоспары және оқу бағдарламалары жаңартылған білім мазмұны аясында әзірленген. Үлгілік оқу жоспарына сәйкес мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту бағдарламасына (нөлдік сыныптар) Әліппені оқыту енгізілген. Осыған байланысты әліппеге дейінгі кезең, әліппе кезеңі, әліппеден кейінгі кезеңді қамтыған 1-сыныпқа арналған «Сауат ашу» оқу бағдарламасы қайта қаралды.

Үлгілік оқу жоспары және оқу бағдарламалары мектепке дейінгі ұйымдардың тәрбиешілері мен бастауыш сынып мұғалімдеріне арналған.

Типовой учебный план и учебные программы для классов дошкольной подготовки (нулевые классы), 1 классов разработаны в рамках обновления содержания образования. В соответствии с Типовым учебным планом в программу дошкольного образования (нулевые классы) включено изучение Букваря. В соответствии с этим была переработана учебная программа для 1-го класса «Обучение грамоте», которая включала добукварный, букварный и послебукварный периоды.

Типовой учебный план и учебные программы предназначены для воспитателей организаций дошкольного образования и учителей начальных классов.

© Ы. Алтынсарин атындағы
Ұлттық білім академиясы, 2018
©Национальная академия образования
им. И. Алтынсарина, 2018

1. Мектепке дейінгі даярлық мазмұнын қалыптастырудың ғылыми-әдістемелік негіздері

Білім беру жүйесінің дамуының қазіргі кезеңінде мектепке дейінгі дайындық жүйесіне жаңа тәсілдер, мектепке дейінгі білім берудің тиімді нысандарын әзірлеу және енгізу және халықаралық озық тәжірибелер негізінде оқыту қажеттілігі туындады. Балаларды бес-алты жастан бастап оқытудың әлемдік тәжірибесі балалардың интеллектуалдық және физикалық дамуы үшін үлкен мүмкіндіктердің бар екендігін растады.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту жүйесін жаңғыртудың тұжырымдамалық негізі 2050 жылға дейінгі Қазақстан Республикасының стратегиялық даму жоспарында, 2016-2019 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының білім және ғылымды дамытудың мемлекеттік бағдарламасында көрсетіледі. [1]

Мектепке дейінгі дайындық бес-алты жастағы балаларға бағытталған және Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңына сәйкес: отбасында; мектепке дейінгі ұйымдарда, жалпы білім беретін мектептер, лицейлердегі және гимназиялардағы мектепке дейінгі сыныптарында жүзеге асырылады.

Мектепке дейінгі дайындықтың негізгі міндеттері:

- мектепке дейінгі дайындықта сапалы білім беруді қамтамасыз ету;
- физикалық, интеллектуалдық, психологиялық дайындығы бар балалар үшін жағдай жасау;
- балалардың ата-аналарын мектепке дайындау мен кеңес беру процесіне тарту және ата-аналарға әдістемелік көмек көрсету.

Мемлекеттік білім беру ұйымдарында мектепке дейінгі дайындық тегін және Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес мемлекеттік бюджеттен қаржыландырылады. [2]

Мектепке дейінгі дайындық сыныптарын/топтарды ұйымдастыру мектепке дейінгі және бастауыш білім берудің сабақтастығын қамтамасыз етеді. Балаларды мектепке дейінгі білім беру сыныптарында (топтарда) дайындау - мектепке дейінгі естияр жастағы баланың сапалы білім алуы құқығын жүзеге асыру болып табылады.

Мектепалды кезеңнің ерекшеліктерін ескере отырып, білім беру процесін және бұл жастағы балалардың сұраныстары мен мүмкіндіктерін есепке ала тәрбиелеу мен дамуын ұйымдастыруды, сондай-ақ мектепалды білім алу сатысындағы балалар үшін дамудың осы кезеңінің өзіндік құндылықтарын сақтауды қамтамасыз ететін білім мазмұнын таңдап алуды қамтамасыз ету маңызды. Және бұл кезеңдегі оқу мазмұнын мектептің бірінші сыныбында қайталамау өте маңызды болып табылады.

Мектепке дейінгі дайындық міндеттерін жүзеге асыру барысында қамтамасыз етілуі тиіс:

- баланың оқуға ынтасын, мектепке деген эмоционалды – қатынасын дамыту және нығайту;
- мектепке сәтті бейімделуі үшін қажет болашақ оқушы тұлғасының әлеуметтік қасиетінің қалыптасуы.

1.1 Мектепке дейінгі дайындықтың концептуалды негіздері және нормативті – құқықтық базасы

Мектеп жасына дейінгі балаларға сапалы білім беру қызметтерін көрсету үшін қажетті жағдайларды жасауды қамтамасыз ету мақсатында нормативтік құқықтық база арқылы бекітілген мектепке дейінгі білім берудің тұжырымдамалық негіздері анықталды.

2016-2019 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының білім және ғылымды дамытудың мемлекеттік бағдарламасы мектепке дейінгі білім беруді елдің білім беру жүйесін дамытудың басым бағыттарының бірі ретінде анықтады. Мектепалды білім берудің нормативті-құқықтық базасын құрайтын құжаттар қатарында «Балалардың құқығы туралы Конвенция», «ҚР Конституциясы», «Отбасы кодексі», т.б. атап өтуге болады. (Қосымша №1)

Қазіргі кезде «Білім туралы» Заңда 2019-2020 жылдан 1-ші сыныпқа алты жастан бастап қабылданатыны туралы өзгеріс енгізілген. Бұл жағдайда «мектепалды» білім беру «мектепке дейінгі» білім берудің аяқталатын кезеңі болып табылады және мектеп алды/мектепке дейінгі дайындық 2020-2021 оқу жылынан бастап бес жастан басталды.

Білім беру жүйесінің дамуының қазіргі кезеңі оның «ақпараттық қоғамға» өтуімен сипатталады. Бүгінгі таңда экономиканың барлық салаларын жандандыруды, адам қызметінің негізгі түрлерін интеллектуализация-лауды қамтамасыз ететін басты қоғамдық өнімдердің бірі - ақпарат болып отыр. Тұлғаға ақпараттық кеңістіктің ұлғаюы жағдайында бейімделуге мүмкіндік беретін алғышарттар жасау, ақпаратты қабылдау, өңдеу және таратудың жаңа технологияларын мобильді меңгеруге қабілетті болу, білім берудің басты мақсаттарының бірін құрайды.

Білім беру кеңістігінде қоғамды ақпараттандырудың әлеуметтік, психологиялық және кәсіптік алғышарттары өз қалыптасуын бастайды және бұл үдеріс білім берудегі ұстаным-тәсілдерді, қазіргі қалыптасқан шындыққа олардың сәйкестігі тұрғысынан оқытуға деген қолданыстағы көзқарастарды қайта қарауды, сондай-ақ жаңа ұстаным-тәсілдемелерді әзірлеуді талап етеді.

Сондай-ақ, Қазақстанда білімнің оқып-зерделенген мазмұн көлеміне емес, оның тереңдігіне бағытталған жаңартылған білім мазмұнына көшу басталды. Бүгінгі мектеп оқушылары - ұлттың интеллектуалдық әлеуеті, және елдің болашағы оларға байланысты болады. Жаһандық трансформациялар мен әлемдік трендтер мектеп білімінің мазмұнын жаңарту қарқынын тездетуді талап етеді. Бұл білім алушыларда «ойлаудың дамуының жүруі үшін, ал жады ойланушы, ал қабылдау – ойлаушы болуы» үшін білім сапасын көтерудің шарты болып табылады. [3]

Білім беру мазмұнын жаңарту шеңберінде бастауыш мектепте мыналар ұсынылады: энциклопедиялық сипаттағы фактологиялық материалды беруге бағытталған оқытудан, ақпарат алу тәсілдерін үйренуге бағытталған оқытуға баса назар аудару; ынтымақтастық пен дербестікке қабілетті жеке тұлғаны

әлеуметтендіру; ақпарат алу, талдау және тиімді пайдалану мүмкіндігін қалыптастыру.

Қолданыстағы Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартымен салыстырғанда жаңартылған білім мазмұны стандарты нәтижелерге негізделген білім беру моделін құруға бағытталған. Мектепке дейінгі және бастауыш білім берудің сабақтастығын қамтамасыз ету мақсатында білім берудің екі деңгейін, әсіресе, мектепке дейінгі білім берудің реттілігін-сабақтастығын және өзара байланысын қамтамасыз ету маңызды болып табылады.

Ғылым және білім ақпараттары көлемінің өсуіне байланысты, әсіресе оқу үрдісінде балалар алатын фактологиялық білімдерді барынша азайту принципі аса өзекті болып отыр. Бұл принципті аздағанмен көп нәрсеге үйретуге ұмтылыс ретінде тұжырымдауға болады. Оған сәйкес, бір объектіні оң қырынан қараған жөн, бір объектіні он жағынан қарастырғанда әрқайсы тек бір қырынан ғана қарастырылады. [4]

Осыған байланысты, мектепке дейінгі білім беруге - 7 жасқа дейінгі балаларды ұйымдасқан оқытудың бірінші кезеңіне жоғары талаптар қойылады, оның бағдарламалары балаларды мектепке дайындауға, оларды қадағалауды жүзеге асыруға, сондай-ақ олардың әлеуметтік, эмоционалдық және зияткерлік дамуына бағытталған

Мектепке дейінгі білім берудің маңызды міндеттерінің бірі - баланың ой-өрісін кеңейту және шығармашылық қабілеттерін дамыту бағыттарын, мектепте әрі қарай білім берудің сипатын анықтайтын, құзыреттілігі мен қызығушылығын дамыту үшін негіз қалыптастыру мақсатында мектепке дейінгі балада дүниенің біртұтас бейнесін көруді қамтамасыз ету болып табылады.

Педагогикалық тәжірибені талдау бүгінгі күні мектепте білім беру мазмұнын ғылыми деңгейге көтеру және баланың дамуының осы сатысында игерілетін ақпарат көлемін ұлғайту мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының білім беру процесіне тікелей ықпал етеді.

Бұдан басқа, мектепке дейінгі білім беру деңгейінде, мектепке дейінгі жастағы балалардың оқу жүктемесінің көлемінің ұлғайуымен сәйкес, жаңа мектеп бағдарламалары («Жаратылыстану», «Ағылшын тілі» және т.б.) енгізілді. Сонымен қатар, балалардың ойындарға және серуендеуге уақыт қалдыру керек екенін түсіну де маңызды болады.

Кейбір жағдайларда, мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының педагогикалық ұжымдары мазмұнында бастауыш білім деңгейімен сабақтастықты қамтамасыз етілмеген білім беру бағдарламаларының пайдаланады.

Мектепке дейінгі сыныпта/топта білім беру процесі әртүрлі сенсорлық арналар арқылы баланың ақпаратты қабылдау үдерісінде жүзеге асырылған балалардың интеллектуалды дамуына бағытталған болуы керек, бірақ шындықтың барлық объектілері арасында күрделі ішкі байланыстарды орнатуға бағытталмаған, бұл әлем бейнесін тұтас қабылдауды қамтамасыз етпейді, ғалымдар, педагогтардың апікірінше, «қиынды сана» және «қиынды қызметті» қалыптастырады [5].

Бұл жағдайдың пайда болу себептері, мектепке дейінгі деңгейдегі әртүрлі білім беру салаларының (бағдарламаларының) бөліктерін, мазмұндық элементтерін біріктіруге мүмкіндік беретін әдіснамалық қолдаудың болмауы; әртүрлі бағдарламалардың мазмұнын интеграциялау және бір білім беру аймағында білім мазмұнын жобалаудың дамыған механизмінің болмауы; интеграцияланған білім беру салалары бойынша білімін кешенді қолдануды талап ететін балаларға арналған үлгі тақырыптар, мәселелер, тапсырмалардың болмауы болып табылады

Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі бес жастан бастап балаларды мектепке дейінгі білім беруге көшіру туралы құжаттарды әзірлеп жатыр, бұл біз бес жастағы балаларды мектепке дайындау мақсатты арнайы бағытталған, ұйымдасқан процес ретінде түсінетін, ал кең мағынада - әлеуметтік-тұлғалық (интеллектуалды, эмоционалды, тұлғалық) жетілуді қалыптастыруға, тар мағынада - жасының психологиялық және физиологиялық ерекшеліктеріне сәйкес, дүниенің қабылдаудағы және білімді меңгерудегі жеке ерекшеліктері ескере отырып жүзеге асырылатын, қарқынды интеллектуалды дамуға, алғашқы әлемнің біртұтас бейнені қалыптаса бастауына, балалардың мектепке бірдей дайындық деңгейінде келуі үшін тең бастапқы мүмкіндіктер жасау.

«Мектепалды білім беру» термині бүкіл әлемде кең таралған, сондай-ақ әдетте, баланың білім берудің мектепке дейінгі мекемесінен балабақшадан (білім берудің мектепке дейінгі мекемесінен немесе отбасынан) мектепке көшіруді жеңілдетуге арналған мектепке дейінгі жоғарғы кезеңді қамтитын, жалпы қабылданған «мектепке дейінгі білім беру» терминін де пайдалануға болады. «Мектепалды» білім беру термині мектепке барудың алдындағы екі жылды қамтиды, яғни, 5 және 6 жастағы баланы оқыту.

Баланың өмірінің табысты болуы мектепке дейінгі білім деңгейіне байланысты болады. Мектепке дейінгі білім беру, ғалым-педагогтар пікірінше, маңыздылық деңгейі бойынша үшінші (жоғары және бастауыштан кейін) орын алады. Сарапшылардың пікірінше, мектепке дейінгі білім берудің дамымағандығы себепті жыл сайын қазақстандық экономика миллиардтаған теңге қаржыны толық ала алмайды.

«Мектепке дейінгі білім беру» термині баланың өмірінде осы кезеңнің айрықша маңыздылығын атап көрсету, білім берудің мектепке дейінгі ұйымдары жағдайында әрбір баланың мектепке тиімді дайындығын ұйымдастыру мақсатында мұғалімдердің, ғалымдардың, ата-аналар қоғамының назарын осы жасқа аудару үшін енгізілді.

Мектепке дейінгі білім беру әртүрлі типтегі мектепке дейінгі ұйымдардың базасында қысқа уақытта болу топтарында жүзеге аса алады.

Мектепке дейінгі білім берудің басты мақсаты – балалардың мектепке баруға тең бастапқы мүмкіндіктерін қамтамасыз ету үшін жағдай жасау.

Мектепалды білім берудің нәтижесі - баланың одан әрі дамуға дайын болуы – әлеуметтік, тұлғалық, танымдық (когнитивті) және оларда әлемнің

алғашқы тұтастық әлемнің картинасының, яғни әлем туралы ой елегінен өткізілген және жүйеленген алғашқы білімінің пайда болуы.

Осыған байланысты мектепке дейінгі білім берудің негізгі құрамдас бөлігін таңдау «Әліппе» оқуын енгізу, мектепке дейінгі білім беру бағдарламаларының мазмұнда дидактикалық бірліктердің ірілендіру және білім беру мазмұнын жаңарту мен оларды жүзеге асыру жағдайының өзгермелілігі есебінен өзектеніп түседі.

Мектепке дейінгі білім беру тәжірибесіне интегративті үдерістерді енгізу, әлемнің мозаикалық суретін емес, тұтас бейнесін беретін зерттелетін оқу салаларының мазмұнын қайта өңдеу, тұтастықты ұсыну, оқытылатын бағдарламалардың бөлімдері арасындағы өзара байланысты және өзара тәуелділікті тереңдету, күннен күнге ұлғайып отырған ақпараттың көлемін оны меңгеруге бөлінген қысқа мерзімді уақыт ішінде меңгеру үшін оқыту мен тәрбиелеудің әдістерін және технологияларын жетілдіру.

Мектепке дейінгі білім беру мазмұнын жобалау тұрғысынан маңызды аспектісі интегративті ұстаным болып табылады, «қарапайымнан күрделіге көшу тетіктерін, бөлімдерді біріктіру нәтижесінде жаңаны қалыптастыру», яғни бұрынғы біліммен байланысты емес салалар арасындағы «пәнаралық» көшуге ықпал ететін, мүмкіндігінше, әлемнің мозаика суретін емес, біртұтас көрінісін беретін, мазмұндар арасындағы өзара байланыс пен өзара тәуелділікті тереңдетуге бағытталған «пәндер» жүйесін жетілдіру, күннен күнге ұлғайып отырған ақпараттың көлемін өңдеуге мүмкіндік беретін жаңа білім беру бағыттарын жасау [6].

Дегенмен, мектепке дейінгі білім беруді интеграциялаудың теориялық негіздемесі мен әдістемелік қамтамасыз ету және оның мазмұнын құрастырудың өзгермелілігі тек үзінді түрінде (кіріктірілген сабақтар, жеке бағдарламалар), ал кейбір жағдайларда мектепке дейінгі білім беруде оның толық көрінісі берілмейді және мектепке дейінгі білім беруде толық көлемде қолданылмайды.

Ғалымдар интеграциялық көзқарас негізінде мектепке дейінгі білім беру мазмұнын жобалау бойынша арнайы зерттеулер жүргізген жоқ. Педагогикалық теория мен практикадағы мектепке дейінгі білім берудің жай-күйін талдау бірқатар қайшылықтардың болуынан туындаған мәселелерді бөліп көрсетуге мүмкіндік береді:

әлеуметтік-педагогикалық деңгейде - мектепке дейінгі білім беру ұйымдарына бармайтын балалар санының артуы және әртүрлі әлеуметтік топтардан шыққан балалар мектебіне арнайы дайындық қажеттілігі;

ғылыми-теориялық деңгейде - мектепке дейінгі білім беруді жүзеге асырудың қажеттілігі және қолда бар мектепке дейінгі білім берудің мазмұны негізінде мектепке дейінгі білім берудің мазмұны жобалауға мүмкіндік беретін әдістердің жоқтығы арасындағы қайшылық;

ғылыми-әдістемелік деңгейде - жалпы білім беру мазмұнын интеграциялау мәселесінің жоғары деңгейде зерттелуі және мектепке дейінгі білім берудің мазмұнын, сондай-ақ мектепке дейінгі дайындық деңгейін ашатын ғылыми-әдістемелік негіздердің жоқтығы арасындағы қайшылық.

Мектепке дейінгі білім беру мазмұнын интеграциялау және білім мазмұнын жаңарту негізінде жобалау туралы ғылыми түсініктердің синтезі мектепке дейінгі білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ескерілетін негізгі ерекшеліктерді бөліп алуға мүмкіндік береді:

- пәннің мазмұнын жобалау кезінде шиыршық қағидасы;
- Блум таксономиясы бойынша оқыту мақсаттарының иерархиясы;
- білім беру деңгейі бойынша педагогикалық мақсатты тұжырымдау және оқу курсының барлық кезеңінде белгілеу;
- пәндердің арасында, бір білім беру аймағында да, пәнаралық байланысты жүзеге асырғанда да «ортақ тақырыптардың» бар болуы;
- бөлімдердің мазмұнының және ұсынылатын тақырыптардың уақыт сұраныстарына сәйкестігі, әлеуметтік дағдыларды қалыптастыруға баса назар аудару.

Мектепке дейінгі білім беру мазмұнын кіріктіру ұстанымы-тәсілдемесі негізінде жобалаудың теориялық негіздемесі және қағидалары мен әдістерін әзірлеу, мектепке дейінгі білім беру мазмұны мектепке дейінгі жастағы баланың бойында әлемнің тұтас бейнесін қалыптастыруға ықпал ететін болуын көрсетеді.

Осы мақсатта мектепке дейінгі білім берудің мазмұнын дайындаудың әдістемелік стратегиясы ретінде интегративтік тәсілді қолдану қажет, ол сабақтастық, сәйкестілік, паритеттілік және иерархиялық, ынтымақтастық, өзара байланыс және өзара тәуелділік қағидаларын ескере отырып, әлемдегі құбылыстарды оның алуан түрлілігімен кеңінен қамтуға мүмкіндік беретін мектепке дейінгі білім беру мазмұнын жобалау.

Мектепке дейінгі білім берудің жобаланған жаңартылған мазмұнының тиімділігін бағалау және мектепке дейінгі ұйымдардың қызметкерлеріне арналған жобаланған жаңартылған мазмұны негізінде мектепке дейінгі білім беру мазмұнын жобалауды жүзеге асыру бойынша әдістемелік ұсынымдар кешенін әзірлеу маңызды.

1.2 Мектепке дейінгі дайындықтың қазақстандық және шетелдік тәжірибе

Бүгінде әлемнің 204 елінің ішінде білім беру 5 жастан бастап жүргізілетін ел 28 (19,7%) және 134 елде (79,4%) 6 жастан бастап жүргізілді. ЭЫДҰ (ОЭСР) елдерінің арасында 35 елдің 7-інде оқу 5 жастан басталады (20%).

Оқыту 4-6 жастан жүзеге асырылатын елдер:

- Венгрия – 5 жастан
- Австралия – 5-6 жастан
- Нидерланды – 4 жастан
- Новая Зеландия – 5 жастан
- Польша – 6 жастан
- Великобритания – 5 жастан
- АҚШ – бірқатар штаттарда 5 жастан, в 45 штатах - 6-7 жастан.

1965 жылдан бастап, Америка Құрама Штаттарында шамамен 1,3 млн еріктілер мен 1400 коммерциялық емес ұйымдар қатысатын «Head Start» ұлттық бағдарламасы жұмыс істейді.

1959 жылдан бері Кубада мектепке дейінгі және мектеп алды жастағы балаларды «Өз баланды үйрет-оқыт» күндізгі топтарында білім берудің ұлттық жүйесі жүзеге асырылуда.

Түркияда ата-аналарды оқыту бойынша бағдарлама әзірленген. Түрік ұлттық телеарнасында туғанынан бастап 8 жасқа дейінгі балаларды дамыту бойынша «Ата-аналарды оқыту бойынша бастама» атты фильмдер сериясын көрсетілді.

1994 жылдан бастап ЮНИСЕФ әртүрлі елдердің үкіметтерімен бірлесіп мектепке дейінгі білім беру мекемелеріндегі білім беруге/оқуға балама ретінде мектепке дейінгі және мектепалды жастағы балаларды отбасы мен коммуникативтік деңгейде дамыту бағдарламасының жүйесін құру бойынша жұмыс істей бастады.

1990- жылдары Ресей Федерациясында балалардың мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде қысқа мерзімде болатын топтарын ұйымдастыру бойынша эксперимент өткізілді. Тәжірибеде 5-6 жасар балалардың мектепте білім беруге толық қамту мәселесі шешілмеген күйде қалғаны анықталды. Сондықтан да 2004 жылы Ресей Федерациясының Білім министрлігі ертеңгі күннің бірінші сынып оқушыларының бастапқы мүмкіндіктерін теңестіру жолдарын талқылауды ұсынды. Осылайша «Мектепке дейінгі тәрбие» термині пайда болды.

Әлемнің әртүрлі елдеріндегі мектепке дейінгі дайындық тәжірибесін зерделеу балалардың ерте білім алуын жақтаған және балалардың денсаулығы мен эмоционалдық әл-ауқатын сақтау үшін мектепке дейінгі білім беру бағдарламаларының артықшылықтарын көрсететін дәлелдердің жеткілікті саны бар екенін көрсетеді, сондай-ақ тіпті алты жасар балалардың оқуға деген жетілмеген уәждемесіне қатысты және олардың денсаулығының нашарлауы жайлы дәлелдейтін қарсы аргументердің бар екендігін көрсетті. Мәселен, РФ балалар мен жас өспірімдер гигиенасы және денсаулығын қорғау ҒЗИ деректері бойынша: 1980 жылдармен салыстырғанда жүйелі білім алуға дайын емес 5-6 жастағы балалардың үлесі 5 есе өскен, оқуға функционалдық дайындығы тұрғысынан алты жастағы балалардың 15% жетілген, 49% астамы орташа жетілген және 32,2% -ы жетілмеген [7].

Қазіргі кездегі «келісу» дәлелдері: бес жасында балалар «басқа жаста алу мүмкін емес болатын белгілі бір дамуды» алады. Егер бұл даму алынбайтын болса, болашақта баланың өз мансабында табысты болуы екіталай.

Ғалым-педагог А.А.Леонтьевтің пірінше, «бес жастан жеті жасқа дейінгі балаларда, әдетте, денсаулық резервтерін-қорларын «теңестіру» жүреді. Бастысы, мәселен, қиялдау-елестету, өзінің эмоцияларын меңгеру, көрнекті-образдық ойлау сияқты (нақты толыққанды ойында қалыптасады) тұлғалық жаңа қасиеттердің пайда болуында жатыр» [8].

Зерттеуші Д.Б.Эльконин өз еңбектерінде «баланың білім алуға дайындығы оның дамуының төрт жолымен анықталады: 1 жол - ерікті мінез-құлықты қалыптастыру; 2 жол - танымдық қызмет (құралдар мен эталондарды меңгеру); 3 жол - эгоцентризмнен децентрацияға көшу; 4-жол - мотивациялық дайындығы». [9]. Белгілі ғалым Л.С. Выготский: мектепке дейінгі балалық шақтың екінші жартысында бала, егер мектепке болмаса да, қалай болғанда да, «оқыту қызметіне» психологиялық тұрғыдан дайын болады [10].

Осылайша, әр түрлі тұжырымдамаларда балалар қызметін ұйымдастыру проблемалары, балалық шақтың өзіндік құбылысы және оның өзіндік құндылықтары, баланың өз ісінің нысаны ретінде балалардың қосалқы мәдениеті мәселелері көрсетіледі және ондаған жылдар бойы балаларды мектепке дайындау мәселесі өзекті мәселе болды және болып қала бермек.

1.3 Білім берудің мектепке дейінгі ұйымдарындағы мектепке дейінгі дайындықтың мазмұны мен әдістері

Білім беруді модернизациялау аясында қазіргі заманғы мектепке дейінгі дайындық бағдарламалары жеке және командалық жұмысты оңтайлы сәйкестендіру негізінде бос уақыттарда оқу процесін арнайы сабақтарда да, реттелмейтін қызмет түрінде де ұйымдастыруға мүмкіндік береді.

Жаңа білім беру бағдарламалары ересектер мен балалар арасындағы жеке қарым-қатынастың қағидаты бойынша құрылады. Бағдарламалар мектепке дейінгі жастағы когнитивтік қызметтің негізі ретінде қызығушылықты дамыту, шығармашылық қабілеттерін дамыту, баланың танымдық, зерттеу дағдыларын дамыту, шығармашылық қиял қалыптастыру, коммуникативтік дағдыларды дамытуға бағытталған.

Бұл жастағы балалар болашақта мектепте оқуға деген қызығушылықтарын таныта бастайды. Болашақта мектепте оқу мектепалды даярлық сыныптарында ерекше бейімділікті қажет етеді. Мектепке деген қызығушылық ересектермен қарым-қатынас жасау, мұғаліммен жүздесу, оқушылармен бірге жұмыс істеу, мектепке бару, мектеп тақырыбында мазмұнды-рөлдік ойындар ойнау және табиғи жолдар арқылы дамиды. Ең бастысы – балалардың дамып келе жатқан қызығушылықтарын өз жетістіктерінің ұлғая түсуін сезінумен, жаңалықты меңгеруімен және танымдық қажеттілікпен байланыстыра отырып, жаңа әлеуметтік ұстанымға («Оқушы болғым келеді») ұштастыру керек.

Педагог балалардың зейіні мен есте сақтауын дамытуға талпынады, қарапайым өзін-өзі бақылау, өз әрекетін өз бетінше реттеу қабілеттерін қалыптастырады. Аталған қабілеттердің қалыптасуына балалардан нысандарды бірнеше белгілері бойынша салыстыру, қателерді іздеу, есте сақтау, жалпы ережені қолдану, әрекеттерді шарттарға сәйкес орындау талап ететін алуан түрлі ойындар көмектеседі. Мұндай ойындар баламен немесе мектеп жасына дейінгі ересек балалармен күнделікті өткізіледі.

Мектепке дейінгі білім беру бағдарламалары қамтамасыз етуі тиіс:

- балалардың физикалық және психикалық денсаулығын, олардың физикалық дамуын қорғау және нығайту;
- әр баланың эмоционалдық әл-ауқаты;
- баланың интеллектуалды дамуы;
- баланың жеке басының, оның шығармашылық қабілеттерін дамытуға жағдай жасау;
- балаларды әмбебап құндылықтармен таныстыру;
- баланың толық дамуын қамтамасыз ету үшін отбасымен қарым-қатынас жасау

Ғалымдардың айтуынша, мектепке дейінгі дайындық бағдарламалары мектеп жасына дейінгі балалардың өмірлік белсенділігін үш түрде ұйымдастыруды қарастырады:

- арнайы ұйымдастырылған оқыту түрі ретінде сабақ түрінде;
- реттелмейтін қызмет түрінде;
- балаға берілетін бос уақытты ұйымдастыруда мектепке дейінгі білім беру ұйымдары мектепке дейінгі жастағы балаларға (ойын, дизайн, көрнекі, музыкалық, театрлық іс-шаралар және т.б.) арналған іс-шаралар ескеріледі.

Мектепке дейінгі дайындықта қолданылатын әдістер мектепке дейінгі білім беру ұйымының тәрбиеленушілері білім алу, дағдылар мен қабілеттерді оларды жеткізу құралдары бойынша, олардың көмегімен ие болатын көздерге қарай жіктеледі.

Мектепке дейінгі жастағы балалардың қоршаған ортаның шындыққа жататын объектілерін және құбылыстарын тікелей тану процесінде және тәрбиеші-педагогтың (түсіндірмелер, әңгімелер) хабарламаларынан, сондай-ақ тікелей тәжірибелік қызметте (дизайн, модельдеу, сызу және т.б.) білім алады.

Дәстүрлі жіктеуге жататын келесі әдістерді бөліп алға болады:

- көрнектілік;
- сөздік, сөзбен жеткізілетін;
- тәжірибелік.

Неғұрлым кейінгі кезеңде әдістерді классификациялау-жіктеудің басқа әдістері әзірленді, оның авторлары И. Лернер мен М. Скаткин.

Бұл классификация-жіктеу оқытудың келесі әдістерін қамтиды :

- ақпараттық-рецептивті;
- репродуктивті;
- зерттеушілік;
- эвристикалық;
- материалды мәселемен-қиындықпен жеткізу әдісі.

Ақпараттық–рецептивті әдіс келесі тәсілдерді құрайды:

- қарастыру;
- экскурсия;
- тәрбиеші үлгісі;
- тәрбиешіні көрсету.

Сөйлеулік әдіс құрайды:

- әңгімелесу;

- әңгіме, өнертанушылық әңгіме;
- педагогтың үлгілерін пайдалану;
- көркем сөз.

Репродуктивті әдіс:

балалардың білімі мен дағдыларын нығайтуға бағытталған;

- дағдыларды автоматизмге дейін жеткізетін жаттығуларды орындауды қамтиды.

- өзіне мыналарды қамтиды: қайталауды қабылдау, керексіз қағазда (черновикте) жұмыс жасау, қолмен пішінжасаушы қозғалысты орындау.

Эвристикалық әдіс кез-келген уақытта сынып жұмысында тәуелсіздік танытуға бағытталған. Мұғалім балаға жұмыстың бір бөлігін дербес орындауға ұсынады.

Эвристикалық әдіс сабақтағы жұмыстың қандай-да бір сәтінде дербестік танытуға бағытталған, яғни, педагог балаға жұмыстың бір бөлігін өз бетінше орындауды ұсынады.

Зерттеушілік әдіс балада тек дербестікті дамытуға ғана емес, сонымен қатар фантазия мен шығармашылықты да дамытуға бағытталған.

Мұғалім дербес жұмыстың ешқандай бөлігін емес, барлық жұмысты өз бетімен орындауын ұсынады. [11]

Мектепке дейінгі білім - баланы мектепке дейінгі білім мен тәрбие беру ұйымынан (мектепке дейінгі кез келген басқа ұйымнан немесе отбасынан) мектепке көшіруді жеңілдетуге бағытталған мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың ең жоғары деңгейі. Бірақ бұл балаларды бірінші сыныптағы оқу материалдары бойынша оқытуға айналмауы керек.

Әдіскер-ғалымдар атап көрсеткендей, мектепке дейінгі дайындық барысында болашақ оқушылардың бастапқы мүмкіндіктерін теңестіруді қамтамасыз ету маңызды, өйткені олар кейінгі жылдары оқыпүйренуге деген ұмтылысты шектеуге әкелетін стресстік, комплекстер, қорлануды сезінбейді.

Жоғарыда айтылғандай, мектепке дейінгі білім берудің мазмұнына табиғат, қоғам, адамның өзі туралы түсінік-ұғымның негіздерін кіреді, ол дүниетанымның қалыптасуы үшін база-негіз болып табылады. Оқу салаларын біріктірудің негізі, ең алдымен, салалардың өздерінің мазмұны бойынша жасалады және олардан тыс жерлерде болмайды. Білімнің ғылымаралық салаларын, байланыстарын, пәнаралық интеграцияны көрсете отырып, мектепке дейінгі дайындық бағдарламалары бір-бірін өзара толықтыратын, іргелес білім беру салаларын біріктіруі тиіс.

Осылайша, «мектепке дейінгі білім берудің мазмұнын интеграциялау» түсінігі мектепалды білім беру мазмұнын және мектепке дейінгі білім беру мазмұнын, оның ішінде қарапайым білім беру жүйесін, айналадағы әлемді тану тәсілдерін, әлеуметтік-мәдени және шығармашылық тәжірибені, бір жерге-нәрсеге шоғырлану мен жүйелеу қағидаларында, сонымен қатар мазмұн көлемін балалардың мүмкіндіктері мен оны меңгеруге бөлінген уақытқа сәйкестендіру жетілдіру мақсатындағы процесті білдіреді.

Білім мазмұнындағы интеграцияның жалпыәдістемелік негізін диалектика, оның заңдары мен қағидалары, сондай-ақ «білімнің тұтастығы, барлық ғылымдардың тірі байланысы туралы» ілімдегі (Новалис, Шеллинг, Шлегель) олардың модифицираланған-өзгертілген ой-пікірлер жасайды.

Мектепалды дайындық келесі қағидаларға-принциптерге сүйенуі тиіс:

- тұтастыққа;
- сабақтастыққа;
- белсенді қызметке;
- бала дамуының ерекшеліктеріне сәйкестігі ;
- қызметтің әртүрлі түрлерінің бірлігі..

Интегративтік ұстанымға негізделген мектепке дейінгі дайындық және білім беру ұйымдарына арналған жалпы ғылыми негіздері ретінде, жүйелер теориясындағы органикалық-тұтастық (А.А. Богданов, Л.Берталанфи), адамның эволюциялық қалыптасуындағы ынтымақтастықтың жетекші рөлі идеясы және ондағы әлеуметтік және биологиялық құраушы органикалық синтезі (П.А.Кропоткин, Л.И.Мечников, батыс әлеуметтік биология) бірегейлігі және мәдениеттер мен өркениеттердің ғажайыптылығы және теңқұндылығы (Н.Я.Данилевский, М.М.Ковалевский, А.Тойнби, Т.Шпенглер), мәдениеттер диалогы (М.Бахтин, В.Виблер, С.Курганов).

Интеграцияның жеке-ғылыми методологиялық негізін, пәндер деңгейінде әзірленген идеялар (теориялар, концепциялар-тұжырымдамалар, заңдар, принциптер-қағидалар және т.б.) құрайды:

- «Объективті әлем тақырыбынан тұратын бөлінбейтін үштік ретінде, объекті мен субъекіден және олардың арасында жүретін интеграция процесінен тұратын»;

- педагогика және барлық әлеуметтік-педагогикалық шындық үшін жаңа негізіндеу жасауға мүмкіндік беретін жаратылыстану ғылымы «тұтастай ғылым» тұжырымдамасы (Р.Рамзей);

- гештальт-психологиясының (Ж.Пиаже) тұтастық құрылымының психологиялық теориялары және адам миының қызметінің интегралды табиғаты;

- адамның іс-әрекеттік және мәдени-тарихи мәні туралы концепциялар (Л.С.Выготский, Л.П.Леонтьев).

Нақтығылыми (педагогикалық) әдістемелік ережелер өз құрамына алады:

- педагогикалық әдіснама мәселелерін ашатын ережелер;
- адамның жан-жақты және үйлесімді дамуы интегративтік-педагогикалық идеялар;
- интеграциялық үдерістің түсініктік формасы.

Мерзімді басылымдардағы жарияланымдар мен мектепке дейінгі педагогика әдебиеттеріне талдау, тәжірибеде мектепке дейінгі білім беру ұйымдарындағы мазмұнды ықпалдастырудың бірнеше тәсілдері қалыптасқанын көрсетті:

- бағдарламаның әртүрлі бөлімдерінің мазмұны тақырыптық ұйымдасуы;
- қызмет, іс-әрекеттің барлық түрлерінің біріктірілуі;

- оның талаптары мен қызығушылық-мүдделеріне сәйкес әрбір баланың тұтастықта дамуын қамтамасыз ететін дамушы ортаны ұйымдастыру;

- балалардың жеке әмбебап қабілеттерінің дамуына және оларға сәйкес белгі-символдық материалдармен әрекет етуді ұйымдастыруға бағытталған білім мазмұнының интеграциясын қамтамасыз ету;

- жалпы категориялар негізінде мазмұнды кіріктіру.

Ғылыми әдебиетте көрсетілгендей, интеграция тәжірибесі әрбір білім саласындағы білім мазмұны құрылымының үш негізгі компонентінде көрініс табады:

- интеграция ықпалымен сапалы қайта өзгертін білімдер жүйесінде;

- пәнаралық байланысты жүзеге асыратын оқу-танымдық қызметтің ерекшелігіне ие болатын білікті-дағдылар жүйесінде;

Әртүрлі бөлімдердегі білімдердің синтезі-жинақталуы процесінде қалыптасатын оқу танымы қатынастары жүйесінде.

Мектепалды дайындықты жүзеге асыру шеңберінде қамтамасыз етіледі:

- алтыжасар бірінші сынып оқушыларының бірыңғай-біркелкі бастапқы старты мүмкіндігі;

- мектепке дайындықтың естияр балаларының тұлғалық дамуының педагогикалық мақсаты;

- олардың жүйелі білім алуға дайындығын қалыптастыру.

Сапалы мектепке дейінгі дайындыққа қол жеткізу үшін сонымен қатар, білім берудің мектепке дейінгі ұйымдарының педагогтары-тәбиешілерін дайындауды қамтамасыз ету де маңызды, ол педагог-тәбиешілерде қалыптасуы тиіс мыналарға бағытталған:

- мектепке дейінгі естияр жастағы балалардың психологиялық және физиологиялық ерекшеліктері жайлы, мектепке дейінгі жастағы балалардың өзі туралы, әлем туралы, пәндер туралы, адамдар туралы түсінігінің қалыптасуындағы сабақтастық, яғни, мектепке дейінгі білім беру бағдарламаларының барлық бөлімдерінде, мектепке дейінгі жастағылардың түсінігінің қалыптасуы мен дамуының және олардың мектепке психофизиологиялық дайындығының деңгейін анықтау бойынша диагностикалық әдістер жайлы қажетті білімінің болуы;

- мектеп жасына дейінгі балалардың дамуындағы проблемаларды анықтау және диагностикалау жүргізіліп, анықталған проблемаларды шешу бойынша балалармен коррекциялық-түзету жұмыстарын жүргізудің қажетті біліктілігі;

- баланың жеке даму жолында табысты алға жылжуы үшін белгілі бір баламен жұмыс жасауда әртүрлі әдістемелік тәсілдерді қолдану үшін;

- нақты мақсаттарға қол жеткізу үшін жеке сабақтарды жобалау, яғни, ойындар мен материалды таңдап, сабақтардың басталуын, сабақтың барысы мен нәтижелерін ойластырып, сондай-ақ ықтимал жағдайларды ескере отырып, ортаны құру;

- белгілі бір балаға қызықты жеке сабақ өткізу/жүргізе білу, балалардың белгілі бір нақты тобы үшін топтық сабақтарды жобалай білуі, қолжетімді және

қызықты ойындар таңдау және жүзеге асыру барысында жоспарланғанды өзгертуге дайын болуы;

- кез-келген баламен қақтығыссыз қарым-қатынас жасау, мектепке дейінгі дайындық уақытының қысқа, ал шешу керек міндеттер өте көлемді болғандықтан, тез өзара іс-қимыл жасау, серіктестік қатынас орната білу керек.

Бағдарлама меншік нысанына қарамастан, мектепке дейінгі ұйымдардың барлық түрлері мен типтеріне және мектепалды даярлық сыныптарына ұсынылады. Бағдарлама мазмұны 5-6 жастағы балалардың жеке жас ерекшелігінің мүмкіншіліктерін ашуға, тұлғалық дамуын қамтамасыз етіп және оны мектепте оқуға дайындауға бағытталған білім берудің базистік мазмұнын анықтайды. Мектеп жасына дейінгі балаларды дамытудың негізгі міндеттері:

- бала бойында маңызды, шешуші құзыреттіліктерді қалыптастыруға мүмкіндік туғызатын қолайлы пәндік-даму ортасын құру;

- тәжірибелік, танымдық, шығармашылық іскерлігі мен басқа да бала әрекеті түрлерін қалыптастыру және т.б.

Мектепке дейінгі 5-6 жастағы балаларды тәрбиелеу мен оқытуды ұйымдастыру мынадай негізгі педагогикалық ұстанымдарға сүйенеді:

- мәдени сәйкестілік ұстанымы – аймақтық, ұлттық және әлемдік мәдени құндылықтарды пайдалану арқылы балалар ұйымының жұмысын мәдени орталық қатынас жасау арқылы ұйымдастыру;

- тәрбиелей отырып оқыту – баланың нақты ақыл-ойы мен тәжірибелік әрекетін іске асыра отырып, оның бойына ұйымшылдық, тәртіптілік, ұқыптылық, жауапкершілік қасиеттерін қалыптастыру;

- жас ерекшелігі мен жеке ерекшеліктеріне байланысты қатынас жасау

– балалардың жасы мен субъективті тәжірибесіне сәйкес тақырып мазмұны мен жұмыс тәсілдерін таңдау;

- жүйелілік – оқу материалын таңдау мен оны дұрыс жеткізу, оқыту мен тәрбиелеу мазмұнын байыту;

- түйсіну мен белсенділік ұстанымы – балалардың оқу материалын дұрыс түсінуі, қабылдауы мен ақыл-ойының, танымдық үдерісінің даму мәселелерін қарастырады;

- қызметтік қатынас ұстанымы – оқыту мен тәрбиелеу үдерісін бала әрекетін ұйымдастырудың түрлері мен формаларына танымдық компоненттерді кірістіре отырып жүргізуді көздейді;

- адамгершілік ұстанымы – педагогтің бала пікірімен санасып, оның сезімі мен көңіл күйін ескеріп, өзіне тең құқылы серіктес ретінде қабылдай отырып, бойына жоғары адами құндылықтар – отаншылдық, туған жерге деген махаббат сезімін дарыту;

- көрнекілік ұстанымы – оқытудың эмоционалдық және көрнекілік технологияларын үйлесімді қолдану арқылы қоршаған әлемді қабылдау мен тануға мүмкіншілік туғызу;

- креативтілік ұстанымы – мектепке дейінгі балалардың бойында бұрын қалыптасқан дағдыларын өзіндік іс-әрекет жағдайларында қолдану мүмкіндіктерін арттыру арқылы шығармашылыққа тәрбиелеу. Сол арқылы

қалыптан тыс міндеттер мен проблемалық жағдайлардың шешімін өздігінен таба білу қажеттіліктерін қолдап, одан әрі жетілдіруге ынталандыру.

1.4 Мектепке дайындық және мектепалды дайындық компоненттері

Мектепке дейінгі дайындық - бұл үйрететін (оқытатын) адамдардың және оқитындардың (оқу) арнайы ұйымдастырылған өзара байланысты әрекет-қызметін көрсетеді. Оқу процесінің осы екі компонентіне қосымша, үшіншісі - үйрету бар. Үйрету - бұл баланың дамуындағы жағымды өзгерістерден көрінетін оқыту үдерісінің нәтижесі.

«Мектепке дайын болу» ұғымын ескере отырып, оны сипаттайтын бірқатар ерекшеліктерді бөліп көрсетуге болады:

- оқыту дағдыларының алғышарттары;
- тәрбиеленуші-оқушылардың жаңа әлеуметтік рөлі;
- болашақ оқушының танымдық мүдделері-қызығушылығы;
- ойлану операциялары (салыстыру, жіктеу, талдау, қорыту және т.б.).

Осылайша, баланың мектепке дайындығы мыналарды ұсынады:

- балалардың белсенділік жүйесін дамыту (құралдарды, әдістерді таңдау, өзіне мақсаттарды қою білуі және оған жету қабілеті);
- оның дүниетаным-көзқарасын кеңейту және танымдық белсенділігін ынталандыру;
- ерік-жігер мен мінез-құлық еркіндігі, дербестігін, өз-өзіне қызмет ету қабілетін, өзінің құрдастарымен және ересектермен қарым-қатынас жасау қабілетін қалыптастыру.

Мектепке дейінгі білім беру бағдарламасы мазмұнын анықтағанда мыналарды ескеру маңызды:

- мектепте оқуға дайын балалардың психологиялық және психофизиологиялық ерекшеліктерін зерттеп-зерделеу;
- мектепке дейінгі оқушылар мен төменгі сынып оқушыларын табысты оқыту мен тәрбиелеуді ұйымдастыру негіздерін анықтау;
- жас ерекшеліктері мен жеке мүмкіндіктеріне сәйкес білім, білік, дағдыларын, рухани-адамгершілік құндылықтарын қалыптастыру;
- болашақ біріншісыныптық оқушының тұлғалық қасиеттерін айқындау.

Сонымен, мектепте оқуға дайын балалардың психологиялық және психофизиологиялық ерекшеліктері, баланың морфологиялық, функционалдық және интеллектуалды даму деңгейін көрсететін мектептегі, мектептік жетілуі арқылы анықталады, жүйелі оқыту талаптары, әр түрдегі жүктемелер, өмірдің жаңа түрі ол үшін тым шаршаушылық туғызбайтын болады.

Физикалық дайындығы - бұл денсаулықтың жағдайы, баланың организмінің морфофункционалды жетілуінің белгілі бір деңгейі, қозғалыс дағдылары мен қасиеттері-нің, әсіресе нәзік моторлық координациялардың, физикалық және ақыл-ой жұмыс қабілетінің дамуының қажетті деңгейлері.

Белсенділік, бастама, дербестік, жауапкершілік, басқаны тындау және өз іс-әрекеттерін үйлестіру білу қабілеті, белгіленген тәртіптерді басшылыққа алу,

топта жұмыс істей білуі, бұл мінез-құлықтың еріктіліктілігінің белгілі бір деңгейінің өзіндік сипаты, қарым-қатынас жасаудың, өзін-өзі бағалау және оқытудың мотивациясының (танымдық және әлеуметтік) қалыптасқандығы баланы оқыту үшін қажет қасиеттер жеке тұлғалық дайындығының сипаты.

Интеллектуальдық дайындық мыналарға арқа сүйейді:

- образдық ойлаудың, қиялдау мен шығармашылықтың, ауызша-логикалық ойлау негіздерінің дамуы, танымдық қызметтің құралдарының (салыстыру, талдау, жіктеу, жалпылау, схемалау, модельдеу) дамуы;
- ана тілі және сөйлеудің негізгі түрлерін (диалог, монолог) меңгеруі;
- балалардың басқа да іс-әрекеттеріндегі оқыту әрекеттерінің элементтерін (дизайн, сызу, модельдеу, әртүрлі ойындар) меңгеру;

Мектепалды дайындық мыналарды қамтиды:

- Орталықсыздандырудың/ децентрацияның пайда болуы (жағдайды талдау кезінде басқа адамның позициясын ескере отырып);
- іс-әрекеттің жалпы контекстінен тапсырмаларды бөліп алу, шешімдердің тәсілдерін түсіну, ой елегінен өткізу және жинақтау-тұжырымдау, жоспарлау және бақылау;
- балаларда адамдар әлемі, заттар, табиғат туралы түсініктің болуы.

Оқытудың негізгі компоненті – оқыту үшін оқу үрдісі ұйымдастырылған қызмет. Оқудың қалай жүргізілуіне қарай, білім алушыны дамытуда кейбір өзгерістер байқалады. Оқыту көбінесе оқу ісінің синонимі ретінде қарастырылады: өйткені бала оқып-үйренетін болғандықтан, ол білім беру ісімен айналысады. Мұндай білім беру қызметі мен оқыту-үйретуді сәйкестендіру теріс нәрсе. С.Л.Рубинштейн атап өткендей, оқытудың екі түрі бар, нәтижесінде адам жаңа білім мен дағдыларды игереді. Олардың біреуі осы білімді және дағдыларды өз тікелей мақсат ретінде меңгеруге бағытталған. Екіншісі, осы білімдер мен дағдыларды басқа мақсаттарды жүзеге асыруда үйренуге әкеледі. [12]

Соңғы жағдайдағы оқыту - бұл тәуелсіз дербес қызмет емес, сонымен қатар ол қызметтің құрамдас бөлігі-компоненті және оның нәтижесі ретінде жүзеге асырылатын процесс. Мектепке дейінгі жастағы балалар үшін оқытудың екінші түрі өте тән сипат: олар ойын, жұмыс және басқа да іс-шараларда білім алады.

Мектепке дейінгі тәрбие процесінде балалар білім беру қызметінің маңызды құрамдастарын: білім беру міндеттерін орындауға, өздерінің қызметін жоспарлауға қабілетті меңгереді.

Оқыту- арнайы ұйымдастырылған оқыту іс-әрекеті, қарым-қатынас жасау негізінде баланың ой-санасында шынайы шындықтың көрініс табуының кешенді және көп қырлы процесі.

Мектепалды дайындық компоненттерге (оқыту) мыналар жатады:

- Оқыту мақсаты: жалпы және жеке;
- Оқытудың мазмұны;

- Педагог-тәрбиеші білім мен тәрбиенің мазмұнын жеткізуші. Ол беруді жүзеге асырады, қызмет-әрекетті ұйымдастырады, білім алушылардың білімге деген қызығушылығын арттырады, белсенділігін дамытады.

- Білім алушы. Бір мезгілде оқытудың объектісі және субъектісі де болып табылады. Оқу үдерісінде әртүрлі ғылыми негізделген оқыту әдістерінің көмегімен баланың бойында шынайы-нақты шындықты көрінісінің ең күрделі процесі жүзеге асады;

- Ұжым. Ұжымдық оқыту үдерісі жеке оқытуға сәйкес-барабар, бірақ практикалық тәжірибеде білімді, үйрену-білуді және дағдыларды пайдалану ретінде, экспериментальды деректерден алынған қорытындыларды талдау және синтездеу, білім алмасу үдерісі ретінде ұйымдастырылуы мүмкін;

- Оқыту әдістемесі. Мектепке дейінгі білім беруді ұйымдастыру- білім беру мектепке дейінгі баланы кешенді дамыту мен тәрбиелеуге бағытталған педагогикалық процестің ажырамас бөлігі болып табылады.

Қазіргі уақытта мектепке дейінгі білім беру ұйымдарын ұйымдастырудың әртүрлі үлгілері арасында 5-6 (7) жастағы балаларды мектепке дейінгі білім беру топтарын ұйымдастырудың үлгісі мектепке дейінгі ұйымдардың базасында және жалпы білім беру мектептерінің базасында неғұрлым танымал болып келеді. Бұл сыныптардың (топтардың) қызметі балаларды, о.і. мектепке дейінгі біліммен қамтылмаған балаларды да мектепке даярлауға бағытталған.

Сондықтан да мектепке дейінгі дайындықты жүзеге асыру бүкіл білім беру жүйесінің фундаменті-негізі болып табылатын қажетті процесс, нақ осы жерде баланың болашақ дамуының сипатын анықтайтын, баланың жеке тұлғасының негізін қаланады. Мектептік білім беруге дайындық мәселелері тек білім беру, баланың интеллектуалды дамуы ғана емес, оның жеке басын қалыптастыру, тәрбиелеу мәселелері болып табылады.

2. Мектепке дейінгі даярлықтың (нөлдік сыныптар) Үлгілік оқу жоспарлары

Мектепке дейінгі тәрбие және мектепалды даярлық сыныбы үшін үлгілік оқу жоспары – Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 13 мамырдағы № 292 қаулысымен бекітілген Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты негізінде құрастырылған мектепке дейінгі білім беру ұйымдарындағы оқу процесін қамтамасыз ететін мемлекеттік нормативтік құжат.

Үлгілік оқу жоспарының құрылымы келесі компоненттерді қамтиды:

а) инварианттық бөлім мектепалды естияр жастағы балаларды жалпымәдени және ұлттық маңызды құндылықтарға тартылуын қамтамасыз етеді. Жоспардың инварианттық (міндетті) бөлімі мектепалды білім беру ұйымдарында ұйымдастырылған оқу әрекетін реттейді;

б) вариативтік бөлім – балалардың жеке қызығушылығы мен бейімділігін дамытуды, білім беру қызметін кеңейтуді қамтамасыз ететін бөлім. Вариативтік бөлім мектепке дейінгі білім беру ұйымдарындағы іс-әрекеттің басым бағыттарын көрсетеді. Вариативтік бөлімдегі сабақтар тізбесі білім беру ұйымдарының бағыттарына байланысты өзгере алады.

Мектепке дейінгі білім беру ұйымдары үшін үлгілік оқу жоспарында жас топтарына сәйкес ұйымдастырылған оқу қызметінің (ҰОҚ) ұзақтығы белгіленген.

Апталық оқу жүктемесінің көлемі «Мектепке дейінгі ұйымдарға және сәбилер үйлеріне қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық талаптар» санитариялық қағидаларына сәйкес анықталған (2017 жылғы 17 тамыздағы № 615 ҚР Денсаулық сақтау министрлігінің бұйрығы).

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту мазмұны бес білім беру саласынан тұрады: «Денсаулық», «Коммуникация», «Таным», «Шығармашылық», «Әлеумет». Көрсетілген салалар аясында мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту мазмұны ұйымдастырылған оқу әрекеті, балалардың өзіндік әрекеті және ересектер мен балалардың бірлескен әрекеті арқылы іске асырылады.

«Денсаулық» білім беру саласының мазмұны белсенді қозғалу іс-әрекеті дағдыларын қалыптастыру мен дамытуды, физикалық өздігінен жетілдірудегі қажеттілікті, балаларды салауатты өмір салты негіздерімен қамтамасыз етеді.

«Денсаулық» білім беру саласы бойынша ұйымдастырылған оқу әрекеті екі бағытта іске асырылады:

- 1) «Дене шынықтыру»;
- 2) «Қауіпсіз мінез-құлық негіздері».

«Коммуникация» білім беру саласының мазмұны айналасындағы адамдармен араласу және бірлесіп әрекет жасай білуді, қарым-қатынас жағдаяттарын ажырату, мазмұнды монолог пен диалогтарды құра білуді, оқу мен жазуды меңгеруге дайындық мақсатында сөйлеу шығармашылығын көрсетуді, өз мінез-құлқын дұрыс қалыптастыруға бағытталған .

«Коммуникация» білім беру саласы аясында ұйымдастырылған оқу қызметі келесі бағыттар бойынша іске асырылады:

1) «Сөйлеуді дамыту»; 2) «Көркем әдебиет»; 3) «Әліппе»; 4) «Қазақ/орыс тілі»; «Ағылшын тілі».

«Таным» білім беру саласының мазмұны қарапайым математикалық түсініктерді қалыптастыру, тірі және өлі табиғаттың заттары мен құбылыстары туралы білімдерін кеңейту, сонымен қатар танымдық-зерттеушілік іс-әрекетті дамыту үшін жағдай жасауға бағытталған.

Бұл білім беру саласына сәйкесінше мына ұйымдастырылған оқу қызметтері кіреді:

1) «Қарапайым математикалық ұғымдарды қалыптастыру»; 2) «Құрастыру»; 3) «Жаратылыстану».

«Шығармашылық» білім беру саласының мазмұны балалардың сезімталдық-эмоционалдық өрістері мен қиялдауын шығармашылық ойлау мәдениеті негізі ретінде, көркем және музыкалық іс-әрекеті арқылы өнер әлеміне тартуды дамытуға бағытталған. «Шығармашылық» білім беру саласының ұйымдастырылған оқу қызметтері:

1) «Сурет салу»; 2) «Мүсіндеу»; 3) «Апликация»; 4) «Музыка».

«Әлеумет» білім беру саласының мазмұны баланың қоғамда өзін ұстаудың адамгершілік нормаларын, сондай-ақ жалпы адамзаттық құндылықтарды меңгеруді, баланың ересектермен және құрбыларымен қарым-қатынас жасай білуін, салт-дәстүрлерді сақтауды, қазақ халқының тарихын білуді және құрметтеуді, басқа халықтардың да мәдениетін, дәстүрлерін құрметтеуді қамтиды. «Әлеумет» білім беру саласының аясындағы ұйымдастырылған оқу қызметтері: 1) «Өзін-өзі тану»; 2) «Қоршаған ортамен танысу»; «Экология негіздері».

**Мектепалды даярлық сыныптары үшін үлгілік оқу жоспары
(5-тен 6 жасқа дейінгі балалар; нөлдік сыныптар үшін)**

№	Білім беру облысы Ұйымдастырылған оқу қызметтері	Апталық оқу жүктемесі
	Денсаулық – 3 сағ	
1	Дене шынықтыру	2,5
	Қауіпсіз мінез-құлық негіздері.	0,5
	Коммуникация – 5 сағ	
3	Сөйлеуді дамыту	0,5
4	Көркем әдебиет	0,5
5	Әліппе	2
6	Қазақ тілі (оқыту қазақ тілінде емес)/ Орыс тілі (оқыту орыс тілінде емес)	1
7	Ағылшын тілі	1
	Таным – 2,5 сағ	
8	Қарапайым математикалық ұғымдарды қалыптастыру	1
9	Құрастыру	0,5
10	Жаратылыстану	1
	Шығармашылық – 5 сағ	
11	Сурет салу	1
12	Мүсіндеу	1
13	Апликация	1
14	Музыка	2
	Әлеумет – 1,5 сағ	
15	Өзін-өзі тану	1
16	Қоршаған ортамен танысу	0,25
17	Экология негіздері	0,25
	Ұйымдастырылған оқу қызметінің жалпы көлемі	17
	Вариативтік компонент*	3
	Барлығы	20

Ескерту:

*- басқа іс-әрекет түрлеріне (ойын, дербес, шығармашылық, жеке жұмыс және т.б.)

Қолданыстағы Үлгілік оқу жоспарымен салыстырғанда, мұндағы өзгеріс «Әліппе» ОӘҰ-інің енгізілу болып табылады. «Әліппе» «Сауат ашу негіздері» ҰОҚ-нің бағдарлама мазмұнын да қамтиды. «Әліппе» ҰОҚ-нің апталық оқу

жүктемесі 2 сағатты құрайды, оның 0,5 сағаты «Сөйлеуді дамыту» ҰОҚ есебінен, ал 0,5 сағаты «Драма» ҰОҚ есебінен алынған.

Мектепалды даярлық сыныптарындағы жалпы апталық жүктеме 20 сағатты құрайды, оның инвариантты бөлімі – 17 сағат, вариативтік бөлімі – 3 сағат. Осылайша, осы жастағы топтардың жалпы апталық жүктемесі бұрынғы көлемде сақталды, тек «Коммуникация» білім беру саласында ғана өзгеріс болды.

3. Мектепке дейінгі даярлық сыныптарының (нөлдік сыныптар) және 1-сыныптардың пәндері бойынша оқу бағдарламаларының құрылымы және мазмұны

«Әліппе» оқу бағдарламасы аптасына 2 сағатты, оқу жылында 64 сағатты құрайды.

Оқу бағдарламасының мақсаты нөлдік сыныптың балаларын ойын арқылы оқу мен жазуға дайындау болып табылады.

Оқу бағдарламасының мақсаты келесі міндеттер арқылы жүзеге асырылады:

- балалардың сөйлеу, дыбыс, буын, сөз, сөйлем туралы түсініктерін қалыптастыру;

- оқуға дайындық (фонематикалық естуді дамыту, сөздегі дыбыстарды ажырату, сөзге дыбыстық талдау жасау, сөздерді дыбыстық сызбалары бойынша «оқу»);

- жазуға дайындық (қолдың ұсақ моторикасын дамыту, жұмыс жолын және жоларалық кеңістікті сақтай отырып, сурет салу, үзік сызықпен сызу, штрихтау, бастыра салу, әріптердің негізгі элементтерін жазу);

- диалогке қатыса білу, визуалды тірекке сүйене отырып, қарапайым монологтік пікірін айту;

- талдау, синтез, салыстыру, жалпылауды пайдалана отырып, логикалық және бейнелік ойлау қабілетін қалыптастыру;

- ұлттық құндылықтарға бағытталған адамгершілік, патриоттық, эстетикалық сияқты тұлғалық қасиеттерін тәрбиелеу; шығармашылық белсенділігін ояту, балалардың өз бетінше әрекет ете білуге үйрету;

- тілге деген тәрбие позитивті эмоционалдық-құндылықты қарым-қатынасын тәрбиелеу; оның тазалығын сақтауға баулу; тыңдалған аудио/видео материалдар негізінде байланыстыра сөйлеуге үйрету; тұлғалық-құндылықтық тәрбие беру.

Мектепалды даярлық кезінде оқу мен жазуға табысты оқыту үшін сөйлеуін дамыту, дұрыс естуге, дыбыстарды айту және ажыратуға үйрету, ұсақ моторикасын жаттықтыру, ұқыптылыққа және эстетикалық талғамға тәрбиелеу қажет. Сондай-ақ, тыңдай білу, есту, есте сақтау, айтылған мен оқылғанның мағынасын түсіну, өз пікірін сауатты жеткізу, жұмыс бетінде бағдарлай білу және өз жұмысын жоспарлай білуге үйрету қажет. Дыбыстармен жүргізілетін жүйелі жаттығулар өз ойын білдіру мақсатында сөйлем құрау немесе шағын мәтін құрастыру кезінде сөйлеу бірліктерін дұрыс қолдана білуге мүмкіндік беретін сөйлеу органдарының үйлесімді қозғалысын, сөйлеген кездегі тыныс алуын, дауысы мен дикциясын дамытуға ықпал ететін сөйлеу гимнастикасы ретінде маңызды рөл атқарады.

Бала бастапқы оқыту процесінде сөйлеу әрекетінің төрт түрін: тыңдалым, айтылым, оқылым және жазылым меңгереді.

Тыңдалым мен айтылым әрекеттері өзара тығыз байланысты.

Тыңдалым - сөйлеуді естуін дамыту, тілдің негізгі бірліктерін (сөз, сөйлем) ажырата білу, сөздегі дыбыстарды айыра білу, оларды әріптермен сәйкестендіру, диалогтік және монологтік сөйлеуді тыңдау, мұғалімнің мәтіндерді оқуы.

Айтылым. Дыбыстық сөйлеу мәдениеті. Айтылым сөйлеу әрекетінің бір түрі ретінде, бірінші кезекте, тілге қарым-қатынас құралы ретінде сүйенеді. Сөйлеу әрекеттерінің тыңдалым және айтылым түрлері балалардың тыңдалатын материалдағы ақпаратты ұғыну, фонематикалық есту мен қабылдауды дамытуды қамтамасыз етеді. Тыңдалым арқылы балалар ауызша қарым-қатынастың мақсатын және жағдаятты саналы түрде түсініп, сөйлеудің дыбысталуын қабылдайды. Мәтіндегі ақпаратты естіп, оның негізгі түйінін түсінеді, мазмұны бойынша сұрақтар қоя алады.

Оқылым. Оқу дағдыларын меңгеру – білім берудің, сөйлеуді дамыту процесінің негізгі бөлігі, ақпарат алуда маңызды тәсілдерінің бірі болып табылады. Жақсы дамыған фонематикалық тыңдау оқуға үйретудің негізгі құрамдас бөлігі болып табылады. Бағдарламаны меңгеру барысында мектепке дейінгі жастағы балалардың есту қабылдауын, назарларын және зейінін сөйлеудің дыбыстарымен жұмыс жасауға дайындайтын арнайы ойындар пайдаланылады. Ертегі кейіпкерлерімен ойнай отырып, балалар дауысты және дауыссыз дыбыстармен, олардың дұрыс артикуляциясымен танысады. Сөздің графикалық сызбасы бойынша «оқып», дыбыстық сызбаларға сөздің дыбыстық құрылымын сәйкес тандап, модельдейді. Оқылым – мектепке дейінгі жастағы балалар үшін күрделі процесс. Сондықтан бұл жас тобындағы балаларға оқылымның бастапқы элементтері ғана енгізіледі.

Жазылым. Жазу кезінде денені дәптердің орналасуына қарай денені дұрыс ұстау, қарындашты дұрыс ұстау. Дәптер бетінде кеңістікті бағдарлай алуын қалыптастыру (жоғары, төмен, оң және сол жағы); көру қабылдауы: түсті, пішінін, оның дәптердегі орналасуын ажыратуы, жұмыстық (тар) және жұмыстық емес (кең) жолдар ұғымы, жазба тапсырмасын орындауда жолдарды, жоларалық кеңістікті сақтау. Сурет салу, штрихтау, айналасын бастыра жүргізу, сызықтарды қосу, өрнектерді бояу, қолды үзбей жиектерді жүргізу, әріптер элементін жазу, тік, үзік сызықтар, ирек сызықтар, әріп элементтерін жазу, таныс заттарының суретін салу. Әріп элементтерін жазу. Тілдік жаттығулармен, жаңылпаштар, өлеңдер айтумен қатар көзбен мөлшерлеуге арнаулы жаттығулар жасату, қолдың, саусақтардың ұсақ бұлшықеттерін дамыту үшін физикалық жаттығулар жасату маңызды рөл атқарады.

Оқу бағдарламасының ерекшелігі 5 жастағы баланың ойын әрекетінен практикаға бағытталған әрекетке еркін ауысуы; «Мәңгілік ел» жалпыұлттық идеясы негізінде тұлғалық-бағдарланған құндылықтарды қалыптастыру; баланың интеллектуалды дамуы мен оны табысты әлеуметтендіру болып табылады.

Бағдарламада балалардың жасына сәйкес жетістік деңгейін көрсететін күтілетін нәтижелер оқу мақсаттарының жүйесі түрінде ұсынылған.

Оқу материалының мазмұны екі кезеңнен тұрады: дайындық (әліппеге дейінгі) және негізгі (әліппе) кезең.

Дайындық (әліппеге дейінгі) кезең тілдік және әдеби білім беру жүйесіне кіріспе болып табылады. Оның мазмұны ауызша сөйлеу және фонематикалық естуді дамытуға бағытталған.

Балаларда сөйлеу, сөйлем туралы бастапқы түсініктер қалыптасады, фонематикалық есту және дыбыстық және буындық құрылымы әртүрлі сөздердегі дыбыстардың реттілігін анықтай білуін дамиды. Олар сызба-модельдерді қолдана отырып, сөздерге дыбыстық талдау жасауды, сөздерді буынға бөлуді, дыбыстық талдау жасау сызбалары бойынша сөздерді «оқуды» үйренеді. Осы кезеңде дауысты (жуан, жіңішке) және дауыссыз дыбыстар туралы бастапқы түсініктері қалыптасады. Балалар жазу кезінде дәптер, қарындаш, денені ұстау мен отыру туралы қойылатын талаптарды біледі, штрихтауды, бояуды, үзік сызықтар мен нүктелер бойынша бастыра жүргізуді және т.б. үйренеді.

Негізгі (әліппе) кезеңде балалар қазақ әліпбиіндегі барлық әріптерді танып, оқуды үйренеді, буындық модельдерді танып, сөздерді ауызша құрастырады, оның жолын біледі. Балалар әріп элементтерін жазуды игереді.

«Әліппе» үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Түсіндірме жазба

1. «Әліппе» үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 13 мамырдағы № 292 қаулысымен бекітілген Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. Оқу бағдарламасы балалардың жас ерекшеліктерінің танымдық мүмкіндіктеріне сәйкес олардың білім, білік, дағдыларының көлемі мен мазмұнын анықтайтын оқу-нормативтік құжат болып табылады.

3. Оқу бағдарламасы «шиыршық қағидаты» негізінде әзірленген, яғни оқу мақсаттары мен тақырыптардың басым көпшілігі белгілі бір оқу кезеңінен кейінгі кезеңде білім мен дағдының көлемі көбірек, тереңірек, күрделірек деңгейде қайта қарастырылады.

4. Оқу бағдарламасы оқу жылы көлемінде бөлімдердің оқытылу ретін көрсететін ұзақ мерзімді жоспарға сәйкес жүзеге асырылады.

5. «Әліппе» оқу бағдарламасы оқыту процесін әдістемелік әлеуетін осы пәндік салалар бойынша білім алушылардың саналы түрде «дыбыс», «әріп» ұғымдарын меңгеруіне, буындап оқи білуіне, сөзді буындық-дыбыстық және дыбыстық-әріптік талдауды жасай білуіне, алғашқы (қарапайым) жазу дағдыларын қалыптастыруға бағыттайды.

6. Оқу бағдарламасында заманауи мектепке дейінгі білім беру ұйымында тәрбие мен оқыту процесін ұйымдастырудың инновациялық педагогикалық тәсілдемелерін сипаттайды және оқу-нормативтік құжаттың дәстүрлі қызметтерін қамтиды.

7. Оқу бағдарламасы баланың өздігінен білімді игеруі бойынша белсенді іс-әрекетін ойын әрекеті арқылы ұйымдастыруға, өзінің жеке мүдделерін ұғынуға, өз әлеуетін жүзеге асыруға мүмкіндік беретін әлеуметтік және коммуникативтік дағдыларын қалыптастыруға бағытталған.

8. Жеке тұлғаға бағытталған тәрбие мен оқыту процесінің барлық қатысушыларымен ынтымақтастықта болу үшін алдын ала жағдай жасалған интерактивті әдістерін қолдану арқылы нығайтылады.

9. «Әліппе» оқу бағдарламасы танымдық және әлеуметтік тұрғыдан баланың белсенді идеялары мен білімдерін ұсынатын шынайы шығармашылық процесте іс-әрекетін ұйымдастыруын дамытуға бағытталған.

10. «Әліппе» мазмұнын меңгеру және оқу мақсаттарына қол жеткізу процесінде балалардың қажетті ақпаратты іздеу, өңдеу, алу, құру және көрсету, ақпараттар және идеялармен алмасу үшін алғышарттар, жағдайлар жасалады.

11. «Әліппе» оқу бағдарламасында оқыту процесінің мазмұнын анықтаудың негізі болып табылатын оқу мақсаттарының жүйесі түрінде ұсынылған күтілетін нәтижелері қалыптастырылған.

2-тарау. «Әліппені» оқытудың мақсаты мен міндеттері

12. «Әліппені» оқытудың мақсаты – балалардың тілдің фонетикалық және графикалық жүйелерін меңгеру процесінде оқу мен жазу дағдыларын меңгертуге дайындау.

13. «Әліппені» оқыту бойынша ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінің міндеттері:

- 1) фонематикалық есту мен фонематикалық қабылдауды дамыту;
- 2) сөздің дыбыстық құрылымымен таныстыру, алдағы сауат ашу негіздеріне үйрету үшін және дыбыстық талдау әрекеттерін қалыптастыру;
- 3) қолдың ұсақ моторикасын дамыту;
- 4) дыбыстық-әріптік және буындық-дыбыстық талдау мен жинақтау іс-әрекеттерін қалыптастыру;
- 5) сөйлем, сөз, буын, дыбыс (дауысты, дауыссыз) және әріп туралы қарапайым түсінікті қалыптастыру;
- 6) балаларды талдау, салыстыру, жалпылау, ақпаратты жүйелеудің қарапайым тәсілдерімен таныстыру;
- 7) сөз/сөйлем сызбаларын оқу және сол бойынша сөйлем құрастыру;
- 8) буындап оқудан біртіндеп сөзді тұтас оқуға көшу, оқу мен жазуға қызығушылықтарын арттыру ;
- 9) талдау, салыстыру, жалпылау, ақпаратты жүйелей білуді дамыту;

10) жанындағы адамдармен мейірімді қарым-қатынас қалыптастыру, сөйлеу мен қарым-қатынас мәдениетін дамыту;

11) балалардың танымдық қызығушылығы мен сөйлеуін жетілдіру арқылы шығармашылық қабілеттерін дамыту;

12) әңгімелесушіні тыңдай және ести білу, диалог жүргізуге дайындық, өз пікірін айту арқылы коммуникативтік дағдыларды дамыту;

13) қоршаған ортаны меңгеру арқылы ана тіліне деген қызығушылық пен сүйіспеншілікті дамыту.

14. «Әліппенің» маңыздылығы балалардың сөйлеу әрекетінің төрт түрін (тыңдалым, айтылым, жазылым және оқылым) дамыту үшін жағдай жасау қажеттілігімен анықталады.

3-тарау. «Әліппенің» мазмұнын ұйымдастыру

15. «Әліппе» бойынша оқу жүктемесі аптасына 2 сағат, оқу жылында барлығы 64 сағатты құрайды.

16. Нөлдік сыныптағы «Әліппе» мазмұны сауат ашудың екі кезеңінен тұрады: әліппеге дейінгі кезең, әліппе кезеңі.

17. Әліппеге дейінгі кезеңнің міндеттері:

1) оқу әрекетіне деген қызығушылығын қалыптастыру;

2) фонематикалық есту қабілетін дамыту;

3) сөйлеу, сөйлем, сөз, буын, дыбыс туралы алғашқы түсініктерін қалыптастыру;

4) сөйлем бас әріптен басталып жазылып, сөйлем соңында нүкте, сұрақ /леп белгісі қойылатыны туралы түсінік қалыптастыру;

5) жуан/жіңішке дауысты және дауыссыз дыбыстар туралы түсінік қалыптастыру;

6) сызба-модельдерді қолдана отырып, сөзге дыбыстық талдау жасау, сөздерді буынға бөлу дағдыларын қалыптастыру;

7) қолдың ұсақ бұлшықеттерін дамыту (бояу, сурет салу, түрлі бағытта сызықтар жүргізу, сұлбасын бастыра салу);

8) ойлау, есте сақтау, елестету, қабылдау қабілеттерін және тұрақты зейінін дамыту.

18. Әліппе кезеңінің міндеттері:

1) оқу әрекетіне деген қызығушылығын дамыту;

2) фонематикалық есту қабілетін дамыту, дыбыстық-әріптік және буындық-дыбыстық талдау және жинақтау дағдыларын жетілдіру;

3) әліпби әріптерін меңгерту;

4) буындап оқып, біртіндеп сөзді тұтас, дұрыс, түсініп оқуға дағдыландыру;

5) қолдың ұсақ бұлшықеттерін дамыту (бояу, сурет салу, түрлі бағытта сызықтар жүргізу, сұлбасын бастыра салу, әріптің элементтерін жазу);

6) ауызша сөйлеу және жазу дағдыларын дамыту.

19. Базалық білім мазмұны. Тыңдалым және айтылым (фонематикалық есту мен қабылдауды, ауызша сөйлеуді дамыту).

1) сөздің дыбысталу формаларын ажырату: сөздер легінен дыбыстарды ажырату, дыбыстарды сөздер легінен және жеке айту; буын, сөз туралы алғашқы түсінік; сөздегі дыбыстарды және олардың белгілерін (дауысты, дауыссыз; жуан және жіңішке дауыстылар) ажырату және салыстыру, оларды дұрыс айту; дыбыстарды және олардың әріптік белгіленуімен салыстыру, дыбыстарды дұрыс және дәл айту, белгілі бір дыбысы бар сөздерді атау, сөздерді буынға бөлу, олардың санын және сөздегі буынның ретін анықтау; жаңылтпаш, өлең, санамақ, мақал-мәтел, жұмбақтар жаттау арқылы артикуляциялық аппаратты жетілдіру;

2) тыңдалған материалдың мазмұнын түсіну: сөз бен сөйлемді ажырату, сөздің мәні мен сөйлемнің мағынасын түсіну; шағын мәтіндердің мазмұны бойынша қойылған қарапайым сұрақтарға жауап беру, суреттер, бақылағаны, көргені, естігені немесе оқығаны бойынша әңгімелесу; сөйлемдерді интонация бойынша ажырату;

3) тілдік нормаларды сақтай отырып, түрлі қарым-қатынас жағдаяттарына қатысу: сөйлеу дағдыларының нормалары, тілдік этикет (этикет сөздігі) туралы, қоғамдық орындарда: көшеде, көлікте, дүкенде өзін-өзі ұстау дағдылары туралы түсіну, бір-бірімен, ересектермен, құрдастарымен, телефонмен сыпайы сөйлесу; бір-бірімен достары, отбасы, сүйікті ойыншықтары, жануарлар, демалысы туралы әңгімелесу;

4) тыңдаушының назарын аудару: сөйлегенде мәнерліліктің интонациялық құралдарын (қарқын, ырғақ) пайдалана алу, қойылымға қатысушы кейіпкерлердің диалогтарын әртүрлі интонациямен, эмоциямен бере білу, айтылған сөйлемдегі ойдың мазмұн-мағынасына қарай сөйлемдегі бір сөзге мағыналы (логикалық) екпін қойып айту, сөйлегенде үзіліс жасауды қолдану; асықпай, күш салмай, дауыстап сөйлеу; иллюстрация көрсетуде ым-ишараны пайдалану.

20. Оқылым (оқу дағдысы, әліпби әріптерін оқып үйрену):

1) оқу түрлерін қолдану: сөйлеудің сөйлемнен, сөйлемнің сөздерден, сөздің буындардан құралатындығын графикалық сызба арқылы ұғындыру және оны «оқу»; графикалық сызбалар бойынша сөйлемдер құрастырып «оқу»; графикалық сызбалар түріндегі буындардан сөз құрап «оқу»; буынның дыбыстардан (әріптерден) құралатындығын графикалық сызба арқылы ұғыну; сөйлемдегі сөз санын және сөздегі буын санын анықтау; әріптердің бейнесін шынайы заттарға, пішіндерге сәйкестендіру; әріптің қандай элементтерден тұратынын анықтау; қолда бар заттармен әріптің бейнесін жасау немесе мүсіндеу, әріптердің бейнесін түрлі сюжетті материалдардан табу; әліпбидің әріптер реттілігін көрсететінін түсіну; буындап оқу; біртіндеп сөзді тұтас оқуға көшу, 2-4 сөзден тұратын сөйлемдерді оқу, 2-3 сөйлемнен тұратын мәтіндерді дұрыс оқу;

Әріптердің енгізілу реті оқылатын сөздердің санын ұлғайту мақсатында қолжетімділік, жиілік, әдістемелік орындылығы принциптеріне сәйкес анықталған:

а, н, л, р, о, т, у, ш, с, д, ы, м, к, ұ, і, е, к, ү, и, й, ғ, г, н, ө, ә, з, ж, п, б, х, һ, я, ф, ю, ё, в, э, ц, щ, ч, ь, ъ.

2) әліпби ретімен құрылған дереккөздерден (балалар энциклопедиялары, анықтамалықтары, журналдары, мультфильмдер, ертегілер, балаларға арналған телехабарлардан) қажетті ақпараттарды табу; пиктограммалар, шартты белгілер, сызбаларды түсіну.

21. Жазылым (жазудың қарапайым дағдыларын қалыптастыру):

1) сөйлем құрастыру: тілдің бірлігі ретінде сөз туралы түсінік, сөйлемдегі сөздер санын анықтау (2-4 сөзден тұратын сөйлемдер қолданылады), қарапайым графикалық сызба құру; графикалық сызба бойынша сөйлем құру, суретке/сызбаға сәйкес сөйлемді өзгерту; сөйлемнің басын тік сызықтардың және тіктөртбұрыштың, сөзді – тіктөртбұрыштың және таңбалардың (нүкте, леп және сұрау белгілері) көмегімен бейнелеу; сызбаның көмегімен сөздің дыбыстық құрамын модельдеу; сөйлемдерді модельдеу;

2) пунктуациялық нормаларды сақтау: берілген сызба бойынша түрлі тыныс белгілерін (нүкте, леп және сұрау белгілері) қолдана отырып, сөйлем құрау; хабарлы, сұраулы және лепті сөйлемдердің интонациясын келтіру;

3) графикалық және каллиграфиялық нормаларды сақтау: жазуға дайындау (жазу кезінде арқаны және қолдарды дұрыс ұстау, жарықтың дұрыс түсуі, дәптерді дұрыс қою, қаламды немесе қарындашты дұрыс ұстау); сызықтарды штрихтап, бастырып салу әдісімен қысқа және ұзын таяқшалар, ирек сызықтарды салу, кеңістіктік қатынасты, жазықтықта бағдарлау (жұмыс жолы, жол аралық кеңістік, жұмыс жолының жоғарғы және төменгі сызықтар, тік еңіс сызықтар); әріптерді ауада, үстел үстіне, қолға жазып үйрену; кеңістікте бағдарлау (жазу жолы, жоларалық кеңістік, жолдың жоғарғы және төменгі сызығы, көлбеу, тік сызықтары); дыбыс пен әріпті сәйкестендіру (баспа әріпнің бейнесі), әріп элементтерін жазу.

22. «Әліппенің» мазмұны оқу бөлімдері бойынша ұйымдастырылған, олар күтілетін нәтижелер түрінде берілген оқу мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады. Әрбір бөлімше ішінде жүйелілікпен құрылған оқу мақсаттары педагогке жұмысын жоспарлауға, балалардың жетістіктерін бақылауға және оларға оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

№	Бөлім (сөйлеу әрекетінің түрлері)	Бөлімше
1	Тыңдалым және айтылым	1.1 Сөздің дыбысталу формасын ажырату
		1.2 Тыңдалған материалдың мазмұнын түсіну
		1.3 Тілдік нормаларды сақтай

		отырып, түрлі қарым-қатынас жағдаяттарына қатысу
		1.4 Тыңдаушының назарын аудару
2	Оқылым	2.1 Оқу түрлерін қолдану
		2.2 Түрлі дереккөздерден қажетті ақпаратты алу
3	Жазылым	3.1 Сөйлем құрастыру
		3.2 Пунктуациялық нормаларды сақтау
		3.3 Графикалық және каллиграфиялық нормаларды сақтау

23. Бөлімшелер бойынша оқу мақсаттары күтілетін нәтижелер түрінде берілген.

24. «Оқу мақсаттарының жүйесі» бөлімінде оқу мақсаттары қолдануға ыңғайлы болу үшін төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленген. Кодтық белгіде бірінші белгі сыныпты, екінші және үшінші белгі бөлімнің және бөлімшенің реттік санын, төртінші белгі оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 0.2.1.4. кодында «0» – сынып, «2.1.» – «бөлімше», «4» – оқу мақсатының реттік саны.

25. Оқу мақсаттарының жүйесі:

1) «Тыңдалым және айтылым» бөлімі:

Бөлімше	Оқу мақсаттары
1.1 Сөздердің дыбысталу формаларын ажырату	0.1.1.1 тіл дыбыстарын естіп қабылдау, оларды сөздер ішінен бөлу және сөзсіз жеке айту
	0.1.1.2 сөздегі дыбыстарды, олардың түрлерін (дауысты, дауыссыз, жуан және жіңішке дауыстылар) ажыратып, дұрыс дыбыстау
	0.1.1.3 сөзді буынға бөлу, сөздегі буын санын және орналасу ретін анықтау
1.2 Тыңдалған материалдың мазмұнын түсіну	0.1.2.1 сөз бен сөйлемді ажыратып, сөздің, сөйлемнің мағынасын түсіну
	0.1.2.2 тыңдалған материал негізінде қарапайым сұрақтарға жауап қайтару
	0.1.2.3 сөйлемдерді интонация бойынша ажырату (хабарлы, сұраулы, лепті)
1.3 Тілдік нормаларды сақтай отырып,	0.1.3.1 өзіне таныс тақырып аясында

түрлі қарым-қатынас жағдаяттарына қатысу	диалогке қатысу
1.4 Тыңдаушының назарын аудару	0.1.4.1 сөйлеу барысында дауыс ырғағын сақтап, вербалды емес қарым-қатынас құралдарын (ым-ишара, қимыл), сөйлеу этикетінің сөздерін (кешіріңіз, тыңдаңызшы!) қолдану

2) «Оқылым» бөлімі:

Бөлімше	Оқу мақсаттары
2.1 Оқу түрлерін қолдану	0.2.1.1 сөз/сөйлем сызбасын оқу
	0.2.1.2 әріптің графикалық бейнесін тану;
	0.2.1.3 әріптің сөзде қандай қызмет атқаратынын түсіну
	0.2.1.4 мұғалімнің көмегімен сөздің лексикалық мағынасын түсіну
2.2 Түрлі дереккөздерден қажетті ақпаратты алу	0.2.2.1 суретті кітаптардан/пиктограмма/ шартты белгілерден ақпаратты табу

3) «Жазылым» бөлімі:

Бөлімше	Оқу мақсаттары
3.1 Сөйлем құрастыру	0.3.1.1 сөз, сөйлем сызбасын құру, оларды үлгінің көмегімен және ұсынылған үлгілер негізінде жазу
3.2 Пунктуациялық нормаларды сақтау	0.3.2.1 сөйлем сызбасының соңына тиісті тыныс белгілерін қою: нүкте, сұрақ белгісі, леп белгісі
3.3 Графикалық және каллиграфиялық нормаларды сақтау	0.3.3.1 жазу бетін бағдарлау, жазу жолын, жоларалық кеңістікті ажырату, тор көз дәптерге кең сызықтар, әріп элементтерін жазу
	0.3.3.2 қарапайым жиектерді салу, штрихтап салу

Нөлдік сыныпқа арналған
«Әліппе» бойынша жаңартылған
мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына
қосымша

Нөлдік сыныпқа арналған
«Әліппе» бойынша жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша
ұзақ мерзімді жоспар

Ортақ тақырыптар	Тыңдалым және айтылым	Оқылым	Жазылым
Өзім туралы Менің мектебім	0.1.2.1 сөз бен сөйлемді ажыратып, сөздің, сөйлемнің мағынасын түсіну; 0.1.2.2 тыңдалған материал негізінде қарапайым сұрақтарға жауап қайтару; 0.1.2.3 сөйлемдерді интонация бойынша ажырату (хабарлы, сұраулы, лепті); 0.1.3.1 өзіне таныс тақырып аясында диалогке/монологқа қатысу; 0.1.4.1 сөйлеу барысында дауыс ырғағын сақтап, вербалды емес қарым-қатынас құралдарын (ым-ишара, қимыл), сөйлеу этикетінің сөздерін (кешіріңіз, тыңдаңызшы!)	0.2.2.1 суретті кітаптардан/пиктограмма/шартты белгілерден ақпаратты табу	0.3.3.2 қарапайым жиектерді салу, штрихтап салу

	қолдану; 0.1.1.1 тіл дыбыстарын естіп қабылдау, оларды сөздер ішінен бөлу және сөзсіз жеке айту		
Менің отбасым және достарым Бізді қоршаған әлем	0.1.2.1 сөз бен сөйлемді ажыратып, сөздің, сөйлемнің мағынасын түсіну; 0.1.2.2 тыңдалған материал негізінде қарапайым сұрақтарға жауап қайтару; 0.1.2.3 сөйлемдерді интонация бойынша ажырату (хабарлы, сұраулы, лепті) ; 0.1.3.1 өзіне таныс тақырып аясында диалогке/монологқа қатысу; 0.1.4.1 сөйлеу барысында дауыс ырғағын сақтап, вербалды емес қарым-қатынас құралдарын (ым-ишара, қимыл), сөйлеу этикетінің сөздерін (кешіріңіз, тыңдаңызшы!) қолдану; 0.1.1.1 тіл дыбыстарын естіп қабылдау, оларды сөздер ішінен бөлу және сөзсіз жеке айту;	0.2.2.1 суретті кітаптардан/пиктограмма/шартты белгілерден ақпаратты табу; 0.2.1.2 әріптің графикалық бейнесін тану; 0.2.1.3 әріптің сөзде қандай қызмет атқаратынын түсіну; 0.2.1.4 мұғалімнің көмегімен сөздің лексикалық мағынасын түсіну	0.3.3.2 қарапайым жиектерді салу, штрихтап салу; 0.3.3.1 жазу бетін бағдарлау, жазу жолын, жоларалық кеңістікті ажырату, тор көз дәптерге кең сызықтар, әріп элементтерін жазу

	0.1.1.2 сөздегі дыбыстарды, олардың түрлерін (дауысты, дауыссыз, жуан және жіңішке дауыстылар) ажыратып, дұрыс дыбыстау		
Саяхат Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	0.1.2.1 сөз бен сөйлемді ажыратып, сөздің, сөйлемнің мағынасын түсіну; 0.1.2.2 тыңдалған материал негізінде қарапайым сұрақтарға жауап қайтару; 0.1.2.3 сөйлемдерді интонация бойынша ажырату (хабарлы, сұраулы, лепті); 0.1.3.1 өзіне таныс тақырып аясында диалогке/монологқа қатысу; 0.1.4.1 сөйлеу барысында дауыс ырғағын сақтап, вербалды емес қарым-қатынас құралдарын (ым-ишара, қимыл), сөйлеу этикетінің сөздерін (кешіріңіз, тыңдаңызшы!) қолдану; 0.1.1.1 тіл дыбыстарын естіп қабылдау, оларды сөздер ішінен бөлу	0.2.2.1 суретті кітаптардан/пиктограмма/шартты белгілерден ақпаратты табу; 0.2.1.2 әріптің графикалық бейнесін тану; 0.2.1.3 әріптің сөзде қандай қызмет атқаратынын түсіну; 0.2.1.4 мұғалімнің көмегімен сөздің лексикалық мағынасын түсіну	0.3.3.2 қарапайым жиектерді салу, штрихтап салу; 0.3.3.1 жазу бетін бағдарлау, жазу жолын, жоларалық кеңістікті ажырату, тор көз дәптерге кең сызықтар, әріп элементтерін жазу

	және сөзсіз жеке айту; 0.1.1.2 сөздегі дыбыстарды, олардың түрлерін (дауысты, дауыссыз, жуан және жіңішке дауыстылар) ажыратып, дұрыс дыбыстау; 0.1.1.3 сөзді буынға бөлу, сөздегі буын санын және орналасу ретін анықтау		
Тағам мен сусын Дені саудың жаны сау	0.1.2.1 сөз бен сөйлемді ажыратып, сөздің, сөйлемнің мағынасын түсіну; 0.1.2.2 тыңдалған материал негізінде қарапайым сұрақтарға жауап қайтару; 0.1.2.3 сөйлемдерді интонация бойынша ажырату (хабарлы, сұраулы, лепті); 0.1.3.1 өзіне таныс тақырып аясында диалогке/монологқа қатысу; 0.1.4.1 сөйлеу барысында дауыс ырғағын сақтап, вербалды емес қарым-қатынас құралдарын (ым-ишара, қимыл), сөйлеу этикетінің сөздерін	0.2.2.1 суретті кітаптардан/пиктограмма/шартты белгілерден ақпаратты табу; 0.2.1.2 әріптің графикалық бейнесін тану; 0.2.1.3 әріптің сөзде қандай қызмет атқаратынын түсіну; 0.2.1.4 мұғалімнің көмегімен сөздің лексикалық мағынасын түсіну	0.3.3.2 қарапайым жиектерді салу, штрихтап салу; 0.3.3.1 жазу бетін бағдарлау, жазу жолын, жоларалық кеңістікті ажырату, тор көз дәптерге кең сызықтар, әріп элементтерін жазу; 0.3.1.1 сөз, сөйлем сызбасын құру, оларды үлгінің көмегімен және ұсынылған үлгілер негізінде жазу; 0.3.2.1 сөйлем сызбасының соңына тиісті тыныс белгілерін қою: нүкте, сұрақ белгісі, леп белгісі

	(кешіріңіз, тыңдаңызшы!) қолдану; 0.1.1.1 тіл дыбыстарын естіп қабылдау, оларды сөздер ішінен бөлу және сөзсіз жеке айту; 0.1.1.2 сөздегі дыбыстарды, олардың түрлерін (дауысты, дауыссыз, жуан және жіңішке дауыстылар) ажыратып, дұрыс дыбыстау; 0.1.1.3 сөзді буынға бөлу, сөздегі буын санын және орналасу ретін анықтау		
--	--	--	--

Нөлдік сыныпқа арналған «Әліппенің» жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар мазмұнында бағдарламалық материалды бөлу кезінде ортақ тақырыптарға сәйкес жүйелілік және дәйектілік принципі сақталған. Оқу мақсаттарының жүйесі күтілетін нәтижелердің жүзеге асырылуын қамтамасыз етеді. 0 және 1-сынып оқушыларына арналған бағдарламалық материалдардың сабақтастығын сақтау және тиімді меңгеру мақсатында «Мектепке дейінгі балалық шақ» республикалық орталығымен ұсынылған 50 ортақ тақырып үлгілерінің ішінен 8 ортақ тақырып іріктеліп алынды (2-қосымша).

Бастауыш білім беру деңгейінің 1-сыныбына арналған
«Сауат ашу» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Түсіндірме жазба

1. «Сауат ашу» оқу пәнінің оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта

білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. Оқу бағдарламасы білім алушылардың жас ерекшеліктерінің танымдық мүмкіндіктеріне сәйкес оқу пәнінің мазмұнын және олардың білім, білік, дағдыларының көлемін анықтайтын оқу-нормативтік құжат болып табылады.

3. Оқу бағдарламасы «шиыршық қағидаты» негізінде әзірленген, яғни оқу мақсаттары мен тақырыптардың басым көпшілігі белгілі бір оқу кезеңінен кейін (оқу жылы барысында немесе келесі сыныптарда) білім мен дағдының көлемі көбірек, тереңірек, күрделірек деңгейде қайта қарастырылады.

4. Оқу бағдарламасы оқу жылы көлемінде бөлімдердің оқытылу ретін көрсететін ұзақ мерзімді жоспарға сәйкес жүзеге асырылады. Тақырыптарға сағат санын бөлу және тоқсан көлемінде тақырыптарды оқыту ретін мұғалім анықтай алады.

5. Оқу бағдарламасы оқыту үдерісін білім алушылардың әдістемелік әлеуетін осы пәндік салалар бойынша білім алушылардың саналы түрде білім алуы мен біліктерді меңгеруі үшін қолдануға, оқу, жоба, зерттеу іс-әрекеттері тәсілдерін меңгеру арқылы дербестігін дамытуға, әлеуметтік-мәдени кеңістікте орнын таба білуі үшін бағыттайды.

6. Оқу бағдарламасында заманауи мектептегі білім беру үдерісін ұйымдастырудың инновациялық педагогикалық тәсілдемелері сипатталған оқу-нормативтік құжаттың дәстүрлі қызметтері кіріктіреді. Оқытудағы тәсілдемелер пән бойынша оқу бағдарламасының түбегейлі жаңа құрылымын құруда негізгі бағдар болады.

7. Қазіргі кезеңде өздігінен білімді игеруі үшін білім алушының белсенді іс-әрекетін ұйымдастыру оқу үдерісіне қойылатын негізгі талаптардың бірі болып табылады. Мұндай тәсілдеме пәндік білімді, әлеуметтік және коммуникативтік дағдыларды ғана емес, сонымен бірге өзінің жеке мүдделері мен болашағын ұғынуға, сындарлы шешімдер қабылдауына мүмкіндік беретін тұлғалық қасиеттерді меңгеруге ықпал етеді.

8. Білім беру үдерісіне қатысушылардың өзара қарым-қатынасында өктемшілікке жол бермей, ынтымақтастығына ықпал ететін оқытудың алуан түрлі әдістерін қолдану тұлғалық-бағдарлық білім беруді нығайтуға мүмкіндік береді. Диалогтік және рефлексивті технологияларды қолдану білім алушылардың жоба және зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруымен сабақтасады.

9. Білім беру үдерісін ұйымдастырудың барлық инновациялық тәсілдемелері оқытуды білім, идеялар және іс-әрекет тәсілдерімен белсенді түрде алмасуды көздейтін білім алушының шынайы шығармашылық үдерісіндегі қарым-қатынас моделіне айналдырады.

10. «Сауат ашу» пәнінің оқу бағдарламасы жергілікті сипаттағы материалдарды (нысандар, кәсіпорындар, ақпарат көздері) пайдалануға бағытталған оқу-жобалау іс-әрекеттерін ұйымдастыру арқылы танымдық және әлеуметтік тұрғыдан білім алушының белсенділігін арттыруға мүмкіндік береді. Осы пәннің оқу мақсаттары аясында жүзеге асырылатын тәрбиелік

сипаттағы жоба жұмысын ата-аналармен, жергілікті қауымдастық өкілдерімен бірлесе отырып, ұйымдастыруға болады.

11. Оқу бағдарламасында үш тілде білім беруді жүзеге асыру қарастырылған, онда үш тілді меңгертіп қана қоймай, сол сияқты білім алушылардың сыныптан тыс жұмыстарын да үш (қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде) тілде ұйымдастыру қарастырылған.

12. «Сауат ашу» пәнінің мазмұнын меңгеру және оқу мақсаттарына қол жеткізу үдерісінде білім алушылардың ақпараттық-коммуникациялық технологияларды, атап айтсақ: қажетті ақпаратты іздеу, өңдеу, алу, құру және көрсету, ақпараттар және идеялармен алмасу үшін бірлесіп әрекет ету, жабдықтар мен қосымшаларды кең ауқымда қолдану арқылы өз жұмысын бағалау және жетілдіру сияқты қолдану дағдыларын дамыту үшін алғышарттар, жағдайлар жасау керек.

13. Оқу бағдарламасында «Сауат ашу» пәнінің мазмұнын анықтаудың негізі болып табылатын оқу мақсаттарының жүйесі түрінде ұсынылған күтілетін нәтижелері қалыптастырылған. Мазмұны тұрғысынан оқу бағдарламалары білім алушыны өзін-өзі оқыту субъектісі және тұлғааралық қарым-қатынас субъектісі ретінде тәрбиелеуде нақты оқу пәнінің қосатын үлесін айқындайды.

14. «Сауат ашу» пәнінің оқу бағдарламасы білім беру құндылықтары мен мектепті бітіру алдындағы нәтижелердің өзара байланысы мен өзара шарттылығына негізделген тәрбиелеу мен оқытудың және әр пәннің оқу мақсаттарының жүйесінің біртұтастығы қағидатын жүзеге асыруды қамтамасыз етеді.

15. «Сауат ашу» пәнінің оқу бағдарламасы тек пәндік білім мен білікке ғана емес, сонымен қатар кең ауқымды дағдылардың қалыптасуына бағыттылығы оның ерекше өзгешелігі болып табылады. Оқу мақсаттарының құрастырылған жүйесі: білімін функционалдық және шығармашылықта қолдану, сыни тұрғыдан ойлау, зерттеу жұмыстарын жүргізу, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану, қарым-қатынас жасаудың түрлі тәсілдерін қолдану, топпен және жеке дара жұмыс істей алу, мәселелерді шешу және шешімдер қабылдау сияқты кең ауқымды дағдыларды дамытуға негіз болады.

16. Экономикадағы заманауи инновациялар, еңбек нарығындағы өзгерістер білім алушылардың күрделі міндеттерді шешуі үшін немесе оларды шешудің жаңа тәсілдерін табуы үшін жағдаятқа, идеялар мен ақпараттарға талдау жасау және бағалауға, алған білімі мен тәжірибесін жаңа идея мен ақпаратты жинақтау үшін шығармашылық түрде қолдануға мүмкіндік беретін дағдылар жиынтығын меңгеру қажеттілігіне себепші болады. Жігерлілік, алғырлық, өзгерістерге дайындығы, байланысқа бейімділігі сияқты тұлғалық қасиеттер өзекті болып саналады.

17. Жеке тұлғалық қасиеттердің кең ауқымды дағдылармен бірлесе дамытылуы білім берудің «қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілік», «құрмет», «ынтымақтастық», «еңбек пен шығармашылық»,

«ашықтық», «өмір бойы білім алу» сияқты құндылықтарын бойына сіңіруіне, Отанына риясыз қызмет ететін, білімді, білікті, рухани терең азамат болып қалыптасуына негіз болады.

2-тарау. «Сауат ашу» пәнін оқытудың мақсаты мен міндеттері

18. «Сауат ашу» пәні – бастауыш білімнің негізін құрайтын аса маңызды пәндердің бірі.

19. «Сауат ашу» пәні – «Қазақ тілі», «Әдебиеттік оқу» пәндерінің құрамдас бөлігі, тіл және әдебиет туралы білім жүйесіне дайындық, сондай-ақ одан кейінгі оқытудың негізі болып табылады.

20. «Сауат ашу» пәні білім алушылардың:

1) қазақ тілі фонетикасы, лексикасы, грамматикасы мен пунктуациясы туралы бастапқы білім негіздерін игеруіне;

2) оқу мен жазуға деген қызығушылығының оянуына;

3) айтылым, тыңдалым, жазылым және оқылым дағдыларын қалыптастыруға;

4) жұппен, топпен, ұжыммен жұмыс жасауға дағдылануына және түрлі рөлді (көшбасшы, орындаушы) орындауға үйренуіне; өз ұлтының, Қазақстанда тұрып жатқан басқа да халықтардың мәдениетіне ізгілік және құрмет сезімінің қалыптасуына негіз қалаушы пән болып табылады.

21. «Сауат ашу» пәнінің мақсаты – айтылым, тыңдалым, жазылым және оқылым дағдыларын қалыптастыру үдерісі арқылы функционалды сауаттылығының негізін қалап, білім алуға ынталы жеке тұлғаның дамуына мүмкіндік жасау.

22. Алға қойылған осы мақсатқа қол жеткізу үшін мынадай міндеттер шешілуі көзделеді:

1) қазақ әліпбиіндегі әріптер (баспа және жазба түрі, бас әріп және кіші әріп) туралы түсініктерін жетілдіру;

2) әріптен буын, буыннан сөз, сөзден сөйлем құрап оқуға және жазуға дағдыландыру;

3) оқу дағдысы (дұрыс, мәнерлеп, шапшаң және түсініп оқу) мен жазу дағдысын (қатесіз, сауатты, таза, каллиграфия ережелерін сақтай отырып жазу) қалыптастырып, жетілдіру;

4) тілдік бірліктер (дыбыс, буын, сөз, сөйлем, мәтін) және орфография, пунктуация туралы қарапайым түсініктерін дамыту;

5) кітап оқуға қызығушылығын тәрбиелеу;

6) қарапайым талдау жасау тәсілдерін меңгерту арқылы салыстыру, топтастыру, жүйелеу біліктерін дамыту;

7) сөйлеу және қарым-қатынас жасау мәдениеті нормаларын сақтауға дағдыландыру;

8) сөздік қорын байыту және белсендіру, байланыстыра сөйлеу тілін дамыту;

9) ана тіліне, тарихына, мәдениетіне, салт-дәстүріне деген сүйіспеншілігін арттыру арқылы рухани-адамгершілік қасиеттерді қалыптастыру;

10) коммуникативтік дағдыларын (диалог барысында басқа адамның сөзін ести және тыңдай білуін, диалогке, сұхбатқа қатысуға дайын болуын, әркімнің өз көзқарасы мен пікірі болатынын түсінуін; өз пікірін айқын да дұрыс және толық жеткізе білуін) қалыптастыру;

11) алған тілдік білімі мен дағдыларын жеке қарым-қатынас тәжірибесінде, күнделікті өмірлік жағдаяттарда қолдануға үйрету;

12) білім алушыны өз іс-әрекетін адамгершілік, ізгілік тұрғысынан ұйымдастыруға және жауапкершілікпен қарауға тәрбиелеу.

23. «Сауат ашу» пәнінде оқу және жазу жұмыстары өзара тығыз байланыста қатар жүреді. Оқу дағдысы жақсы қалыптасқан білім алушының сауатты жазу дағдысы да соған сай қалыптасады. «Сауат ашу» пәні арқылы білім алушылар ана тілі мен туған халқының мәдениетін құрметтеуге, оқу үдерісінде және күнделікті өмірде кездесетін жағдаяттарда тілдік қарым-қатынасқа еркін түсіп, өз пікірін білдіруге дағыланады.

3-тарау. «Сауат ашу» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

24. «Сауат ашу» пәні бойынша оқу жүктемесі аптасына 6 сағат, оқу жылында барлығы 198 сағатты құрайды.

25. «Сауат ашу» пәнінің мазмұны:

сауат ашу процесі 1-сыныпта екі кезеңнен тұрады: әліппе кезеңі, әліппеден кейінгі кезең.

26. 1-сыныпта сауат ашудың әліппе кезеңі I жартыжылдық бойы жалғасады. Дыбыстарды және олардың графикалық бейнесін тереңдете оқыту барысында тиімді әдіс-тәсілдерді іріктей отырып, мұғалім кезең бойынша сағат санын сыныптағы білім алушылардың оқу мақсаттарын меңгеруіне, әр кезеңнің міндеттерін жүзеге асырылуына орай өзі жоспарлай алады.

27. Әліппе кезеңінің міндеттері:

1) оқу әрекетіне деген қызығушылығын дамыту;

2) фонематикалық есту қабілетін дамыту;

3) дыбыстық талдау-жинақтау дағдыларын жетілдіру;

4) әріптердің баспа және жазба түрлерін, жазбаша бас әріп және кіші әріпті ажыратуға үйрету;

5) тіл бірліктері (дыбыс, буын, сөз, сөйлем) туралы ұғымдары мен түсініктерін кеңейту;

6) сөзді тұтас, дұрыс, түсініп оқуын жетілдіру;

7) әріптерді, буындарды, сөздерді, сөйлемдерді жазуда каллиграфиялық дағдыларын қалыптастыру;

8) сөйлеу әрекеттерінің түрлерін жетілдіру.

28. Әліппеден кейінгі кезеңнің міндеттері:

- 1) мәтіндерді дұрыс, ырғақты оқуға дағдыландыру, «іштей оқу», түсініп, мәнерлеп, шапшаң оқу дағдыларын қалыптастыру;
- 2) тыңдау-түсіну, сөйлеу, оқу және жазу дағдыларын жетілдіру;
- 3) байланыстырып сөйлеу дағдысын дамыту;
- 4) каллиграфия нормаларын сақтап, сауатты, қатесіз жазу дағдыларын қалыптастыру.

29. Тыңдалым және айтылым:

1) мұғалім мен өзге білім алушылардың сөзін тыңдау, естігеннің мәнін түсіну, сұраққа дұрыс және нақты жауап беру, сөз мағынасын түсіну, сөзді жұмсалу орнына және мағынасына қарай қолдана білу, сыныптастарымен тілдесуде сөйлеу мәдениетін сақтай отырып, өзі туралы айта алу;

2) тілдік емес амалдарды (интонация, мимика, қол қимылдары, дене қимылдары) ауызша сөйлеуде қолдану. Сюжетті суреттер бойынша әңгімелер құрастыру, ертегілер айту. Өлеңдер, санамақтар, мақал-мәтелдер, жұмбақтар жатқа айту. Жаңылтпаштар айту арқылы артикуляциялық аппаратты дамыту;

3) фонетика: сөздің дыбыстық және әріптік құрамының сәйкестігін немесе сәйкес еместігін нақтылау. Сөздерді қазақ тілінің орфоэпиялық заңдарына сәйкес айта білу;

4) сөздің мағынасы. Сөйлем құрау. Сөйлемдерден қысқаша мәтіндер құрастыру;

5) тыңдаған материал бойынша қойылған сұрақтарға жауап беру, мазмұнын айтып беру. Сюжетті сурет бойынша немесе көргені, бастан кешкені, естігені туралы әңгімелесу;

6) түрлі жанрдағы шығармаларды салыстыру;

7) коммуникативтік мақсаттарға сай (топта сөйлесу, сұхбатқа қатысу, сахналау, рөлдік ойындар) сөйлеу мәдениетін сақтау, сөйлеу этикеттерін пайдалану, лексикалық тақырыптар негізінде сөздік қорды кеңейту;

30. Оқылым:

1) фонетика және графика; сөздер мен сөйлемдерге сызба арқылы талдау жасауды жетілдіру;

2) дыбыстардың мағына ажыратушылық функциясын білу;

3) сөздің мағынасын, сөйлемнің мәнін түсіну;

4) баспа әрпі мен жазбаша әріпті ажырата және оқи білуі;

5) дауыстап оқу. Түрлі құрылымдағы сөздерді, 3-6 сөзден тұратын сөйлемдерді, 4-8 сөйлемнен тұратын қысқаша мәтіндерді буындық тәсілмен тұтас оқуын жетілдіру, мәтінді мұғалімнің сұрағы бойынша теріп оқу. Тұтас сөздер арқылы оқу, «іштей» оқу, рөлге бөліп оқу;

7) сөйлем соңында, сөз арасындағы кідірісті сақтау;

8) II жартыжылдықтағы оқу жылдамдығының нормасы: 25-30 сөз. Ескерту: Шылау, одағай, еліктеу сөздер, қос сөздер жеке сөз ретінде саналады;

9) қазақ тіліндегі дыбыстарды, оның ішінде айтылуы ұқсас л – р, н – ң, с – з, с – ш, ж – ш, п – б, к – қ дыбыстарын дұрыс айтуға дағдыландыру;

10) орыс тілінен енген сөздерде кездесетін дыбыстарды дұрыс айтуға жаттықтыру. Білім алушылардың сөздік қорын байыту және белсендіру;

11) сөздердің мағынасын (мағынасы жуық сөздер, қарама-қарсы мағыналы, көп мағыналы) ажырата алу;

12) мәтін туралы жалпы түсінік. Әңгімелеу мәтінін, ерекшелігіне қарай мәтін жанрын (өлең, әңгіме, ертегі) ажырату. Әңгімелеу сипатындағы өзгертілген мәтінді өңдей алу, ұқсас мәтін құрастыру;

13) оқыған мәтіннің мазмұны бойынша қойылған сұрақтарға жауап беру және сұрақтар қою; оқылған мәтін мазмұнының тақырыбымен байланыстылығы, түрлі жанрлардың ерекшеліктерін айқындау; көркем шығарманың тақырыбын, не туралы екенін анықтау;

14) қойылған сұрақтарға дұрыс жауап құрастыра білу; көркем мәтін мен өзге (нұсқаулық, түйін) мәтіндерді интонациясын дұрыс қойып оқу (хабарлы, сұраулы, лепті) және олардың мазмұнын айтып беру; оқыған материалға баға беру (ұнайды/ұнамайды, себебі...);

15) әліпби ретімен құрылған дереккөздерден яғни суретті кітаптар, сөздіктер, анықтамалықтар, энциклопедиялардан қажетті ақпараттарды (мұғалімнің көмегімен) табу. Оқу тапсырмаларын орындау барысында мәтін, сурет, сызба, пиктограмма, постер, кластер түрінде берілген ақпаратты түсіну;

31. Жазылым:

1) жазу жұмысына дайындық жаттығулары (денені дұрыс ұстау, дұрыс отыру, дәптерді дұрыс қою, қаламды дұрыс ұстау). Кеңістікте бағдарлау дағдысын қалыптастыру (жазу жолы, жоларалық кеңістік, жолдың жоғарғы және төменгі сызығы, көлбеу, тік). Әріп элементтерін, бас әріптер мен кіші әріптерді, сөйлемдердің буындарын графикалық және каллиграфиялық нормаларды сақтай отырып, бір-бірімен дұрыс байланыстырып, жазбаша әріп элементтерін ретімен, үздіксіз әрі ырғақты жазу; сызбалардың көмегімен сөздің дыбыстық құрамын модельдеу, сөйлемді модельдеуін жетілдіру;

3) айтылуы мен жазылуында алшақтық жоқ сөздерден пунктуациялық ережелерді ескере отырып, диктант жазу;

4) сөйлем құрамындағы сөздердің бөлек жазылуы. Сөйлемнің және атаулардың бас әріптен басталып жазылатыны, сөйлемнің соңында нүкте қойылатынын білу және қолдану;

5) сөйлем, шағын мәтіндер (3-4 сөйлем) құрастырып жазу;

6) есту, есте сақтау арқылы сөздерді (3-7 сөз), жай сөйлемдерді (1-2 сөйлем) жатқа жазу. Жазғанын үлгіге қарап тексеру; каллиграфиялық талапқа сай дұрыс жазу;

7) ұғымдарды ажырату: зат және сөз заттың атауы ретінде. Сөздің белгілі бір мағына (заттардың атын, түсін, дәмін, көлемін, санын, іс-қимылын) беретінін ұғынуға, оларды орынды қолдануға үйрету;

8) әріп. Бас әріп және кіші әріп. Дыбыстардан буын құрап жазу. Буындардан сөз құрап жазу; жазу ережелерін қолдану;

9) бас әріппен жазылатын сөздерді (адамның аты-жөні, тегі, жер-су атаулары, үй жануарларына берілген аттары) анықтау, дұрыс жазу;

10) заттардың атаулары мен олардың санын, сынын, қимылын білдіретін сөздерді анықтау;

- 11) көптік жалғауларды меңгеру және дұрыс қолдану;
- 12) жіктеу есімдіктерін ауызекі сөйлеуде орынды қолдану;
- 13) тәуелдік жалғауларын ауызекі сөйлеуде орынды қолдану;
- 14) іс-қимылды білдіретін сөздерді (етістік шақтарын) орынды қолдану;
- 15) сөйлемнің тыныс белгілерін (нүкте, үтір, сұрақ белгісі және леп белгісі) дұрыс қойып жазу;

16) сөздерді бір жолдан екінші жолға буындарға бөлу арқылы дұрыс тасымалдау;

17) сурет бойынша сөйлем құрау, берілген сөздерді қолдана отырып, сөйлем құрау, басталған сөйлемді аяқтап жазу.

32. Пән мазмұны сөйлеу әрекетінің түрлері (тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым) арқылы білім алушылардың тілдік сауаттылықтарын қалыптастыруға бағытталған. Сондықтан бөлім атаулары сөйлеу әрекеті түрлеріне сәйкес алынған. Ұсынылған бөлім өз кезегінде әрі қарай түйінді дағдылар түрінде берілген бөлімшелерге бөлінген. Бөлімшелер бойынша оқу мақсаттары күтілетін нәтижелер түрінде берілген.

33. Бағдарламада оқу мақсаттары төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгіде бірінші белгі сыныпты, екінші және үшінші белгі бөлімнің және бөлімшенің реттік санын, төртінші белгі оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 1.1.2.1. кодында «1» – сыныбы, «1» – «Тыңдалым және айтылым» бөлімі, «2» – бөлімшесі, «1» – оқу мақсатының реттік саны.

34. Ескерту. «Жазылым» бөлімі бойынша:

- 1) 3.1 «Мәтін түрлеріне сәйкес мәтін құрап жазу»;
- 2) 3.2 «Түрлі стильде мәтін жазу» бөлімшелерінің оқу мақсаттары 2-4-сыныпта «Қазақ тілі» пәнінде қарастырылады.

35. Оқу мақсаттарының жүйесі:

Білім алушылар:	
Тыңдалым және айтылым бөлімі (сөйлеу әрекетінің түрі)	
Бөлімше (түйінді дағдылар)	Оқу мақсаттары
1.1 Тыңдалған материалдың мазмұнын түсіну	1.1.1.1 тыңдаған материалдың сөйлеу екенін, оның мазмұнын түсіну және сөйлемдерге, сөздерге ажырату
1.2 Мәтіннің тақырыбы мен негізгі ойын анықтау	1.1.2.1 мұғалімнің көмегімен мәтінде кім/не туралы айтылғанын анықтау
1.3 Тыңдалған материалды мазмұндау	1.1.3.1 мұғалімнің көмегімен тыңдалған материалды оқиганың ретін сақтай отырып баяндау
1.4 Оқиганы болжау	1.1.4.1 мәтіннің мазмұнын тақырыбы, иллюстрациясы бойынша болжау

1.5 Түрлі жағдаяттарда тілдік нормаларды дұрыс қолдану	1.1.5.1 түрлі жағдаяттарда этикет сөздерін қолдана білу
1.6 Тыңдаушының назарын аудару	1.1.6.1 сөйлеу барысында сипаттауға, салыстыруға қажетті сөздерді вербалды емес қарым-қатынас құралдарын (ым-ишара, қимыл), дауыс ырғағын, мәнерін, қарқынын, сөз арасындағы кідірісті қолдану
1.7 Тыңдалған материал бойынша өз пікірін айту	1.1.7.1 тыңдалған мәтінге өз көзқарасын жай сөйлеммен білдіру (ұнайды/ұнамайды, себебі...)
1.8 Берілген тақырыпқа әңгіме құрап айту	1.1.8.1 берілген сюжетті сурет/суреттер топтамасы бойынша шағын әңгіме құрап айту
1.9 Дыбыстарды, сөздерді орфоэпиялық нормаларға сәйкес дұрыс айту	1.1.9.1 сөздегі дыбыс түрлерін (дауысты, дауыссыз, жуан және жіңішке дауыстылар) ажырату және дұрыс дыбыстау
	1.1.9.2 дыбыстардың мағына ажыратушылық қызметін түсіну
	1.1.9.3 сөздегі буын санын және ретін анықтау
Оқылым бөлімі (сөйлеу әрекетінің түрі)	
Бөлімше (түйінді дағдылар)	Оқу мақсаттары
2.1 Оқу түрлерін қолдану	1.2.1.1 сөз, сөйлем сызбасын оқу және құрастыру
	1.2.1.2 оқудың түрлерін (буындап оқу, тұтас оқу, түсініп оқу) қолдану
2.2 Оқылған мәтіннің мазмұнын түсіну	1.2.2.1 мәтінде автордың кім/не туралы айтқысы келгенін түсіну
2.3 Мәтіннің құрылымдық бөліктерін ажырату	1.2.3.1 мұғалімнің көмегімен мәтіннің тақырыбын, басын, ортасын және соңын анықтау
2.4 Мәтіндегі сөздердің мағынасын түсіну	1.2.4.1 мұғалімнің көмегімен қарама-қарсы мағыналы/ мәнделс/ көп мағыналы сөздердің мағыналарын ажырату
2.5 Мәтін бойынша сұрақ қоя білу және жауап бере білу	1.2.5.1 мәтін, иллюстрация бойынша (мұғалім көмегімен) сұрақтар қоя білу және қойылған сұраққа жауап беру

2.6 Мәтіннің түрлері мен жанрын, стилін анықтау	1.2.6.1 мұғалімнің көмегімен әңгімелеу мәтінін, ерекшелігіне қарай мәтін жанрын (өлең, әңгіме, ертегі) ажырату
2.7 Түрлі дереккөздерден қажетті ақпаратты алу	1.2.7.1 әліпби ретімен құрылған дереккөздерден (сөздіктер, анықтамалықтар, суретті кітаптар, энциклопедия) ақпараттарды табу
2.8 Мәтіндерге салыстырмалы талдау жасау	1.2.8.1 мұғалімнің көмегімен түрлі жанрдағы (ертегі, әңгіме, өлең) және стильдегі (көркем, бейкөркем) мәтіндерді салыстыру
2.9 Дыбыс пен әріпті тану және ажырату	1.2.9.1 әріптің баспа және жазба түрін тану, ажырату және оны дыбыспен сәйкестендіру
	1.2.9.2 дыбыстардың сөздегі қызметін түсіну (ь,ъ таңбалары, ё, ю, я қосарлы дыбыстары) және дұрыс оқу
Жазылым бөлімі (сөйлеу әрекетінің түрі)	
Бөлімше (түйінді дағдылар)	Оқу мақсаттары
3.3 Жоспар құру	1.3.3.1 мұғалім көмегімен мәтінге суреттер, сызбалар арқылы жоспар құрып, оған ат (тақырып) қою
3.4 Оқыған, тыңдаған материалдың мазмұнын жазу	1.3.4.1 мұғалім көмегімен оқыған, тыңдаған мәтіндердегі ақпаратты сурет, сызба, белгілер қолданып жеткізу
3.5 Мәтінді түрлі формада құрау	1.3.5.1 тақырыпқа байланысты тірек сөздер, сызбалар, суреттер, белгілерді қолдана отырып, жай сөйлемдер, мәтін құрастыру және жазу
3.6 Түрлі жанрда шығармашылық мәтін жазу	1.3.6.1 мұғалімнің көмегімен әр түрлі жанр бойынша (хат, құттықтау хат, хабарлама, нұсқаулық) шағын мәтін құрап жазу
3.7 Қатені табу және түзету	1.3.7.1 мұғалімнің көмегімен сөз, сөйлем, мәтінді тексеру және қателерін түзету
3.8 Каллиграфиялық нормаларды сақтау	1.3.8.1 жазу жолын, жоларалық кеңістікті, жолдың жоғарғы және

	төменгі сызығын сақтап, жазба әріптерді, олардың қосылуын каллиграфиялық талаптарға сай жазу
3.9 Орфографиялық нормаларды сақтау	1.3.9.1 айтылуы мен жазылуында айырмашылығы жоқ сөздерді тыңдау арқылы жазу
	1.3.9.2 мұғалім көмегімен сөздерді дұрыс тасымалдау, тасымалдауға болмайтын сөздерді ажырату
	1.3.9.3 бас әріппен жазылатын сөздерді (адамның аты-жөні, тегі, жер-су атаулары, үй жануарларына берілген аттары) жазу
3.10 Грамматикалық нормаларды сақтау	1.3.10.1 заттың атын, санын, сынын, қимылын білдіретін сөздерді ажырату және орынды қолдану
	1.3.10.2 тәуелдік және жіктік жалғауларының қарапайым формаларын (терминсіз) қолдану
3.11 Пунктуациялық нормаларды сақтау	1.3.11.1 сөйлемді бас әріппен бастап жазып, сөйлем соңына тиісті тыныс белгілерін қою

36. Осы оқу бағдарламасы қосымшада берілген бастауыш білім беру деңгейінің 1-сыныбына арналған «Сауат ашу» оқу пәні бойынша жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

Бастауыш білім беру деңгейінің
1-сыныбына арналған «Сауат ашу»
оқу пәні бойынша жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Бастауыш білім беру деңгейінің 1-сыныбына арналған
«Сауат ашу» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын
жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

Ортақ тақырып	Бөлімше (түйінді дағдылар)	Оқу мақсаттары**
1. Өзім туралы	I тоқсан	

2. Менің мектебім	Тыңдалым және айтылым бөлімі (сөйлеу әрекетінің түрлері) бойынша	
	1.1 Тыңдалған материалдың мазмұнын түсіну	1.1.1.1 тыңдаған материалының сөйлеу екенін, оның мазмұнын түсіну және сөйлемдерге, сөздерге ажырату;
	1.2 Мәтіннің тақырыбы мен негізгі ойын анықтау	1.1.2.1 мұғалімнің көмегімен мәтінде кім/не туралы айтылғанын анықтау;
	1.3 Тыңдалған материалды мазмұндау	1.1.3.1 мұғалімнің көмегімен тыңдалған материалды оқиганың ретін сақтай отырып баяндау;
	1.4 Оқиганы болжау	1.1.4.1 мәтіннің мазмұнын тақырыбы, иллюстрация бойынша болжау;
	1.5 Түрлі жағдаяттарда тілдік нормаларды дұрыс қолдану	1.1.5.1 түрлі жағдаяттарда этикет сөздерін қолдана білу;
	1.6 Тыңдаушының назарын аудару	1.1.6.1 сөйлеу барысында сипаттау, салыстыруға қажетті сөздерді, вербалды емес қарым-қатынас құралдарын (ым-ишара, қимыл), дауыс ырғағын, мәнерін, қарқынын, сөз арасындағы кідірісті қолдану);
	1.7 Тыңдалған материал бойынша өз пікірін айту	1.1.7.1 тыңдалған мәтінге өз көзқарасын жай сөйлеммен білдіру (ұнайды/ұнамайды, себебі...);
	1.8 Берілген тақырыпқа әңгіме құрап айту	1.1.8.1 берілген сюжетті сурет/суреттер топтамасы бойынша шағын әңгіме құрап айту;
	1.9 Сөздерді, дыбыстарды орфоэпиялық нормаларға сәйкес дұрыс айту	1.1.9.1* сөздегі дыбыс түрлерін (дауысты, дауыссыз, жуан және жіңішке дауыстылар) ажырату және дұрыс дыбыстау; 1.1.9.2 дыбыстардың мағына

		ажыратушылық қызметін түсіну; 1.1.9.3 сөздегі буын санын және ретін анықтау
Оқылым бөлімі (сөйлеу әрекетінің түрлері) бойынша		
2.1 Оқу түрлерін қолдану		1.2.1.1 сөз, сөйлем сызбасын оқу және құрастыру, 1.2.1.2 оқудың түрлерін (буындап оқу, тұтас оқу, түсініп оқу) қолдану;
2.5 Мәтін бойынша сұрақ қоя білу және жауап бере білу		1.2.5.1* мәтін, иллюстрация бойынша (мұғалім көмегімен) сұрақтар қоя білу және қойылған сұраққа жауап беру;
2.9 Дыбыс пен әріпті тану және ажырату		1.2.9.1 әріптің баспа және жазба түрін тану, ажырату және оны дыбыспен сәйкестендіру
Жазылым бөлімі (сөйлеу әрекетінің түрлері) бойынша		
3.3 Жоспар құру		1.3.3.1* мұғалім көмегімен мәтінге суреттер, сызбалар арқылы жоспар құрып, оған ат (тақырып) қою;
3.4 Оқыған, тыңдаған материалдың мазмұнын жазу		1.3.4.1* мұғалім көмегімен оқыған, тыңдаған мәтіндердегі ақпаратты сурет, сызба, белгілер қолданып жеткізу;
3.8 Каллиграфиялық нормаларды сақтау		1.3.8.1 жазу жолын, жоларалық кеңістікті, жолдың жоғарғы және төменгі сызығын сақтап, жазба әріптерді, олардың қосылуын каллиграфиялық талаптарға сай жазу;
3.10 Грамматикалық нормаларды сақтау		1.3.10.2 тәуелдік және жіктік жалғауларының қарапайым формаларын қолдана алу (терминсіз);
3.11 Пунктуациялық нормаларды сақтау		1.3.11.1 сөйлемді бас әріппен бастап жазып, сөйлем соңына тиісті тыныс белгілерін қою

3. Менің отбасым және достарым	II тоқсан	
	Тыңдалым және айтылым бөлімі (сөйлеу әрекетінің түрлері) бойынша	
4. Бізді қоршаған әлем	1.3 Тыңдалған материалды мазмұндау	1.1.3.1 мұғалімнің көмегімен тыңдалған материалды оқиганың ретін сақтай отырып баяндау;
	1.4 Оқиганы болжау	1.1.4.1 мәтіннің мазмұнын тақырыбы, иллюстрациясы бойынша болжау;
	1.5 Түрлі жағдаяттарда тілдік нормаларды дұрыс қолдану	1.1.5.1 түрлі жағдаяттарда этикет сөздерін қолдана білу;
	1.6 Тыңдаушының назарын аудару	1.1.6.1* сөйлеу барысында сипаттау, салыстыруға қажетті сөздерді, вербалды емес қарым-қатынас құралдарын (ым-ишара, қимыл), дауыс ырғағын, мәнерін, қарқынын, сөз арасындағы кідірісті қолдану;
	1.7 Тыңдалған материал бойынша өз пікірін айту	1.1.7.1 тыңдалған мәтінге өз көзқарасын жай сөйлеммен білдіру (ұнайды/ұнамайды, себебі...);
	1.8 Берілген тақырыпқа әңгіме құрап айту	1.1.8.1 берілген сюжетті сурет/суреттер топтамасы бойынша шағын әңгіме құрап айту;
	1.9 Дыбыстарды, сөздерді, орфоэпиялық нормаларға сәйкес дұрыс айту	1.1.9.1 сөздегі дыбыс түрлерін (дауысты, дауыссыз, жуан және жіңішке дауыстылар) ажырату және дұрыс дыбыстау; 1.1.9.2 дыбыстардың мағына ажыратушылық қызметін түсіну; 1.1.9.3 сөздегі буын санын және ретін анықтау
	Оқылым бөлімі (сөйлеу әрекетінің түрлері) бойынша	
2.1 Оқу түрлерін қолдану	1.2.1.1 сөз, сөйлем сызбасын оқу және құрастыру;	

	<p>2.2 Оқылған мәтіннің мазмұнын түсіну</p> <p>2.4 Мәтіндегі сөздердің мағынасын түсіну</p> <p>2.5 Мәтін бойынша сұрақ қоя білу және жауап бере білу</p> <p>2.6 Мәтіннің түрлері мен жанрын, стилін анықтау</p> <p>2.9 Дыбыс пен әріпті тану және ажырату</p>	<p>1.2.1.2 оқудың түрлерін (буындап оқу, түсініп оқу) қолдану;</p> <p>1.2.2.1 мәтінде автордың кім/не туралы айтқысы келгенін түсіну;</p> <p>1.2.4.1* мұғалімнің көмегімен қарама-қарсы мағыналы/ мәнделес/ көп мағыналы сөздердің мағыналарын ажырату;</p> <p>1.2.5.1* мәтін, иллюстрация бойынша (мұғалімнің көмегімен) сұрақтар қоя білу және қойылған сұраққа жауап беру</p> <p>1.2.6.1* мұғалімнің көмегімен ерекшелігіне қарай мәтін жанрын (өлең, әңгіме, ертегі) ажырату;</p> <p>1.2.9.1 әріптің баспа және жазба түрін тану, ажырату және оны дыбыспен сәйкестендіру;</p> <p>1.2.9.2 дыбыстардың сөздегі қызметін түсіну (ь,ъ таңбалары, ё, ю, я қосарлы дыбыстары) және дұрыс оқу</p>
	<p>Жазылым бөлімі (сөйлеу әрекетінің түрлері) бойынша</p>	
	<p>3.5 Мәтінді түрлі формада құрастыру</p> <p>3.7 Қатені табу және түзету</p> <p>3.8 Каллиграфиялық нормаларды сақтау</p> <p>3.9 Орфографиялық нормаларды сақтау</p>	<p>1.3.5.1* тақырыпқа байланысты тірек сөздер, сызбалар, суреттер, белгілерді қолдана отырып, жай сөйлемдер, мәтін құрастыру және жазу;</p> <p>1.3.7.1* мұғалімнің көмегімен сөз, сөйлем, мәтінді тексеру және қателерін түзету;</p> <p>1.3.8.1 жазу жолын, жоларалық кеңістікті, жолдың жоғарғы және төменгі сызығын сақтап, жазба</p>

	<p>3.10 Грамматикалық нормаларды сақтау</p> <p>3.11 Пунктуациялық нормаларды сақтау</p>	<p>әріптерді, олардың қосылуын каллиграфиялық талаптарға сай жазу;</p> <p>1.3.9.1 айтылуы мен жазылуында айырмашылығы жоқ сөздерді тыңдау арқылы жазу;</p> <p>1.3.9.3* бас әріппен жазылатын сөздерді (адамның аты-жөні, тегі, жер-су атаулары, үй жануарларына берілген аттары) жазу;</p> <p>1.3.10.2 тәуелдік және жіктік жалғауларының қарапайым формаларын қолдана алу (терминсіз);</p> <p>1.3.11.1 сөйлемді бас әріппен бастап жазып, сөйлем соңына тиісті тыныс белгілерін қою</p>
5. Саяхат	III тоқсан	
6. Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	Тыңдалым және айтылым бөлімі (сөйлеу әрекетінің түрлері) бойынша	
	<p>1.1 Тыңдалған материалдың мазмұнын түсіну</p> <p>1.2 Мәтіннің тақырыбы мен негізгі ойын анықтау</p> <p>1.3 Тыңдалған материалды мазмұндау</p> <p>1.4 Оқиғаны болжау</p> <p>1.5 Түрлі жағдаяттарда тілдік нормаларды дұрыс қолдану</p> <p>1.6 Тыңдаушының назарын аудару</p>	<p>1.1.1.1 тыңдаған материалының сөйлеу екенін, оның мазмұнын түсіну және сөйлемдерге, сөздерге ажырату;</p> <p>1.1.2.1 мұғалімнің көмегімен мәтінде кім/не туралы айтылғанын анықтау;</p> <p>1.1.3.1 мұғалімнің көмегімен тыңдалған материалды оқиғаның ретін сақтай отырып баяндау;</p> <p>1.1.4.1 мәтіннің мазмұнын тақырыбы, иллюстрация бойынша болжау;</p> <p>1.1.5.1 түрлі жағдаяттарда этикет сөздерін қолдана білу;</p> <p>1.1.6.1 сөйлеу барысында сипаттау, салыстыруға қажетті сөздерді, вербалды</p>

	<p>1.7 Тыңдалған материал бойынша өз пікірін айту</p> <p>1.8 Берілген тақырыпқа әңгіме құрап айту</p>	<p>емес қарым-қатынас құралдарын (ым-ишара, қимыл), дауыс ырғағын, мәнерін, қарқынын, сөз арасындағы кідірісті қолдану);</p> <p>1.1.7.1 тыңдалған мәтінге өз көзқарасын жай сөйлеммен білдіру (ұнайды/ұнамайды, себебі...);</p> <p>1.1.8.1 берілген сюжетті сурет/суреттер топтамасы бойынша шағын әңгіме құрап айту;</p>
<p>Оқылым бөлімі (сөйлеу әрекетінің түрлері) бойынша</p>		
	<p>2.1 Оқу түрлерін қолдану</p> <p>2.2 Оқыған мәтіннің мазмұнын түсіну</p> <p>2.4 Мәтіндегі сөздердің мағынасын түсіну</p> <p>2.5 Мәтін бойынша сұрақ қоя білу және жауап бере білу</p> <p>2.6 Мәтіннің түрлері мен жанрын, стилін анықтау</p> <p>2.7 Түрлі дереккөздерден қажетті ақпаратты алу</p>	<p>1.2.1.2 оқудың түрлерін (буындап оқу, тұтас оқу, түсініп оқу) қолдану;</p> <p>1.2.2.1 мәтінде автордың кім/не туралы айтқысы келгенін түсіну;</p> <p>1.2.4.1* мұғалімнің көмегімен қарама-қарсы мағыналы/ мәнделес/ көп мағыналы сөздердің мағыналарын ажырату;</p> <p>1.2.5.1* мәтін, иллюстрация бойынша (мұғалімнің көмегімен) сұрақтар қоя білу және қойылған сұраққа жауап беру;</p> <p>1.2.6.1* мұғалімнің көмегімен әңгімелеу мәтінін, ерекшелігіне қарай мәтін жанрын (өлең, әңгіме, ертегі) ажырату;</p> <p>1.2.7.1* әліпби ретімен құрылған дереккөздерден (сөздіктер, анықтамалықтар, суретті кітаптар, энциклопедия) ақпараттарды табу</p>

	Жазылым бөлімі (сөйлеу әрекетінің түрлері) бойынша	
	3.5 Мәтінді түрлі формада құрау	1.3.5.1* тақырыпқа байланысты тірек сөздер, сызбалар, суреттер, белгілерді қолдана отырып, жай сөйлемдер, мәтін құрастыру және жазу;
	3.6 Түрлі жанрда шығармашылық мәтін жазу	1.3.6.1 мұғалімнің көмегімен әр түрлі жанр бойынша (хат, құттықтау хат, хабарлама, нұсқаулық) шағын мәтін құрап жазу;
	3.7 Қатені табу және түзету	1.3.7.1* мұғалімнің көмегімен сөз, сөйлем, мәтінді тексеру және қателерін түзету;
	3.8 Каллиграфиялық нормаларды сақтау	1.3.8.1 жазу жолын, жоларалық кеңістікті, жолдың жоғарғы және төменгі сызығын сақтап, жазба әріптерді, олардың қосылуын каллиграфиялық талаптарға сай жазу;
	3.9 Орфографиялық нормаларды сақтау	1.3.9.1 айтылуы мен жазылуында айырмашылығы жоқ сөздерді тыңдау арқылы жазу; 1.3.9.2 мұғалім көмегімен сөздерді дұрыс тасымалдау, тасымалдауға болмайтын сөздерді ажырату;
	3.10 Грамматикалық нормаларды сақтау	1.3.10.1 заттың атын, санын, сынын, қимылын білдіретін сөздерді ажырата алу және орынды қолдана білу; 1.3.10.2 тәуелдік және жіктік жалғауларының қарапайым формаларын қолдана алу (терминсіз)
7. Тағам мен сусын	IV тоқсан	
	Тыңдалым және айтылым бөлімі (сөйлеу әрекетінің түрлері) бойынша	

8. Дені саудың жаны сау	1.2 Мәтіннің тақырыбы мен негізгі ойын анықтау	1.1.2.1 мұғалімнің көмегімен мәтінде кім/не туралы айтылғанын анықтау;
	1.4 Оқиғаны болжау	1.1.4.1 мәтіннің мазмұнын тақырыбы, иллюстрация бойынша болжау;
	1.5 Түрлі жағдаяттарда тілдік нормаларды дұрыс қолдану	1.1.5.1 түрлі жағдаяттарда этикет сөздерін қолдана білу;
	1.6 Тыңдаушының назарын аудару	1.1.6.1 сөйлеу барысында сипаттау, салыстыруға қажетті сөздерді, вербалды емес қарым-қатынас құралдарын (ым-ишара, қимыл), дауыс ырғағын, мәнерін, қарқынын, сөз арасындағы кідірісті қолдану);
	1.7 Тыңдалған материал бойынша өз пікірін айту	1.1.7.1 тыңдалған мәтінге өз көзқарасын жай сөйлеммен білдіру (ұнайды/ұнамайды, себебі...);
	1.8 Берілген тақырыпқа әңгіме құрап айту	1.1.8.1 берілген сюжетті сурет/суреттер топтамасы бойынша шағын әңгіме құрап айту
Оқылым бөлімі (сөйлеу әрекетінің түрлері) бойынша		
	2.1 Оқу түрлерін қолдану	1.2.1.2 оқудың түрлерін (буындап оқу, тұтас оқу, түсініп оқу) қолдану;
	2.2 Оқылған мәтіннің мазмұнын түсіну	1.2.2.1 мәтінде автордың кім/не туралы айтқысы келгенін түсіну;
	2.3 Мәтіннің құрылымдық бөліктерін ажырату	1.2.3.1 мұғалімнің көмегімен мәтіннің тақырыбын, басын, ортасын анықтау;
	2.4 Мәтіндегі сөздердің мағынасын түсіну	1.2.4.1 мұғалімнің көмегімен қарама-қарсы мағыналы/ мәнлес/ көп мағыналы сөздердің мағыналарын ажырату;
	2.5 Мәтін бойынша сұрақ қоя білу және жауап бере	1.2.5.1* мәтін, иллюстрация бойынша (мұғалімнің

	<p>білу</p> <p>2.6 Мәтіннің түрлері мен жанрын, стилін анықтау</p> <p>2.7 Түрлі дереккөздерден қажетті ақпаратты алу</p> <p>2.8 Мәтіндерге салыстырмалы талдау жасау</p>	<p>көмегімен) сұрақтар қоя білу және қойылған сұраққа жауап беру;</p> <p>1.2.6.1* мұғалімнің көмегімен әңгімелеу мәтінін, ерекшелігіне қарай мәтін жанрын (өлең, әңгіме, ертегі) ажырату;</p> <p>1.2.7.1* әліпби ретімен құрылған дереккөздерден (сөздіктер, анықтамалықтар, суретті кітаптар, энциклопедия) ақпараттарды табу;</p> <p>1.2.8.1 мұғалімнің көмегімен түрлі жанрдағы (ертегі, әңгіме, өлең) және стильдегі (көркем, бейкөркем) мәтіндерді салыстыру</p>
<p>Жазылым бөлімі (сөйлеу әрекетінің түрлері) бойынша</p>		
	<p>3.3 Жоспар құру</p> <p>3.4 Оқыған, тыңдаған материалдың мазмұнын жазу</p> <p>3.5 Мәтінді түрлі формада құрау</p> <p>3.6 Түрлі жанрда шығармашылық мәтін жазу</p> <p>3.7 Қатені табу және түзету</p>	<p>1.3.3.1 мұғалім көмегімен мәтінге суреттер, сызбалар арқылы жоспар құрып, оған ат (тақырып) қою;</p> <p>1.3.4.1 мұғалім көмегімен оқыған, тыңдаған мәтіндердегі ақпаратты сурет, сызба, белгілер қолданып жеткізу;</p> <p>1.3.5.1* тақырыпқа байланысты тірек сөздер, сызбалар, суреттер, белгілерді қолдана отырып, жай сөйлемдер, мәтін құрастыру және жазу;</p> <p>1.3.6.1* мұғалімнің көмегімен әртүрлі жанр бойынша (хат, құттықтау хат, хабарлама, нұсқаулық) шағын мәтін құрап жазу;</p> <p>1.3.7.1* мұғалімнің көмегімен сөз, сөйлем, мәтінді тексеру және қателерін түзету;</p>

	<p>3.8 Каллиграфиялық нормаларды сақтау</p> <p>3.9 Орфографиялық нормаларды сақтау</p> <p>3.10 Грамматикалық нормаларды сақтау</p>	<p>1.3.8.1 жазу жолын, жоларалық кеңістікті, жолдың жоғарғы және төменгі сызығын сақтап, жазба әріптерді, олардың қосылуын каллиграфиялық талаптарға сай жазу;</p> <p>1.3.9.1 айтылуы мен жазылуында айырмашылығы жоқ сөздерді тыңдау арқылы жазу;</p> <p>1.3.9.2 мұғалім көмегімен сөздерді дұрыс тасымалдау, тасымалдауға болмайтын сөздерді ажырату;</p> <p>1.3.9.3* бас әріппен жазылатын сөздерді (адамның аты-жөні, тегі, жер-су атаулары, үй жануарларына берілген аттары) жазу;</p> <p>1.3.10.1 заттың атын, санын, сынын, қимылын білдіретін сөздерді ажырату және орынды қолдану</p>
--	--	--

Ескерту:

- 1) «**» сөйлеу әрекетінің түрлері бойынша оқу мақсаттары кешенді және түрлі нұсқада қолданыла алады.
- 2) «*» белгіленген оқу мақсаттарының бөлігін жүзеге асыруға болады.
- 3) «/» белгісі оқу мақсатындағы бөліп қарастыруға болатын бөліктерді көрсетеді.

1-сыныпта «Сауат ашу» пәні бойынша оқу процесін ұйымдастырудың тәсілдемелері

Жалпы білім беру ұйымдары (мектеп, гимназия, лицей) оқу процесінде «білім алу жолын» білетін, ынталы, қызығушылығы жоғары, өзіне сенімді, жауапкершілігі мол, зияткерлік тұрғыдан дамыған тұлғаны қалыптастыру принципін ұстанады.

Білім алушылардың бойында бұл қасиеттерді қалыптастыруда мұғалімдер түрлі педагогикалық тәсілдемелер мен технологияларды қолдана алады. Атап айтқанда, олар:

- 1) оқытудың коммуникативтік (қарым-қатынастық) тәсілдемесі (тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым);

2) зерттеушілік тәсілдеме (білім алушылар «не білемін? нені білгім келеді? нені білдім?» тұрғысынан өз әрекетін талдауға үйренеді);

3) жүйелі-әрекеттік тәсілдеме (білім алушылар оқу әрекетінде меңгерген жаңа білімінің болашақта қажеттілігін түсінеді);

4) дамыта оқыту технологиясы (білім алушылар өзінің іс-әрекетін жоспарлау және басқару жолын үйренеді);

5) уәждеу, қызықтыра оқыту (білім алушының оқуға деген қызығушылығын арттыру үшін «оқыту үшін бағалау» арқылы қолдау жасау);

6) білім алушылардың оқу әрекетін жеке, топтық және ұжымдық формада ұйымдастыру (білім алушылар бірін-бірі өзара оқытуға, бірін-бірі бағалауға, пікір алмасуға үйренеді);

7) саралап оқыту технологиясы (білім алушыларды деңгейіне, мүмкіндігіне қарай оқыту, қалыптастырушы бағалау арқылы қолдау).

«Сауат ашу» пәнін оқытуда қолданылатын оқыту стратегиялары мен әдістері:

1) стратегиялар: өзін-өзі басқарушылық, эксперименттік, сыни, коммуникативтік;

2) технологиялар: шағын топтағы жұмыс (командада), кейс-стади (нақты жағдаяттарды талдау), рөлдік және іскерлік ойындар;

3) әдістер: жеке оқыту, проблемалық оқыту.

Білім алушылардың білім алу барысындағы табыстылығы мен алдағы қадамдарын анықтау үшін оқытудың нақты мақсаттары мен жетістіктер критерийлерін алдын ала белгілеу керек.

Білім алушылардың коммуникативтік дағдыларын дамыту. Оқу бағдарламасы мақсаттарының бірі – қоғамдық-әлеуметтік ортада тіл табысуға қабілетті жеке тұлғаны тәрбиелеу. Осы мақсатқа жету үшін ынталандырушы және белсенді тілдік орта құру арқылы, қажетті коммуникативтік дағдыларды дамыту керек. Мұндай орта білім алушылардың сыныптастарымен, мұғалімдерімен және көпшілікпен қарым-қатынасында қазақ тілін сауатты пайдалануына, ауызекі, жазбаша формаларын қолдана отырып, өз пікірін еркін білдіруіне мүмкіндік туғызады.

«Сауат ашу» пәнінде тыңдалым және айтылым дағдыларын дамытуға ықпал ететін тапсырма үлгілері:

1) дыбыстық-буындық талдау жасау;

2) артикуляциялық жаттығулар;

3) мәтінді мұқият тыңдап, мазмұнын түсіну, сұрақтар қою және сұрақтарға жауап беру;

4) тыңдалған мәтін мазмұнының желісін суреттер арқылы беру;

5) тыңдалған мәтіннің белгілі бір үзіндісін айтып беру;

6) мәтіннің мазмұнына қарама-қарсы пікір айту;

7) өздеріне таныс және қызықты тақырыптар бойынша әңгімелесу;

8) белгілі бір тақырыпта пікірталасқа қатысу;

9) мәтіннің кейбір оқиғаларын ым-ишарамен көрсету;

10) жұпта ым-ишара, қимыл-әрекетті пайдаланып, оқиғаны жазуға дайындалу (мысалы, «Бірлесіп оқу» және «Бірлесіп жазу»);

11) таныс ертегі, әңгімені мазмұндау, өлеңдерді жатқа айту;

12) сәлемдесу, қоштасу, кешірім сұрау, алғыс айту, өтініш жасау, таныс және таныс емес адамдармен, жақындары және достарымен, құрдастары және ересектермен, кіші балалармен қарым-қатынас жасауға байланысты рөлдік ойындар;

13) суреттер, бейнематериалдар бойынша әңгімелеу, сипаттау;

14) сахналау;

15) берілген тақырып (сол сабақта өтілген әңгіме, ертегі немесе мысал) бойынша диалог (қуыршақтардың көмегімен) құрастыру.

«Сауат ашу» пәнінде оқылым дағдысын дамытуға ықпал ететін тапсырма үлгілері:

1) графикалық сызба арқылы «оқу»;

2) кеспе әріптерден буын, сөз құрап оқу;

3) мәтіннен қажетті сөйлемді немесе сөзді тауып оқу;

4) мәтіннен қарама-қарсы мағыналы, мәндес, көп мағыналы сөздерді тауып оқу;

5) сөздік жұмысы (сөздің мағынасын түсіну);

6) мәнерлеп оқу;

7) рөлге бөліп оқу;

8) оқылған әңгіменің, ертегінің картасын жасау.

«Сауат ашу» пәнінде жазылым дағдысын дамытуға ықпал ететін тапсырма үлгілері:

1) ақпаратты сурет және белгілер, пиктограммалар арқылы беру;

2) сөздердің дұрыс жазылуын (орфографиялық нормаларды) меңгертуге арналған тапсырмалар орындау;

3) мәтіннен сөздерді, сөйлемдерді, қысқа үзінділерді көшіріп жазу;

4) мәтіндегі жазылуы қиын сөздерден сөздік құрастыру;

5) сөзден сөйлемдер, сөйлемдерден мәтін құрап жазу;

6) шағын хат жазу;

7) есте сақтау арқылы жазу;

8) байқағаны, сүйікті істері, ойындары туралы тірек суреттермен сөйлемдер, шағын мәтін құрастырып жазу;

9) сурет бойынша жазу;

10) өзі құраған мәтінін мұғалімнің көмегімен тексеру.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. «Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2016 жылғы 1 наурыздағы № 205 жарлығы.
2. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319 Заңы (өзгерістер мен толықтырулар 2017 жылғы 28 желтоқсанда енгізілген).
3. Сергеева, Т.Ф. Межпредметная интеграция в обучении детей дошкольного и младшего школьного возраста/ Т.Ф.Сергеева, Л.М.Долгополова-Майкоп: ООО «Аякс», 2001 - 34-б.
4. Теремов, А.В. Интеграция школьных предметов естественно-научного и гуманитарного циклов: необходимость и возможность// Естествознание в школе. 2004. - № 4. - 18-23-б.
5. Проектирование содержания дошкольного образования на основе интеграции. ЖАК бойынша диссертация және автореферат тақырыбы 13.00.07, педагогика ғылымдарының кандидаты Сажина С.Д. – Екатеринбург, 2007. – 175-б.
6. Чапаев, Н.К. Педагогическая интеграция: методология, теория, технология/ Н.К.Чапаев. жөнделген және толықтырылған 2-ші басылым - Екатеринбург: РГППУ; Кемерово: КГППУ, 2005. – 325-б.
7. Запорожец А.В. Интеллектуальная подготовка детей к школе // Дошкольное воспитание. 1977 ж. № 8.
8. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. М., 1975 ж.
9. Эльконин Д.Б. Избранные психологические труды. М., 1994 ж.
10. Выготский Л.С. Умственное развитие детей в процессе обучения. М., 1935 ж.
11. Педагогика: педагогические теории, системы, технологии/ С.А. Смирнова редакциясымен, М., 1999. – 544-бет.
12. Васюкова Н., Чехонина О. Интеграция содержания образования через планирование педагогической деятельности/ Н. Васюкова, О. Чехонина // Детский сад от А до Я. 2004. - № 6. - 8-13-б.

Мектепке дейінгі ұйымдардың қызметін реттейтін нормативті-құқықтық құжаттардың тізбесі

Мектеп жасына дейінгі балаларға сапалы білім беру қызметін қамтамасыз етуде қажетті жағдайларды жасау мақсатында мектепке дейінгі ұйымдардың қызметін реттейтін нормативті-құқықтық құжаттардың тізбесі:

1. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319 Заңы.
- 2.«Тіл туралы» Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 11 шілдедегі №151 Заңы.
- 3.«Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздер туралы» Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 28 маусымдағы № 23-V Заңы.
4. «Ойыншықтардың қауіпсіздігі туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 21 шілдедегі №306 Заңы.
5. «Кемтар балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау туралы» Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 11 шілдедегі № 343 Заңы.
6. «Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2016 – 2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2016 жылғы 1 наурыздағы № 205 жарлығы.
7. «Балаларды мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқыту объектілеріне қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар» санитариялық қағидалары» ҚР ҰЭМ 2015 жылғы 17 наурыздағы № 217 бұйрығы.
8. «Мектепке дейінгі балалар ұйымдарына жіберу үшін мектепке дейінгі (7 жасқа дейін) жастағы балаларды кезекке қою», «Мектепке дейінгі білім беру ұйымдарына құжаттарды қабылдау және балаларды қабылдау» мемлекеттік қызмет стандарттары» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 7 сәуірдегі № 172 қаулысы.
9. «Қазақстан Республикасы мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы №1080 қаулысы.
10. «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы» ҚР БҒМ 2016 жылғы 12 тамыздағы № 499 бұйрығы.
11. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар мамандарды даярлауға, сондай-ақ жоғары оқу орындарының дайындық бөлімдеріне, мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуға мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын бекіту туралы» ҚР БҒМ 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.
- 12.«Ойыншықтарды психологиялық-педагогикалық сараптамадан өткізу ережесін бекіту туралы» ҚР БҒМ 2008 жылғы 10 маусымдағы № 337 бұйрығы.

13.«Білім және ғылым саласындағы азаматтық қызметшілерді аттестаттаудан өткізу қағидалары мен шарттарын, сондай-ақ Мектепке дейінгі, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білімнің жалпы білім беретін оқу бағдарламаларын, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарында жұмыс істейтін педагог қызметкерлер мен оларға теңестірілген тұлғаларды аттестаттаудан өткізу қағидалары мен шарттарын бекіту туралы» ҚР БҒМ 2016 жылғы 27 қаңтардағы № 83 бұйрығы.

14.«Тиісті үлгідегі білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидаларын, оның ішінде балаларға арналған қосымша білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 17 мамырдағы № 499 қаулысы.

15. «Мектепке дейінгі ұйымдар түрлері қызметінің үлгілік қағидаларын бекіту туралы» ҚР БҒМ 2013 жылғы 29 мамырдағы № 206 бұйрығы

16. «1 жастан 6 (7) жасқа дейінгі балаларды мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу жоспары» ҚР БҒМ 2012 жылғы 20 желтоқсандағы № 557 бұйрығы.

17.«Педагог қызметкерлер мен оларға теңестірілген тұлғалардың лауазымдарының үлгілік біліктілік сипаттамаларын бекіту туралы» ҚР БҒМ 2009 жылғы 13 шілдедегі № 338 бұйрығы.

18. «Мектепке дейінгі, орта білім беру ұйымдарын, сондай-ақ арнайы білім беру ұйымдарын жабдықтармен және жиһазбен жарақтандыру нормаларын бекіту туралы» ҚР БҒМ 2016 жылғы 22 қаңтардағы № 70 бұйрығы.

Өтпелі тақырыптардың үлгілері

Күнгізбелік айдағы тақырыптар саны мемлекеттік және ұлттық мерекелерге, маусымдық шараларға, аймақтық және климаттық ерекшеліктерге және т.б. байланысты өзгеруі мүмкін.

Өтпелі тақырыптарды мақсатты тұжырымдау жас тобына, білім беру салаларына, ұйымдастырылған оқу қызметтері түрлеріне байланысты.

1. «Балабақша» – балалардың бойында балабақшаға, балаларға, ересектерге сүйіспеншілік сезімді қалыптастыруға; бірлескен әрекетке қызығушылықты дамытуға бағытталған.

2.«Менің отбасым» – отбасы, ана, әке, әже, ата, аға, әпкенің рөлі; отбасы мүшелерінің міндеттері туралы; отбасындағы жағымды өзара қарым-қатынасқа тәрбиелеу, өзара көмек, отбасының барлық мүшелеріне сүйіспеншілік туралы түсініктерін кеңейтуге мүмкіндік береді.

3.«Дені саудың жаны сау» – баланың денсаулығын сақтауға және нығайтуға, мектепке дейінгі ұйымда, тұрмыста, көшеде, табиғат жағдайларында қауіпсіз мінез-құлық дағдыларын қалыптастыруға және негізгі қимылдарды жетілдіру арқылы балалардың қимыл-қозғалыс тәжірибесін, шығармашылық, танымдық және сөйлеу қабілеттіліктерін қолдана отырып, балалардың белсенді әрекетке қажеттіліктерін байытуға бағытталған.

4. «Менің Қазақстаным» – балалардың жас және жеке мүмкіндіктеріне сәйкес білім, білік, дағдыларды, рухани-адамгершілік құндылықтарды қалыптастыруға, "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясына негізделген жалпы адамзаттық қасиеттерді, патриотизм мен толеранттылықты тәрбиелеуге ықпал етеді.

5.«Табиғат әлемі» – тірі және өлі табиғат заттары мен құбылыстары, маусымдық өзгерістер, өсімдіктер туралы білімдерін кеңейтуге; жануарлар, жәндіктер мен өсімдіктердің барлық түрлерін сақтаудың қажеттілігі туралы түсініктерін қалыптастыруға; табиғатпен тікелей байланысты тәжірибені игеруге; қоршаған ортаға ұқыпты қарауды және тіршілік ету ортасының маңызын түсінуге бағытталған.

6.«Бізді қоршаған әлем» – қоршаған ортамен өзара әрекет етуге қажетті танымдық әрекеттің қарапайым дағдыларына ие баланың тұлғасын дамытуды, адамгершілік нормаларын, төзімділікті және адамдарға құрмет танытуды сезінуін қамтамасыз етеді.

7.«Салт-дәстүрлер және фольклор» – Қазақстан Республикасында тұратын қазақ және басқа халықтардың салт-дәстүрлерімен таныстыруға, адамдарға мейірімді және сыйластық қатынасты қалыптастыруға бағытталған.

8.«Біз еңбекқор баламыз» – қарапайым еңбек дағдыларын қалыптастыруға, еңбек сүйгіштікке, еңбек адамдарына құрмет сезімдерін тәрбиелеуге, адамның қолымен жасалғанның барлығына ұқыпты қарауға;

балалардың сөйлеуін, зейінін, қиялын дамытуға; шығармашылық қабілеттерін және ойлауын қалыптастыруға ықпал етеді.

9.«Әрқашан күн сөнбесін» – балалардың бойында адамгершілік қасиеттерін жақын адамдарына сүйіспеншілік, оларға қамқорлық жасауға ынтасын, өзінің туған еліне, қаласына, ауылына құштарлық сезімді, оның тарихына қызығушылықты тәрбиелеуді қарастырады.

10. «Өнер көзі – халықта» – адамгершілік-патриоттық тәрбие, өзін-өзі тану, қоршаған ортамен, Қазақстан халқының және басқа елдердің салт-дәстүрімен, өнерімен таныстыру.

11. «Мен және қоршаған орта» – табиғатпен таныстыру, экологиялық тәрбие, тіршілік әрекетінің қауіпсіздік негіздерін қалыптастыру, адамдар және олардың мамандықтарымен таныстыру.

12. «Тірі және өлі табиғат» – тірі және өлі табиғатпен таныстыру, табиғатпен өзара әрекет ету, оларға ұқыпты қарау білімдері мен дағдыларын қалыптастыру.

13. «Жабайы табиғат әлемі» – ғаламшардағы флора мен фаунамен таныстыру, экологиялық тәрбие.

14. «Біз мектепке барамыз» (мектепалды даярлық топқа арналған) – мектеппен таныстыру, мектепке әлеуметтік бейімделуге даярлау.

15. «Қош келдің Алтын күз!» – күздегі табиғат құбылыстарының өзгерістерімен, Қазақстан өңірлеріндегі түрлі климаттық жағдайларымен (оңтүстік пен солтүстіктегі күзгі ауа-райы), күздің түрлі мезгілімен таныстыру: ерте күз, алтын күз, кеш келген күз – астық өнімін жинау мезгілі.

16. «Қызықты қыс мезгілі!» – қыстағы табиғат құбылыстарымен, оның өзгерістерімен, қыстың қызықты мерекелерімен және ермектерімен таныстыру.

17. «Алғашқы тамшылар» – түрлі өңірлердегі күздің түрлі мезгілімен, көктемдегі жеміс-жидектерді отырғызу, олардың табиғаттағы өзгерістерімен таныстыру.

18. «Жайдары жаз келді!» – жаздағы табиғат құбылыстарымен, оның өзгерістерімен таныстыру, жаз – адам ағзасына жеміс-жидектер арқылы келетін табиғат дәрумендерінің мезгілі.

19.«Жомарт күз»

20.«Ас атасы – нан»

21.«Жыл құстары»

22.«Жайнай бер, Қазақстаным!»

23.«Алақай, қыс келді!»

24.«Қыстайтын құстар»

25. «Қыс қызығы»

26.«Қош келдің, Жаңа жыл!»

27.«Күз сыйы»

28.«Жаңа жылдық сыйлықтар»

29.«Аңдардың қысқы тіршілігі»

30.«Қардың пайдасы»

31.«Көктем жаршысы – құстар»

32. «Жылғалардан су ақты»
33. «Ғарышқа саяхат»
34. «Жер-Ана!»
35. «Аспан әлемінің планеталары»
36. «Бір шаңырақ астында»
37. «Бейбітшілік қорғанында»
38. «Көктемгі ағаштар»
39. «Көктемгі егістік»
40. «Табиғаттың гүлденуі»
41. «Жаз да келді көңілді»
42. «Алуан-алуан кәсіп бар, таңдай біл де, талап қыл!»
43. «Техника және біз»
44. «Ертең сабақ басталады»
45. «Өнер көзі – халықта»
46. «Мен және қоршаған орта»
47. «Теңіздер мен мұхиттар әлемінде»
48. «Әрқашан күн сөнбесін»
49. «Көлік»
50. «Ғажайыптар әлемінде»

Мазмұны

1. Мектепке дейінгі даярлық мазмұнын қалыптастырудың ғылыми-әдістемелік негіздері.....	3
2. Мектепке дейінгі даярлықтың (нөлдік сыныптар) Үлгілік оқу жоспарлары.....	19
3. Мектепке дейінгі даярлық сыныптарының (нөлдік сыныптар) және 1-сыныптардың пәндері бойынша оқу бағдарламаларының құрылымы және мазмұны	23
Пайдаланылған әдебиеттер тізімі	59
Қосымша	61

1. Научно-методические основы формирования содержания дошкольной подготовки

На современном этапе развития системы образования возникла необходимость поиска новых подходов к системе дошкольной подготовки, разработки и внедрения эффективных форм дошкольного воспитания и обучения на основе лучших мировых практик. Мировой опыт обучения детей с пяти-шести лет подтвердил широкие возможности для интеллектуального и физического развития детей.

Концептуальные основы модернизации системы дошкольного воспитания и обучения отражены в Стратегическом плане развития Республики Казахстан до 2050 года, Государственной программе развития образования и науки Республики Казахстан на 2016 -2019 годы. [1]

Дошкольная подготовка направлена на детей возраста пяти-шести лет и осуществляется согласно Закону Республики Казахстан «Об образовании»: в семье; в организациях дошкольного образования, в дошкольных классах общеобразовательных школ, лицеев и гимназий.

Основными задачами дошкольной подготовки являются:

- обеспечение качественного образования в рамках дошкольной подготовки;
- создание условий для физической, интеллектуальной, психологической подготовки детей;
- привлечение родителей ребенка в процесс подготовки к школе, консультирование и оказание методической помощи родителям.

В государственных организациях образования дошкольная подготовка является бесплатной и финансируется из государственного бюджета в соответствии с действующим законодательством Республики Казахстан. [2]

Организация класса/группы дошкольной подготовки обеспечивает преемственность дошкольного и начального образования. Подготовка детей в классах/группах дошкольной подготовки – реализация прав ребенка старшего дошкольного возраста на получение качественного дошкольного образования.

Учитывая особенности дошкольного этапа, важно обеспечить организацию процесса обучения, воспитания и развития детей с учетом потребностей и возможностей детей этого возраста, а также отбор содержания образования детей на ступени дошкольного образования, которое обеспечит сохранение самооценности этого периода развития.

И очень важным на данном этапе является отказ от дублирования содержания обучения в первом классе школы.

В ходе реализации задач дошкольной подготовки должно быть обеспечено:

- укрепление и развитие эмоционально- положительного отношения ребенка к школе, желания учиться;

- формирование социальных черт личности будущего школьника, необходимых для благополучной адаптации к школе.

1.1. Концептуальные основы и нормативная правовая база предшкольной подготовки

В целях создания необходимых условий для обеспечения качественных образовательных услуг детям дошкольного возраста определены концептуальные основы предшкольного образования, получившие закрепление через нормативную правовую базу.

Государственная программа развития образования и науки Республики Казахстан на 2016 -2019 годы определила предшкольное образование как одно из приоритетных направлений развития системы образования страны.

Документы охватывающие нормативно-правовую базу предшкольного образования: «Конвенция о правах ребенка», «Конституция Республики Казахстан», «Семейный кодекс РК» , Закон РК «Об образовании» и др. (Приложение №1)

В настоящее время в Закон РК «Об образовании» внесена поправка. В соответствии с которой обучение в первом классе начинается с шестилетнего возраста. В этом случае "предшкольное" образование является завершающим этапом "дошкольного" образования и с 2020 -2021 учебного года предшкольная подготовка начнется с пятилетнего возраста. [2]

Современный этап развития системы образования характеризуется вступлением в «информационное общество». Создание условий, позволяющих личности адаптироваться в условиях возрастания информационного пространства, быть способной мобильно осваивать новые технологии получения, переработки и распространения информации, и составляет одну из главных целей образования.

В образовательном пространстве начинают свое формирование социальные, психологические и профессиональные предпосылки информатизации общества, и данный процесс требует переосмысления существующих подходов к обучению с точки зрения их адекватности сложившимся реалиям, а также разработки новых подходов.

Кроме того, в Казахстане начат переход на обновление содержания образования, ориентированного не на объем изучаемого содержания, а на его глубину.

Сегодняшние школьники – это интеллектуальный потенциал нации, и от них будет зависеть будущее страны. Глобальные преобразования и мировые тренды требуют ускоренных темпов обновления содержания школьного образования. Таково условие повышения его качества, чтобы у обучающихся «происходило развитие мышления, а память становилась мыслящей, и восприятие – думающим». [3]

В рамках обновления содержания образования в начальной школе предполагается: смещение акцентов с обучения, направленного на передачу

фактологического материала энциклопедического характера, на обучение способам получения информации; социализация личности, способной к сотрудничеству и самостоятельности; формирование умения самостоятельно добывать, анализировать и эффективно использовать информацию.

В сравнении с действующим Государственным общеобязательным стандартом образования стандарт обновленного содержания образования ориентирован на построение модели образования, основанной на результатах. В целях обеспечения преемственности дошкольного и начального образования важно обеспечить последовательность и взаимосвязь двух уровней образования.

Вследствие роста объема научной и учебной информации особенно актуальным стал принцип минимизации фактологических знаний, приобретаемых детьми в процессе обучения.

Данный принцип можно сформулировать как стремление на немногом обучать многому. Согласно ему, лучше рассмотреть один объект с десяти сторон, чем десять объектов изучать так, чтобы каждый из них был рассмотрен лишь с одной стороны. [4]

В связи с этим предъявляются повышенные требования к дошкольному образованию – первой ступени организованного обучения детей до 7 лет, программы которого направлены на подготовку детей к школе, на их социальное, эмоциональное и интеллектуальное развитие.

Одной из важнейших задач дошкольного образования является расширение кругозора и обеспечение видения целостной картины мира у дошкольника в целях формирования основы для развития компетентности и любознательности ребенка, которые определяют направления в развитии творческих способностей, характер дальнейшего обучения в школе.

Анализ педагогической практики показывает, что сегодня непосредственное влияние на образовательный процесс в организации дошкольного образования оказывает повышение научного уровня содержания образования и увеличение объема информации, подлежащей усвоению на данном этапе развития ребенка.

Кроме того, на уровне дошкольного образования введены новые программы («Естествознание», «Английский язык» и др.) с соответствующим ростом объема образовательной нагрузки на дошкольника. При этом важно понимать, что у детей должно оставаться время для игр и прогулок.

В предшкольном классе/группе образовательный процесс должен быть направлен на интеллектуальное развитие детей, осуществляемое в процессе восприятия ребенком информации посредством различных сенсорных каналов, но не ориентирован на установление сложных внутренних связей между всеми объектами действительности, при котором не обеспечивается целостное восприятие картины мира, а формируется, по мнению ученых-педагогов, "лоскутное сознание" и "лоскутная деятельность" [5].

Причинами возникновения данной ситуации является отсутствие методического сопровождения, позволяющего осуществить объединение

частей, элементов содержания разных образовательных областей (программ) на дошкольном уровне; отсутствие разработанного механизма интегрирования содержания различных программ и проектирования содержания образования одной образовательной области; отсутствие примерных тем, проблем, заданий для детей, требующих комплексного применения знаний по интегрированным образовательным областям.

Министерством образования и науки Республики Казахстан разрабатываются документы по переводу детей с пяти лет на дошкольное образование, которое понимается как целенаправленный, организованный процесс подготовки детей пяти лет к школе, ориентированный в широком смысле на формирование социально-личностной (интеллектуальной, эмоциональной, личностной) зрелости, а в узком — на интенсивное интеллектуальное развитие, становление первичной целостной картины мира, обеспечение равных стартовых возможностей детей в школе, осуществляемое в соответствии с психолого-физиологическими особенностями возраста, учётом индивидуальных особенностей восприятия мира и усвоения знаний.

Термин «дошкольное образование» не исключает использования общепринятого термина «дошкольное образование», который охватывает весь период пребывания ребенка в организации дошкольного образования, начиная с ясельного возраста до поступления его в школу.

Термин "дошкольное" образование охватывает два последних перед поступлением в школу года, т.е. возраст 5 и 6 лет.

От уровня дошкольного образования зависит успешность жизни ребенка. Дошкольное образование, как считают ученые-педагоги, занимает третье место (после высшего и начального) по степени важности.

По мнению экспертов, из-за неразвитого дошкольного образования казахстанская экономика недополучает миллиарды тенге ежегодно.

Термин "дошкольное" образование введен для того, чтобы подчеркнуть особую значимость этого периода в жизни ребенка, привлечь внимание педагогов, ученых, родительской общественности к этому возрасту в целях организации эффективной подготовки к школе каждого ребенка в условиях организации дошкольного образования.

Дошкольное образование может реализовываться в группах кратковременного пребывания на базе дошкольных организаций разных типов.

Цель дошкольного образования – создать условия для обеспечения равных стартовых возможностей детей при поступлении в школу.

Результатом дошкольного образования должна стать готовность ребенка к дальнейшему развитию – социальному, личностному, познавательному (когнитивному) и др., появление у него первичной целостной картины мира, т.е. осмысленного и систематизированного первичного знания о мире.

В связи с этим актуализируется отбор содержательной составляющей дошкольного образования за счет включения изучения Букваря, укрупнения

дидактических единиц содержания программ дошкольного образования и учета обновления содержания образования, вариативности условий их реализации.

Внедрение интегративных процессов в практику организации дошкольного образования, доработка содержания изучаемых образовательных областей, дающих целостную, а не мозаичную картину мира, углубление взаимосвязей и взаимозависимостей между разделами изучаемых программ, совершенствование методик и технологий обучения и воспитания направлено на успешное усвоение детьми всевозрастающего объема информации за короткий промежуток времени, отведенный на его усвоение.

Немаловажным аспектом в плане проектирования содержания предшкольного образования является интегративный подход, позволяющий «обеспечить механизмы перехода от простого к сложному, образования нового в результате объединения частей», то есть способствующий «межпредметным» переходам между ранее несвязанными областями знаний, и, по-возможности, созданию новых образовательных областей, дающих целостную, а не мозаичную картину мира, совершенствованию «предметной» системы, направленной на углубление взаимосвязей и взаимозависимостей между содержанием, на переработку всевозрастающего объема информации [6].

Однако теоретическое обоснование и методическое обеспечение интеграции дошкольного образования и вариативности проектирования его содержания представлено лишь фрагментарно (интегрированные занятия, отдельные программы), и в ряде случаев отсутствует ее целостное представление и применение в полном объеме в дошкольном образовании.

Специальные исследования ученых по проектированию содержания предшкольного образования на основе интегративного подхода не проводились. Анализ состояния рассматриваемой проблемы в педагогической теории и практике позволил выделить проблемы, обусловливаемые наличием ряда противоречий:

на социально-педагогическом уровне – между увеличением количества детей, не посещающих организации дошкольного образования, и необходимостью специальной подготовки к школе детей из разных социальных групп;

на научно-теоретическом уровне – между необходимостью осуществлять предшкольное образование и отсутствием способов, позволяющих осуществить проектирование содержания предшкольного образования на основе имеющегося содержания дошкольного образования;

на научно-методическом уровне – между достаточно высокой степенью разработанности проблемы интеграции содержания общего образования и отсутствием научно-методических основ, раскрывающих особенности содержания дошкольного образования, в том числе уровня предшкольной подготовки.

Синтез научных представлений о проектировании содержания предшкольного образования на основе интеграции и обновления содержания

образования позволяет выделить основные особенности, учитываемые при разработке программ дошкольной подготовки:

- принцип спиральности при проектировании содержания предмета;
- иерархия целей обучения по таксономии Блума;
- педагогическое целеполагание по уровням образования и на протяжении всего курса обучения;
- наличие «сквозных тем» между предметами как внутри одной образовательной области, так и при реализации межпредметных связей;
- соответствие содержания разделов и предложенных тем запросам времени, акцент на формирование социальных навыков.

Теоретическое обоснование и разработка принципов и способов проектирования содержания дошкольного образования на основе интегративного подхода предполагает, что содержание дошкольного образования будет способствовать формированию целостной картины мира у ребенка дошкольного возраста.

С этой целью необходимо использовать интегративный подход как методологическую стратегию разработки содержания дошкольного образования, проектировать содержание дошкольного образования, способствующее широкому охвату явлений мира в его многообразии, с учетом принципов преемственности, соответствия, паритетности и иерархичности, сотрудничества, взаимосвязи и взаимообусловленности.

Важно оценить эффективность спроектированного обновленного содержания дошкольного образования и разработать пакет методических рекомендаций для работников организаций дошкольного образования по осуществлению проектирования содержания дошкольного образования на основе интегрированного подхода.

1.2 Международный и казахстанский опыт дошкольной подготовки

В настоящее время из 204 стран мира обучение с 5-ти лет осуществляется в 28 (19,7%), а с 6-ти лет – в 134 (79,4%) странах. Среди стран ОЭСР в 7 из 35 стран обучение начинается с 5-ти лет (20%).

Страны, осуществляющие обучение детей с 4-6 лет:

- Австралия – с 5-6 лет,
- Венгрия – с 5 лет,
- Нидерланды – с 4 лет,
- Новая Зеландия – с 5 лет,
- Польша – с 6 лет,
- Великобритания – с 5 лет,
- США - в ряде штатов с 5 лет, в 45 штатах - с 6-7 лет.

С 1965 года в США функционирует национальная программа Head Start, в которой участвуют примерно 1,3 млн. добровольцев и 1400 некоммерческих организаций.

С 1959 года на Кубе реализуется национальная система программ образования детей дошкольного и предшкольного возраста в дневных группах «Учи своего ребенка».

В Турецкой Республике была разработана программа по обучению матерей. По турецкому национальному каналу телевидения демонстрировалась серия фильмов по развитию детей от рождения до 8 лет «Инициатива по обучению родителей».

С 1994 г. Детский Фонд ООН (ЮНИСЕФ) начал совместную работу с правительствами различных стран по созданию системы программ развития детей дошкольного и предшкольного возраста на семейном уровне в качестве альтернативы обучения в организациях дошкольного образования.

В 90-х годах в Российской Федерации проходил эксперимент по организации групп кратковременного пребывания детей в дошкольных организациях образования. Вместе с тем, проблема охвата дошкольным образованием оставалась нерешенной. Именно поэтому в 2004 году Министерством образования РФ было предложено обсудить пути выравнивания стартовых возможностей завтрашних первоклассников. Таким образом появился термин «предшкольное образование».

Изученный опыт предшкольной подготовки в разных странах мира показал, что существует достаточное количество аргументов в защиту раннего обучения детей и преимуществ программ дошкольного образования для сохранения здоровья и эмоционального благополучия детей, а также аргументов против, доказывающих несозревшую мотивацию к обучению даже у шестилеток и ухудшение их здоровья. Например, данные НИИ гигиены и охраны здоровья детей и подростков РФ: по сравнению с 1980-ми годами процент детей 6-летнего возраста, не готовых к систематическому обучению, увеличился в 5 раз. 18,8 % шестилеток являются зрелыми, более 49 % среднезрелыми, а 32,2 % незрелыми в плане функциональной готовности к обучению. [7]

В настоящее время аргументы «ЗА» подтверждают, что в возрасте пяти лет дети получают «определенное развитие, которое невозможно получить в другом возрасте. Если это развитие не будет получено, то в будущем ребенок вряд ли будет успешен в карьере.

По мнению педагога -ученого А.Леонтьева, «с пяти до семи лет, как правило, происходит «выравнивание» резервов здоровья. Главное же в появлении личностных новообразований, таких, как воображение, овладение своими эмоциями, наглядно-образное мышление (формируются в настоящей полноценной игре)». [8]

Д. Эльконин в своих работах утверждал, что «готовность ребенка к школьному обучению определяется по четырем линиям его развития:

1-я линия – формирование произвольного поведения;

2-я линия – познавательная деятельность (овладение средствами и эталонами);

3-я линия – переход от эгоцентризма к децентрации;

4-я линия – мотивационная готовность. [9]

Известный ученый Л.Выготский также подчеркивал, что во второй половине дошкольного детства ребенок уже психологически готов если не к школе, то, во всяком случае, к «деятельности учения». [10]

1.3 Содержание и методы предшкольной подготовки в организациях дошкольного образования

В условиях модернизации образования современные программы предшкольной подготовки предусматривают организацию образовательного процесса как на специальных занятиях, так и в нерегламентированных видах деятельности в свободное время на основе оптимального сочетания индивидуальной и командной работы.

Новые образовательные программы строятся на принципе личностно-ориентированного взаимодействия взрослых с детьми. Программы нацелены на развитие любознательности как основы познавательной активности у дошкольника, развитие творческих способностей, познавательных, исследовательских навыков у ребенка, формирование творческого воображения, развитие коммуникативных навыков.

Программы предшкольной подготовки должны обеспечивать:

- охрану и укрепление физического и психического здоровья детей, их физическое развитие;
- эмоциональное благополучие каждого ребенка;
- интеллектуальное развитие ребенка;
- создание условий для развития личности ребенка, его творческих способностей;
- приобщение детей к общечеловеческим ценностям;
- взаимодействие с семьей для обеспечения полноценного развития ребенка.

По мнению ученых, программы предшкольной подготовки должны предусматривать организацию жизнедеятельности дошкольников в трех формах:

- в виде занятий как специально организованной формы обучения;
- в виде нерегламентированных видов деятельности;
- в организации свободного времени, предусмотренного для ребенка в дошкольной организации в течение дня, которое строится с учетом специфических для детей дошкольного возраста видов деятельности (игра, конструирование, изобразительная, музыкальная, театрализованная деятельность и др.).

Методы, используемые в предшкольной подготовке, классифицируются по тому источнику, из которого воспитанники дошкольной организации образования получают знания, навыки и умения, по тем средствам, с помощью которых они преподносятся.

Дети дошкольного возраста приобретают знания в процессе непосредственного восприятия предметов и явлений окружающей действительности и из сообщений педагога-воспитателя (объяснения, рассказы), а также в непосредственной практической деятельности (конструирование, лепка, рисование и др.).

Можно выделить следующие методы, относящиеся к традиционной классификации:

- наглядные;
- словесные;
- практические.

На более позднем этапе была разработана другая классификация методов, авторами которой являются И. Лернер и М. Скаткин. Данная классификация включает следующие методы обучения:

- информативно - рецептивный;
- репродуктивный;
- исследовательский;
- эвристический;
- метод проблемного изложения материала.

Информационно – рецептивный метод включает следующие приемы:

- рассматривание;
- экскурсия;
- образец воспитателя;
- показ воспитателя.

Словесный метод включает:

- беседу;
- рассказ, искусствоведческий рассказ;
- использование образцов педагога;
- художественное слово.

Репродуктивный метод:

- направлен на закрепление знаний и навыков детей;
- включает выполнение упражнений, доводящих навыки до автоматизма.
- включает в себя: прием повтора, работа на черновиках, выполнение формообразующих движений рукой.

Эвристический метод направлен на проявление самостоятельности в каком-либо моменте работы на занятии, т.е. педагог предлагает ребенку выполнить часть работы самостоятельно.

Исследовательский метод направлен на развитие у детей не только самостоятельности, но и фантазии и творчества.

Педагог предлагает самостоятельно выполнить не какую-либо часть, а всю работу. [11]

Предшкольное образование является старшей ступенью дошкольного воспитания и обучения, призванное смягчить переход ребенка из дошкольной организации (а также какой-либо другой организации дошкольного

образования или из семьи) в школу. Но это не должно превратиться в натаскивание детей по учебному материалу первого класса.

Как отмечают ученые методисты, важно обеспечить в ходе дошкольной подготовки выравнивание стартовых возможностей будущих школьников, чтобы у них не возникало стрессов, комплексов, чувства унижения, которые могут отбить желание учиться на все последующие годы.

Как было отмечено, в содержание дошкольного образования входят основы представлений о природе, обществе, самом человеке, что служит базой для формирования мировоззрения. Основы интеграции образовательных областей закладываются, прежде всего, в содержание самих областей, а не лежат вне их. Отражая межнаучные области знаний, связи, отражающие междисциплинарную интеграцию, программы дошкольной подготовки должны объединять смежные образовательные области, взаимно дополняющие друг друга.

Таким образом, понятие «интеграция содержания дошкольного образования» означает процесс преобразования содержания дошкольного образования и построение содержания дошкольного образования, включающего систему элементарных знаний, отношений и способов познания окружающего мира, социокультурного и творческого опыта, на принципах концентричности и систематизации в целях приведения объема содержания в соответствие с возможностями детей и временем, отведенным для его освоения.

Общеметодологическую основу интеграции образует диалектика, ее законы и принципы, а также их модифицированные выражения в учении «о цельности знаний, живой связи всех наук» (Новалис, Шеллинг, Шлегель).

Дошкольная подготовка должна опираться на следующие принципы:

- целостности;
- преемственности;
- активной деятельности;
- соответствия особенностям развития детей;
- единства разных видов деятельности.

В качестве общенаучных оснований для организации дошкольной подготовки, основанной на интегративном подходе, выступают органически-целостные подходы в теории систем (А.А.Богданов, Л.Берталанфи), идеи ведущей роли сотрудничества в эволюционном становлении человека и органического синтеза в нем социальных и биологических составляющих (П.А.Кропоткин, Л.И.Мечников, западная социобиология), уникальности и равноценности культур и цивилизаций (Н.Я.Данилевский, М.М.Ковалевский, А.Тойнби, Т.Шпенглер), диалога культур (М.Бахтин, В.Виблер, С.Курганов).

Частнонаучную методологическую основу интеграции составляют идеи (теории, концепции, законы, принципы и т.д.), разработанные на уровне дисциплин:

- об «объективном мире как неделимой триаде, состоящей из субъекта, объекта и происходящего между ними процесса интеграции»;
- естественнонаучная концепция «науки целого», дающая возможность

выработать новые основания для педагогики и всей социально-педагогической действительности (Р.Рамзей);

- психологические теории целостных структур гештальт-психологии (Ж.Пиаже) и интегральной природы деятельности человеческого мозга;
- концепции культурно-исторической и деятельностной сущности человека (Л.С.Выготский, Л.П.Леонтьев).

Конкретнонаучные (педагогические) методологические положения включают в себя:

- положения, раскрывающие вопросы педагогической методологии;
- интегративно-педагогические идеи всестороннего и гармоничного развития человека;
- понятийную форму интегративного процесса.

Анализ публикаций периодических изданий, методической литературы по дошкольной педагогике показал, что в практике сложилось несколько подходов к интегрированию содержания в организациях дошкольного образования:

- тематическая организация содержания разных разделов программы;
- объединение разных видов деятельности;
- организация развивающей среды, обеспечивающей целостность развития личности каждого ребенка в соответствии с его потребностями и интересами;
- обеспечение интеграции содержания образования, направленного на развитие универсальных способностей детей и организацию соответствующих им действий со знаково-символическим материалом;
- интегрирование содержания на основе общих категорий.

В научной литературе указывается, что опыт интеграции находит отражение в трех основных компонентах структуры содержания образования каждой образовательной области:

- в системе знаний, которая качественно преобразуется под влиянием интеграции;
- в системе умений, которые приобретают специфику в учебно-познавательной деятельности, реализующей межпредметные связи;
- в системе отношений, формируемых учебным познанием в процессе синтеза знаний из разных разделов.

В рамках осуществления предшкольной подготовки обеспечивается:

- возможность единого старта шестилетних первоклассников;
- педагогическая цель развития личности ребенка старшего дошкольного возраста;
- формирование его готовности к систематическому обучению.

Для достижения качественной предшкольной подготовки важно также обеспечение соответствующей подготовки педагога-воспитателя организации дошкольного образования, направленной на формирование у педагогов-воспитателей:

- необходимых знаний психолого-физиологических особенностей детей старшего дошкольного возраста, последовательности в формировании представлений детей дошкольного возраста о себе, о мире, о предметах, о людях, т. е. по всем разделам программы дошкольной подготовки, а также диагностических методик по выявлению уровня развития и сформированности представлений дошкольников, их психофизиологической готовности к школе;

- необходимых умений проведения диагностики и выявления проблемы развития ребенка, проведения коррекционной работы с детьми по решению выявленных проблем;

- для использования различных методических приемов в работе с конкретным ребенком в целях обеспечения успешного продвижения ребенка и его индивидуального развития;

- проектирования индивидуальных занятий по достижению конкретных целей, т.е. подбору игр, материалов, созданию активной среды обучения;

- умений проводить индивидуальные занятия, интересные для конкретного ребенка, проектировать групповые занятия под конкретную группу детей, подбирать игры, доступные и интересные, и быть готовым менять запланированное по ходу проведения;

- умений контактировать с любым ребенком без конфликтов, уметь быстро устанавливать отношения сотрудничества с учетом ограниченного времени дошкольной подготовки и задач, которые необходимо решить на данном этапе развития ребенка.

Как было отмечено, интеграция содержания дошкольного образования, которая определяется как процесс преобразования содержания дошкольного образования и построение содержания дошкольной подготовки, включающей систему элементарных знаний, отношений и способов познания окружающего мира, социокультурного и творческого опыта, на принципах концентричности и систематизации в целях приведения объема содержания в соответствие с возможностями детей и временем, отведенным для его освоения.

Необходимо проектирование содержания дошкольного образования на основе интегративного подхода, выявление принципов и последовательности проектирования, способов проектирования, учитывающих вариативность содержания образования в целях формирования целостной картины мира и интенсификации развития детей дошкольного возраста.

В настоящее время разработаны Типовой учебный план дошкольной подготовки и учебная программа «Букварь», обеспечивающая взаимосвязь обновленного содержания образования и становления целостной картины мира дошкольного образования, учитывающего интенсификацию интеллектуального развития детей за короткий промежуток времени (1,5 года).

Таким образом, проектирование содержания дошкольной подготовки должно осуществляться на основе интегративного подхода и соответствовать определенным требованиям:

- выстраиваться на объединении содержания нескольких образовательных областей вокруг определенной стержневой темы;

- оно должно быть действительно значимым для развития ребенка и сочетаться с сокращением других блоков материала, но не путем их изъятия, а путем объединения прежних компонентов на основе их содержательной интеграции;

- вариативный компонент содержания должен находиться в единстве с инвариантным компонентом;

- объем материала для дошкольной подготовки должен быть рассчитан на отводимое для изучения программы время и учитывать особенности развития пятилетних детей.

Обновление содержания дошкольной подготовки и обеспечение преемственности с начальным уровнем образования будет способствовать интенсификации интеллектуального развития старших дошкольников и формированию у будущих школьников целостной картины мира.

1.4 Готовность к школе и компоненты дошкольной подготовки

Дошкольная подготовка представляет собой специально организованную взаимосвязанную деятельность тех, кто обучает (преподавание), и тех, кого обучают (учение). Помимо этих двух компонентов процесса обучения, есть третий – научение. Научение – это тот результат процесса обучения, который выражается в позитивных изменениях в развитии ребенка.

Рассматривая понятие «готовность к школе», можно выделить ряд особенностей, характеризующих его:

- предпосылки учебных умений;
- новые социальные роли воспитанников;
- познавательные интересы будущего школьника;
- умственные операции (сравнение, классификация, анализ, обобщение и др.).

Таким образом, готовность ребенка к школе предполагает:

- развитие системы деятельности ребенка (выбор средств, способов, умение ставить перед собой цель и добиваться ее);

- расширение его кругозора и стимулирование познавательной активности;

- формирование произвольности и свободы поведения, самостоятельности, умения обслуживать себя, умения общаться со сверстниками и взрослыми.

При определении содержания дошкольного образования важно следующее:

- изучение психологических и психофизиологических особенностей детей, готовых к обучению в школе;

- определение основ организации успешного обучения и воспитания дошкольников и младших школьников;

- выявление качеств личности будущего первоклассника.

Так, психологические и психофизиологические особенности детей, готовых к обучению в школе, определяются школьной зрелостью, подразумевающей уровень морфологического, функционального и интеллектуального развития ребенка, при котором требования систематического обучения, нагрузки разного рода, новый режим жизни не будут для него чрезмерно утомительными.

Под физической готовностью ребенка к обучению подразумевается состояние здоровья, определенный уровень морфо- функциональной зрелости организма ребенка, необходимый уровень развития двигательных навыков и качеств, в особенности тонких моторных координаций, физическая и умственная работоспособность.

Активность, инициативность, самостоятельность, ответственность, умение слушать другого и согласовывать с ним свои действия, руководствоваться установленными правилами, умение работать в группе – это определенный уровень поведения, сформированности общения, самооценки и мотивации учения (познавательной и социальной), необходимый для обучения ребенка- все они характерные особенности личностной готовности к обучению.

Интеллектуальная готовность опирается на:

- развитие образного мышления, воображения и творчества, основ
- словесно-логического мышления, овладение средствами познавательной деятельности (сравнение, анализ, классификация, обобщение, схематизация, моделирование);
- владение родным языком и основными формами речи (диалог, монолог);
- владение элементами учебной деятельности внутри других специфически детских видов деятельности (конструирования, рисования, лепки, различных игр).

Предшкольная готовность включает в себя:

- возникновение децентрации (учета позиции другого человека при анализе ситуации);
- выделение задачи из общего контекста деятельности, осознание и обобщение способов решения, планирование и контроль;
- наличие у детей представлений о мире людей, вещей, природе;
- выделение задачи из общего контекста деятельности, осознание и обобщение способов решения, планирование и контроль;
- наличие у детей представлений о мире людей, вещей, природе.

Основным компонентом обучения является учение – деятельность того, кого обучают, ради которого организован процесс обучения. В зависимости от того, как протекает учение, наблюдаются те или иные сдвиги в развитии обучаемого. Учение часто рассматривают как синоним учебной деятельности: поскольку ребенок учится, значит, он занимается учебной деятельностью. Такое отождествление учебной деятельности и учения неправомерно.

Существуют, как отмечал С.Л.Рубинштейн, два вида учения, в результате которых человек овладевает новыми знаниями и умениями.

Один из них специально направлен на овладение этими знаниями и умениями как на свою прямую цель. Другой приводит к овладению этими знаниями и умениями при осуществлении иных целей. [12]

Учение в последнем случае – не самостоятельная деятельность, а процесс, осуществляющийся как компонент и результат деятельности, в которую он включен.

Для детей дошкольного возраста второй вид учения очень характерен: они приобретают знания в игре, труде и других видах деятельности.

В процессе дошкольного обучения дети овладевают важнейшими компонентами учебной деятельности: умением принимать учебную задачу, планировать свою деятельность.

Обучение – сложный и многосторонний процесс отражения в сознании ребенка реальной действительности на основе специально организованной обучающей деятельности, общения.

К компонентам дошкольной подготовки (обучения) относятся:

- Цели обучения: общие и частные;
- Содержание обучения;
- Педагог-воспитатель. Носитель содержания образования и воспитания;

передает знания, организует деятельность, активизирует интерес и развивает у обучающихся потребность в знаниях;

- Обучающийся. Является и объектом, и субъектом обучения одновременно. В процессе обучения в сознании ребенка происходит сложный процесс отражения реальной действительности при помощи различных научно обоснованных методов обучения;

- Коллектив. Процесс коллективного обучения адекватен индивидуальному обучению, но может быть организован как использование знаний, умений и навыков на практике, как анализ и обобщение выводов, извлеченных из экспериментальных данных, процесс обмена знаниями;

- Методы обучения. Обучение в организации дошкольного образования – составная часть педагогического процесса, направленного на всестороннее развитие и воспитание дошкольника.

В настоящее время среди различных модели организации дошкольного образования, все более востребованным в практике становятся модель организации групп дошкольной подготовки детей 5-6 (7) лет на базе дошкольных организаций и на базе общеобразовательных школ. Деятельность этих классов (групп) направлена на подготовку детей к школе в т.ч. и детей неохваченных дошкольным образованием.

Поэтому осуществление дошкольной подготовки это необходимый процесс, который является фундаментом всей образовательной системы, т.к. именно здесь закладываются основы личности ребенка, определяющие характер будущего развития ребенка. Вопросы подготовки к школьному обучению — это не только вопросы образования, интеллектуального развития ребенка, но и формирования его личности, вопросы воспитания.

2. Типовой учебный план для классов дошкольной подготовки (нулевые классы)

Типовой учебный план дошкольного воспитания и обучения для классов дошкольной подготовки (нулевые классы) – это государственный нормативный документ, составленный на основе Государственного общеобязательного стандарта дошкольного воспитания и обучения, утвержденного постановлением Правительства Республики Казахстан от 13 мая 2016 года № 292, который обеспечивает образовательный процесс в организациях дошкольного образования.

Структура Типового учебного плана включает следующие компоненты:

а) инвариантная часть (ядро), обеспечивающая приобщение детей старшего дошкольного возраста к общекультурным и национально значимым ценностям. Инвариантная (обязательная) часть плана регламентирует организованную учебную деятельность (далее – ОУД) отводимую на образовательный процесс в организациях дошкольного образования;

б) вариативная часть, обеспечивающая развитие индивидуальных интересов и склонностей детей, расширение образовательных услуг. Вариативная часть отражает приоритетные направления деятельности организации дошкольного образования. Перечень занятий в вариативной части может меняться в зависимости от направления деятельности организации образования.

В Типовом учебном плане для организаций дошкольного образования установлена продолжительность ОУД соответственно возрастной периодизации.

Объем недельной учебной нагрузки определен в соответствии с Санитарными правилами «Санитарно-эпидемиологические требования к дошкольным организациям и домам ребенка» (Приказ Министерства здравоохранения РК от 17 августа 2017 года № 615).

Содержание дошкольного воспитания и обучения включает пять образовательных областей: «Здоровье», «Коммуникация», «Познание», «Творчество», «Социум». В рамках указанных областей содержание дошкольного воспитания и обучения реализуется через организованную учебную деятельность, самостоятельную деятельность детей и совместную деятельность взрослого и ребенка.

Содержание образовательной области «Здоровье» обеспечивает формирование и развитие навыков активной двигательной деятельности, потребности в физическом самосовершенствовании, приобщение детей к основам здорового образа жизни. Организованная учебная деятельность по образовательной области «Здоровье» осуществляется по двум направлениям:

- 1) «Физическая культура»;
- 2) «Основы безопасного поведения».

Содержание образовательной области «Коммуникация» направлено на формирование умения контактировать и взаимодействовать с окружающими

людьми, различать ситуации общения, формирование умения строить содержательный монолог и диалог, демонстрировать речевое творчество с целью подготовки к овладению грамотой и письмом, адекватно и правильно выстраивать свое поведение.

Организованная учебная деятельность в рамках образовательной области «Коммуникация» осуществляется по следующим направлениям: 1) «Развитие речи»; 2) «Художественная литература»; 3) «Букварь»; 4) «Казахский/Русский язык»; 5) «Английский язык».

Содержание образовательной области «Познание» направлено на формирование элементарных математических представлений, расширение знаний о предметах и явлениях живой и неживой природы, а также создание условий для развития познавательно-исследовательской деятельности.

Соответственно организованная учебная деятельность включает:

- 1) «Формирование элементарных математических представлений»;
- 2) «Конструирование»; 3) «Естествознание».

Содержание образовательной области «Творчество» направлено на развитие чувственно-эмоциональной сферы и воображения ребенка как основы культуры творческого мышления и приобщения к миру искусства посредством художественной и музыкальной деятельности. Организованная учебная деятельность по образовательной области «Творчество»: 1) «Рисование»; 2) «Лепка»; 3) «Аппликация»; 4) «Музыка».

Содержание образовательной области «Социум» обеспечивает усвоение ребенком нравственных норм поведения в обществе, а также общечеловеческих ценностей, умение ребенка общаться со взрослыми и сверстниками, соблюдение традиций и обычаев, знание и уважение истории казахского народа, культуры других народов. Направления организованной учебной деятельности в рамках образовательной области «Социум»: 1) «Самопознание»; 2) «Ознакомление с окружающим миром»; 3) «Основы экологии».

**Типовой учебный план
для классов дошкольной подготовки (для детей от 5 до 6 лет; нулевые
классы)**

№	Образовательная область Организованная учебная деятельность	Недельная учебная нагрузка
	Здоровье – 3 ч.	
1	Физическая культура	2,5
2	Основы безопасного поведения	0,5
	Коммуникация – 5 ч.	
3	Развитие речи	0,5
4	Художественная литература	0,5
5	Букварь	2
6	Казахский язык (с неказахским языком обучения) Русский язык (с нерусским языком обучения)	1
7	Английский язык	1
	Познание – 2,5 ч.	
8	Формирование элементарных математических представлений	1
9	Конструирование	0,5
10	Естествознание	1
	Творчество – 5 ч.	
11	Рисование	1
12	Лепка	1
13	Аппликация	1
14	Музыка	2
	Социум – 1,5 ч.	
15	Самопознание	1
16	Ознакомление с окружающим миром	0,25
17	Основы экологии	0,25
	Общий объем организованной учебной деятельности	17
	Вариативный компонент*	3
	ИТОГО	20

Примечание:

- *на другие виды деятельности (игровая, самостоятельная, творческая, индивидуальная работа и т.д.).

В сравнении с действующим Типовым учебным планом изменением является введение ОУД «Букварь», которая включает также и программное содержание ОУД «Основы грамоты». Недельная нагрузка «Букварь»

составляет 2 часа: 1 час из которых - «Основы грамоты», 0,5ч. добавлено из ОУД «Развитие речи» и 0,5 ч. из ОУД «Драма».

Общая недельная нагрузка в классах дошкольной подготовки составляет 20 часов, в том числе инвариантная часть – 17 часов, вариативная часть – 3 часа. Таким образом, общая недельная нагрузка в данной возрастной группе сохранилась в прежнем объеме, изменения коснулись лишь образовательной области «Коммуникация».

3. Учебные программы по организованной учебной деятельности в классах дошкольной подготовки (нулевые классы) и для 1 классов

Учебная программа «Букварь» рассчитана на 2 часа в неделю, что составляет 64 часа в учебном году.

Целью учебной программы является подготовка детей нулевого класса к чтению и письму через игровую деятельность.

Цель программы реализуется через следующие задачи:

- формирование у детей представлений о речи, звуке, слоге, слове, ударении, предложении;

- подготовка к чтению (развитие фонематического слуха, фонемной ориентировки в слове, звуковой анализ слова, чтение слова по звуковым схемам);

- подготовка к письму (развитие мелкой моторики рук, рисование, штриховка, обводка с соблюдением рабочей строки и межстрочного пространства, письмо основных элементов букв);

- овладение умением участвовать в диалоге, составлять несложные монологические высказывания с визуальной опорой;

- формирование логического и образного мышления с использованием анализа, синтеза, сравнения, обобщения.

- воспитание личностных качеств: нравственных, патриотических, эстетических качеств личности, ориентированных на национальные казахстанские ценности; пробуждение творческой активности, самостоятельной деятельности обучаемых;

- воспитание позитивного эмоционально-ценностного отношения к языку; потребности к сохранению его чистоты; развитие связной речи на материале прослушанных аудио/видеоматериалов; личностно-ценностное воспитание.

Для успешного обучения чтению и письму в дошкольный период необходимо развивать речь, учить слышать правильно, произносить и различать звуки, тренировать мелкую моторику, воспитывать аккуратность и эстетический вкус. Также необходимо развивать умение слушать, слышать, запоминать, понимать смысл сказанного и прочитанного, уметь выражать свои мысли, грамотно строить своё высказывание и применять первоначальные знания, умения и навыки на практике; уметь ориентироваться на листе и планировать свою работу. Через проделанную работу прогнозировать ожидаемый результат. К тому же систематические упражнения со звуками играют роль речевой гимнастики, способствующей выработке координированных движений органов речи, развитию речевого дыхания, голоса и дикции, что позволяет грамотно манипулировать речевой единицей при составлении предложений и мини-текстов с целью выражения собственной мысли.

В процессе первоначального обучения чтению и письму ребенок осваивает четыре вида речевой деятельности: слушание, говорение, чтение и письмо.

Слушание (аудирование) и говорение тесно связаны между собой. Слушание (аудирование) развитие речевого слуха, различение в речи основных единиц (слово, предложение), распознавание в слове звуков речи, их соотнесение с буквами; слушание диалогической и монологической речи, чтения текстов учителем.

Говорение. Работа над звуковой культурой речи. Говорение как вид речевой деятельности в первую очередь опирается на язык как средство общения. Язык обеспечивает коммуникацию между общающимися, потому что его понимает, как тот, кто сообщает информацию, кодируя ее в значениях слов, отобранных для этой цели, так и тот, кто принимает эту информацию, декодируя ее, т.е. расшифровывая эти значения и изменяя на основе этой информации свое поведение.

Чтение. Владение навыками чтения становится одним из основных, базисных моментов образования, т.к. является частью процесса речевого развития. Одновременно чтение выступает одним из важнейших способов получения информации. Одной из важнейших составляющих обучения чтению является хорошо развитый фонематический слух. В процессе освоения программы используются специальные игры, подготавливающие слуховое восприятие, внимание и память дошкольников к работе со звуками речи. Играя со сказочными персонажами дети знакомятся с гласными и согласными звуками, их правильной артикуляцией.

Письмо. Правильная осанка. Наклонное расположение тетради, умение держать карандаш при письме. Формирование пространственной ориентировки в странице тетради (верхняя и нижняя строчка, справа, слева); зрительное восприятие: расположение на странице тетради рисунков. Понятие рабочей (узкой) и нерабочей (широкой) строки; соблюдение рабочей строки при выполнении письменных заданий. Рисование, штриховка, обводка контуров, соединение линий и фигур, раскрашивание узоров, бордюров, письмо элементов букв, вычерчивание прямых, ломаных, волнистых линий; рисование знакомых предметов в пределах рабочей строки. Письмо элементов строчных букв. Специальные упражнения для развития глазомера, физические упражнения для развития кисти рук, мелких мышц пальцев, сопровождаемые речевыми упражнениями, скороговорками, стихотворениями.

Особенностью учебной программы является обеспечение естественного перехода от игровой деятельности ребенка 5-летнего возраста к практико-ориентированной деятельности; формирование личностно-ориентированных ценностей на основе общенациональной идеи «Мәңгілік ел», интеллектуального развития ребенка и его успешной социализации.

Ожидаемые результаты представлены в программе как система целей, отражающих уровень достижений детей в соответствии с возрастом.

Содержание учебного материала включает два раздела: подготовительный (добукварный) и основной (букварный) период.

Подготовительный (добукварный) период является введением в систему языкового и литературного образования. Его содержание направлено на развитие устной речи и фонематического слуха.

У детей формируются первоначальные представления о речи, предложении, развивается фонематический слух и умение определять последовательность звуков в словах различной звуковой и слоговой структуры. Они учатся осуществлять звуковой анализ слов с использованием схем-моделей, делить слова на слоги, находить в слове ударный слог, «читать» слова по схемам звукового анализа. На данном этапе формируются первоначальные представления о гласных и согласных (твёрдых и мягких звуках). Дети усваивают требования к положению при письме тетради, карандаша, к правильной посадке, учатся штриховать, раскрашивать, обводить по точкам и т.п.

Основной (букварный) период охватывает изучение всех букв русского алфавита и их обозначений. Задача данного этапа заключается в непосредственном обучении распознаванию слоговых моделей и устном составлении слов, усвоению его механизма. Дети осваивают написания элементов букв.

Типовая учебная программа «Букварь»

Глава 1. Пояснительная записка

1. Учебная программа «Букварь» разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом дошкольного воспитания и обучения, утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 13 мая 2016 года № 292.

2. Учебная программа является нормативным документом, определяющим содержание и объем знаний, умений, навыков детей соответственно их возрастным познавательным возможностям.

3. Учебная программа разработана на основе принципа «спиральности», согласно которому большинство целей обучения и тем по истечении определенных академических периодов обучения рассматриваются вновь с постепенным углублением, усложнением и наращиванием объема знаний и навыков по ним.

4. Учебная программа реализуется в соответствии с долгосрочным планом, определяющим последовательность изучения разделов программы в течение учебного года.

5. Учебная программа ориентирует на использование методического потенциала Букваря для осознанного усвоения детьми понятий «буква», «звук», на обучение слоговому чтению и умению проводить слого-звуковой и звуко-буквенный анализ слова, на формирование первоначальных (элементарных) навыков письма.

6. Учебная программа отражает традиционные функции учебно-нормативного документа и описывает инновационные педагогические подходы к организации процесса обучения и воспитания в организации дошкольного образования.

7. Учебная программа ориентирована на организацию активной деятельности ребенка по самостоятельному «добыванию» знаний через игровую деятельность, на формирование социальных и коммуникативных навыков, которые позволяют ему осознавать собственные интересы, реализовывать свой потенциал.

8. Усиление личностно-ориентированного подхода к организации организованной учебной деятельности осуществляется за счет использования интерактивных методов обучения, которые создают предпосылки для сотрудничества всех участников процесса воспитания и обучения.

9. Учебная программа «Букварь» направлена на развитие активности ребенка в познавательном и социальном плане путем организации деятельности в реальном творческом процессе, предполагающем активный обмен идеями и знаниями.

10. В процессе освоения содержания Букваря и достижения целей обучения создаются предпосылки, условия для развития у детей навыков поиска, обработки, извлечения необходимой информации для обмена идеями и совершенствования своей работы.

11. В учебной программе «Букварь» ожидаемые результаты представлены в виде системы целей обучения.

Глава 2. Цель и задачи программы Букваря

12. Цель изучения Букваря – подготовка детей к овладению первоначальными навыками чтения и письма как видами речевой деятельности, развитие умений слушания и говорения в процессе освоения ими фонетической и графической систем языка.

13. Задачи организованной учебной деятельности по изучению Букваря:

- 1) развитие фонематического слуха и фонематического восприятия;
- 2) ознакомление со звуковым строением слова, формирование действий звукового анализа, подготовка к последующему обучению началам грамоты;
- 3) развитие мелкой моторики рук;
- 4) формирование действий по звуко-буквенному и слоگو-звуковому анализу и синтезу;
- 5) формирование представления о речи, предложении, слове, слоге, ударении, звуке и букве;
- 6) ознакомление с простыми приемами анализа, сравнения, обобщения, систематизирования информации;
- 7) формирование навыков чтения схем слов/предложений и составления по ним предложения;

8) обучение слоговому правильному чтению с постепенным переходом к чтению целыми словами, чтению предложения с пониманием, развитие интереса к чтению и письму;

9) развитие умения анализировать, сравнивать, обобщать, систематизировать информацию;

10) формирование доброжелательного отношения к окружающим, развитие культуры речи и культуры общения;

11) развитие творческих способностей через формирование познавательного интереса и стремления совершенствовать свою речь;

12) развитие коммуникативных умений и навыков: умение слушать и слышать собеседника, готовность вести диалог, высказывать свою позицию;

13) воспитание нравственных, патриотических, эстетических качеств личности, ориентированных на национальные казахстанские ценности.

14. Важность изучения Букваря определяется необходимостью создания условий для развития у детей четырех видов речевой деятельности: слушания, говорения, чтения и письма.

Глава 3. Организация содержания Букваря

15. Объем учебной нагрузки по изучению Букваря составляет 2 часа в неделю, 64 часа в год.

16. В процессе изучения Букваря в предшколе выделяются два периода обучения грамоте: добукварный, букварный.

17. Задачи добукварного периода:

1) создание мотивации к учебно-познавательной деятельности;

2) развитие интереса к самому процессу чтения;

3) развитие фонематического слуха;

4) формирование первоначальных понятий о звуке, слоге, ударении, слове, предложении, речи;

5) формирование представления о том, что начало предложения пишется с большой буквы, в конце предложения ставится точка, вопросительный/восклицательный знак;

6) формирование представлений об ударных/безударных гласных звуках, звонких/глухих, мягких/твердых согласных звуках;

7) формирование умения производить звуковой анализ слов с использованием схем-моделей, делить слова на слоги, находить в слове ударный слог;

8) развитие мелкой моторики рук (раскрашивание, рисование, штриховка в разных направлениях, обведение по контуру);

9) развитие мышления, памяти, воображения, восприятия, внимания.

18. Задачи букварного периода:

1) развитие интереса к учебно-познавательной деятельности;

2) развитие фонематического слуха; совершенствование навыков

звукобуквенного и слога-звукового анализа и синтеза;

3) изучение всех букв русского алфавита и их обозначений;

4) формирование правильного слогового чтения с переходом на чтение целыми словами;

5) развитие мелкой моторики рук (раскрашивание, рисование, штриховка в разных направлениях, обведение по контуру, написание элементов букв);

б) развитие устной и письменной речи.

19. Базовое содержание. Слушание (аудирование) и говорение (развитие устной речи, фонематического слуха и восприятия):

1) ориентирование в звуковой форме слова: умение выделять звуки из речевого потока, произносить звуки в речевом потоке и вне его; иметь первоначальные представления о слоге, слове, ударении, умение различать их признаки (гласные ударные/безударные; согласные твердые/мягкие, глухие/звонкие), сравнивать твердые и мягкие согласные, произносить их правильно; соотносить звук с его буквенным обозначением, правильно и отчетливо произносить звук; называть слова с определенным звуком; членить слова на слоги, определять их количество и порядок слогов в слове; определять ударение в слове; совершенствовать артикуляционный аппарат через заучивание скороговорок, чистоговорок, стихотворений, считалок, пословиц, поговорок, загадок;

2) понимание содержания прослушанного материала: различать слова и предложения, понимать значение слов и смысл предложений, отвечать на простые вопросы по содержанию небольших текстов, беседовать по картинкам, наблюдениям, беседовать об увиденном, пережитом и услышанном или прочитанном; различать предложения по интонации;

3) участие в различных ситуациях общения с соблюдением речевых норм: иметь представление о нормах речевого поведения, речевом этикете (словарь этикета), навыках поведения в общественных местах: на улице, в транспорте, магазине; приветливо разговаривать друг с другом, со взрослыми, вежливо общаться со сверстниками, вежливо разговаривать по телефону, беседовать друг с другом о друзьях, семье, любимых игрушках, животных, об отдыхе;

4) привлечение внимания слушателя: уметь пользоваться интонационными средствами выразительности речи (тон, темп, ритм); эмоционально, с различными интонациями передавать диалоги действующих лиц, использовать смысловые ударения, паузы; говорить, не торопясь, достаточно громко, без напряжения; использовать жесты, мимику при показе иллюстраций.

20. Чтение (формирование навыков чтения, изучение букв алфавита):

1) использование видов чтения: иметь первоначальные представления о предложении, устно составлять простые предложения, правильно и отчетливо их произносить, слышать отдельные предложения в потоке речи; членить предложения на слова, последовательно выделять слова из предложений; читать схемы слов и предложений; определять количество слов в предложении,

количество слогов в слове, соотносить звук и печатную букву; соотносить образ буквы с реальными предметами, фигурами; определять, из каких элементов состоит буква; выкладывать/ лепить из подручного материала образ буквы, находить образ буквы в различных сюжетных материалах; понимать алфавит как определенную последовательность букв; читать по слогам слова различной структуры с переходом на чтение целыми словами, предложениями, состоящими из 2-4 слов, текстов, состоящих из 2-3 предложений;

Последовательность введения букв определена принципами доступности, частотности, методической целесообразности буквы в целях увеличения слов и предложений для чтения:

1-я группа – а, у, и, о, ы; 2-я группа – м, т, н, л, с, р, ш; 3-я группа – к, п, б, г, д, з, ж; 4-я группа – е, ё, в, й, ь, э, я, ю, х, ц, ч, щ, ф, ь, ь (разделительный);

2) извлечение необходимой информации из различных источников: находить необходимую информацию в книгах с иллюстрациями (энциклопедии для детей, детские журналы), мультфильмах, сказках, детских передачах по телевидению); понимать пиктограммы, условные обозначения, схемы.

21. Письмо (формирование элементарных навыков письма):

1) составление предложений: иметь представление о слове как языковой единице; определять количество слов в предложении (используется предложение с количеством слов от 2 до 4 слов), составлять элементарные графические схемы предложений; составлять предложения по графическим схемам, изменять предложения в соответствии с рисунком/схемой; изображать начало предложения при помощи прямоугольника с чертой и слова – при помощи прямоугольника и знака (точка, восклицательный и вопросительный знаки); моделировать звуковой состав слова с помощью схем; моделировать предложения;

2) соблюдение пунктуационных норм: составлять предложения по определенной схеме, используя различные знаки препинания (точка, восклицательный и вопросительный знаки); передавать интонацию повествовательных, вопросительных и побудительных предложений;

3) соблюдение графических и каллиграфических норм: готовиться к письму (правильная посадка, освещение, положение тетради и умение держать карандаш при письме); раскрашивание, рисование, штриховка в разных направлениях, обведение по контуру, написание элементов букв, работа с мелкими деталями конструктора, мозаики, бусами, ориентирование на листе бумаги (рабочая строка, межстрочное пространство, верхняя и нижняя линии рабочей строки, вертикальные наклонные линии); соотносить звук и букву (образ печатной буквы); писать элементы букв.

22. Содержание Букваря организовано по разделам обучения, которые состоят из подразделов и содержат в себе цели обучения в виде ожидаемых

результатов. Цели обучения, организованные последовательно внутри каждого подраздела, позволяют педагогам планировать свою работу и оценивать достижения детей, а также информировать их о следующих этапах обучения.

№	Раздел (виды речевой деятельности)	Подраздел
1	Слушание (аудирование) и говорение	1.1 Ориентирование в звуковой форме слова
		1.2 Понимание содержания прослушанного материала
		1.3 Участие в различных ситуациях общения с соблюдением речевых норм
		1.4 Привлечение внимания слушателя
2	Чтение	2.1 Использование видов чтения
		2.2 Извлечение необходимой информации из различных источников
3	Письмо	3.1 Составление предложений
		3.2 Соблюдение пунктуационных норм
		3.3 Соблюдение графических и каллиграфических норм

23. Цели обучения представлены в виде ожидаемых результатов.

24. В разделе «Система целей» для удобства использования учебных целей введена кодировка. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа – подраздел, четвертое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 0.2.1.4 «0» – класс, «2.1» – подраздел, «4» – нумерация учебной цели.

25. Система целей обучения:

1) раздел «Слушание (аудирование) и говорение»:

Подраздел	Цели обучения
1.1 Ориентирование в звуковой форме слова	0.1.1.1 воспринимать на слух звуки речи, выделять их из потока речи и произносить вне слова; 0.1.1.2 выделять звуки в словах и различать их признаки (гласные ударные/безударные; согласные твердые/мягкие, глухие/звонкие), правильно произносить их; 0.1.1.3 делить слова на слоги, определять количество и порядок слогов в слове, определять ударный слог
1.2 Понимание содержания прослушанного материала	0.1.2.1 различать слова и предложения, понимать значение слов и смысл предложений 0.1.2.2 отвечать на простые вопросы на основе прослушанного материала 0.1.2.3 различать предложения по интонации (повествовательные, вопросительные, восклицательные)
1.3 Участие в различных ситуациях общения с соблюдением речевых норм	0.1.3.1 участвовать в диалоге/монологе на знакомую тему
1.4 Привлечение внимания слушателя	0.1.4.1 соблюдать интонацию, использовать в речи невербальные средства общения (мимика, жесты), слова речевого этикета (извините, послушайте!)

2) раздел «Чтение»:

Подраздел	Цели обучения

2.1 Использование видов чтения	0.2.1.1 читать схемы слов/предложений; 0.2.1.2 узнавать графический образ буквы; 0.2.1.3 понимать, какую работу выполняет буква в слове в зависимости от ее позиции (гласный как показатель мягкости/твердости согласных); 0.2.1.4 понимать лексическое значения слов с помощью учителя
2.2 Извлечение необходимой информации из различных источников	0.2.2.1 находить информацию по иллюстрации/пиктограмме/условным обозначениям

3) раздел «Письмо»:

Подраздел	Цели обучения
3.1 Составление предложений	0.3.1.1 составлять схемы слов, предложений, записывать их с помощью моделирования или на основе предложенных моделей
3.2 Соблюдение пунктуационных норм	0.3.2.1 ставить знаки препинания в конце схемы предложения: точка, вопросительный/восклицательный знак
3.3 Соблюдение графических и каллиграфических норм	0.3.3.1 ориентироваться на странице прописи, различать рабочую строку и межстрочное пространство; изображать в рабочей тетради в клетку/широкую линейку, а также писать элементы букв; 0.3.3.2 штриховать, рисовать элементарные бордюры

Приложение
к Типовой учебной программе
«Букварь» для нулевого класса
по обновленному содержанию

Долгосрочный план
по реализации Типовой учебной программы «Букварь» для нулевого класса
по обновленному содержанию

Сквозные темы	Слушание (аудирование) и говорение	Чтение	Письмо
<p>Все обо мне</p> <p>Я иду в школу</p>	<p>0.1.2.1 различать слова и предложения, понимать значение слов и смысл предложений</p> <p>0.1.2.2 отвечать на простые вопросы на основе прослушанного материала</p> <p>0.1.2.3 различать предложения по интонации (повествовательные, вопросительные, восклицательные)</p> <p>0.1.3.1 участвовать в диалоге/монологе на знакомую тему</p> <p>0.1.4.1 соблюдать интонацию, использовать в речи невербальные средства общения (мимика, жесты), слова речевого этикета (извините, послушайте!)</p>	<p>0.2.2.1 находить информацию по иллюстрации/пиктограмме/условным обозначениям</p>	<p>0.3.3.2 штриховать, рисовать элементарные бордюры</p>

	<p>0.1.1.1 воспринимать на слух звуки речи, выделять их из потока речи и произносить вне слова</p>		
<p>Моя семья Я и окружающий мир</p>	<p>0.1.2.1 различать слова и предложения, понимать значение слов и смысл предложений 0.1.2.2 отвечать на простые вопросы на основе прослушанного материала 0.1.2.3 различать предложения по интонации (повествовательные, вопросительные, восклицательные) 0.1.3.1 участвовать в диалоге/монологе на знакомую тему 0.1.4.1 соблюдать интонацию, использовать в речи невербальные средства общения (мимика, жесты), слова речевого этикета (извините, послушайте!) 0.1.1.1 воспринимать на слух звуки речи, выделять их из потока речи и произносить вне слова 0.1.1.2 выделять</p>	<p>0.2.2.1 находить информацию по иллюстрации/пиктограмме/условным обозначениям 0.2.1.2 узнавать графический образ буквы 0.2.1.3 понимать, какую работу выполняет буква в слове в зависимости от ее позиции (гласный как показатель мягкости/твердости согласных) 0.2.1.4 понимать лексическое значение слова с помощью учителя</p>	<p>0.3.3.2 штриховать, рисовать элементарные бордюры 0.3.3.1 ориентироваться на странице прописи, различать рабочую строку и межстрочное пространство; изображать в рабочей тетради в клетку/широкую линейку, а также писать элементы букв</p>

	звукИ в словах и различать их признаки (гласные ударные/безударные ; согласные твердые/мягкие, глухие/звонкие), правильно произносить их		
В стране чудес Традиции и фольклор	0.1.2.1 различать слова и предложения, понимать значение слов и смысл предложений 0.1.2.2 отвечать на простые вопросы на основе прослушанного материала 0.1.2.3 различать предложения по интонации (повествовательные, вопросительные, восклицательные) 0.1.3.1 участвовать в диалоге/монологЕ на знакомую тему 0.1.4.1 соблюдать интонацию, использовать в речи невербальные средства общения (мимика, жесты), слова речевого этикета (извините, послушайте!) 0.1.1.1 воспринимать на слух звуки речи, выделять их из потока речи и произносить вне	0.2.2.1 находить информацию по иллюстрации/пиктограмме/условным обозначениям 0.2.1.2 узнавать графический образ буквы 0.2.1.3 понимать, какую работу выполняет буква в слове в зависимости от ее позиции (гласный как показатель мягкости/твердости согласных) 0.2.1.4 понимать лексическое значение слова с помощью учителя	0.3.3.2 штриховать, рисовать элементарные бордюры 0.3.3.1 ориентироваться на странице прописи, различать рабочую строку и межстрочное пространство; изображать в рабочей тетради в клетку/широкую линейку, а также писать элементы букв 0.3.1.1 составлять схемы слов, предложений, записывать их с помощью моделирования или на основе предложенных моделей

	<p>слова</p> <p>0.1.1.2 выделять звуки в словах и различать их признаки (гласные ударные/безударные ; согласные твердые/мягкие, глухие/звонкие), правильно произносить их</p> <p>0.1.1.3 делить слова на слоги, определять количество и порядок слогов в слове, определять ударный слог</p>		
<p>Еда и напитки</p> <p>В здоровом теле здоровый дух</p>	<p>0.1.2.1 различать слова и предложения, понимать значения слов и смысл предложений</p> <p>0.1.2.2 отвечать на простые вопросы на основе прослушанного материала</p> <p>0.1.2.3 различать предложения по интонации (повествовательные, вопросительные, восклицательные)</p> <p>0.1.3.1 участвовать в диалоге/монологе на знакомую тему</p> <p>0.1.4.1 соблюдать интонацию, использовать в речи невербальные средства общения (мимика, жесты),</p>	<p>0.2.2.1 находить информацию по иллюстрации/пиктограмме/условным обозначениям</p> <p>0.2.1.2 узнавать графический образ буквы</p> <p>0.2.1.3 понимать, какую работу выполняет буква в слове в зависимости от ее позиции (гласный как показатель мягкости/твердости согласных)</p> <p>0.2.1.4 понимать лексическое значение слова с помощью учителя</p>	<p>0.3.3.2 штриховать, рисовать элементарные бордюры</p> <p>0.3.3.1 ориентироваться на странице прописи, различать рабочую строку и межстрочное пространство; изображать в рабочей тетради в клетку/широкую линейку, а также писать элементы букв</p> <p>0.3.1.1 составлять схемы слов, предложений, записывать их с помощью</p>

	<p>слова речевого этикета (извините, послушайте!) 0.1.1.1 воспринимать на слух звуки речи, выделять их из потока речи и произносить вне слова 0.1.1.2 выделять звуки в словах и различать их признаки (гласные ударные/безударные ; согласные твердые/мягкие, глухие/звонкие), правильно произносить их 0.1.1.3 делить слова на слоги, определять количество и порядок слогов в слове, определять ударный слог</p>		<p>моделирования или на основе предложенных моделей 0.3.2.1 ставить знаки препинания в конце схемы предложения: точка, вопросительный / восклицательный знак</p>
--	---	--	---

Содержание долгосрочного планирования по реализации Типовой учебной программы «Букварь» для нулевого класса по обновленному содержанию соблюдает принцип системности и последовательности при распределении программного материала в соответствии со сквозными темами. Система целей обучения обеспечивает реализацию ожидаемых результатов. В целях сохранения преемственности и эффективного освоения программного материала для 0 и 1 классов, были отобраны 8 сквозных тем из 50 примерных сквозных тем, предложенных республиканским центром «Дошкольное детство» (Приложение 2).

Типовая учебная программа
по предмету «Обучение грамоте» для 1 класса уровня начального
образования по обновленному содержанию

Глава 1. Пояснительная записка

7. Учебная программа по предмету «Обучение грамоте» разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

8. Учебная программа является учебно-нормативным документом, определяющим содержание и объем знаний, умений, навыков соответственно возрастным познавательным возможностям обучающихся.

9. Учебная программа разработана на основе принципа «спиральности», согласно которому большинство целей обучения и тем по истечении определенных академических периодов обучения (в течение учебного года или в следующих классах) рассматриваются вновь с постепенным углублением, усложнением и наращиванием объема знаний и навыков по ним.

10. Учебная программа реализуется в соответствии с долгосрочным планом, определяющим последовательность изучения разделов программы в течение учебного года. Распределение часов и последовательность изучения тем в четверти варьируются по усмотрению учителя.

11. Учебная программа ориентирует на использование методического потенциала учебного предмета для осознанного усвоения обучающимися знаний и приобретения умений по предметным областям, на развитие самостоятельности путем овладения способами учебной, проектной, исследовательской деятельности, умениями ориентироваться в социокультурном пространстве.

12. Учебная программа отражает традиционные функции учебно-нормативного документа и основывается на инновационных педагогических подходах к организации образовательного процесса в современной школе. Подходы к обучению являются основными ориентирами в построении принципиально новой структуры учебной программы по предмету.

7. Программа ориентирована на одно из основных требований к процессу обучения на современном этапе – организацию активной деятельности обучающегося по самостоятельному «добыванию» знаний. Такой подход способствует не только приобретению предметных знаний, социальных и коммуникативных навыков, но и личностных качеств, которые позволяют ему осознавать собственные интересы, перспективы и принимать конструктивные решения.

8. Усиление ценностно-ориентированного подхода к обучению осуществляется за счет использования интерактивных методов обучения,

которые в различных сочетаниях создают предпосылки для сотрудничества всех участников образовательного процесса, не допуская авторитарности во взаимоотношениях. Использование диалоговых и рефлексивных технологий сочетается с организацией проектной и исследовательской деятельности обучающихся.

9. Все инновационные подходы к организации образовательного процесса превращают обучение в модель общения обучающихся в реальном творческом процессе, предполагающем активный обмен знаниями, идеями, способами деятельности.

10. Учебная программа по предмету «Обучение грамоте» направлена на развитие активности ученика в познавательном и социальном плане путем организации учебной проектной деятельности, ориентированной на использование материалов регионального характера (объекты, предприятия, источники информации). Проектная деятельность воспитательного характера, осуществляемая в рамках достижения целей обучения данному предмету, организуется в партнерстве с родителями, представителями местного сообщества.

11. В учебной программе предусмотрена реализация трехязычного образования, которое предполагает не только обучение на трех языках, но и организацию внеурочной деятельности обучающихся на трех языках (казахском, русском и английском).

12. В процессе усвоения предметного содержания и достижения целей обучения создаются предпосылки, условия для развития у обучающихся навыков применения информационно-коммуникационных технологий, включая поиск, обработку, извлечение, создание и презентацию необходимой информации, сотрудничество для обмена информацией и идеями, оценивание и совершенствование своей работы через использование широкого спектра оборудования и приложений.

13. В учебной программе по предмету «Обучение грамоте» сформулированы ожидаемые результаты, представленные в виде системы целей обучения, которые служат основой для определения содержания учебного предмета. В содержательном аспекте учебная программа раскрывает вклад предмета «Обучение грамоте» в воспитание обучающегося как субъекта своего учения и субъекта межличностного общения.

14. Учебная программа по предмету «Обучение грамоте» обеспечивает реализацию принципа единства воспитания и обучения, основанного на взаимосвязанности и взаимообусловленности ценностей образования и результатов на «выходе» из школы с системой целей обучения данному предмету.

15. Отличительной особенностью учебной программы по предмету «Обучение грамоте» является ее направленность на формирование не только предметных знаний и умений, но и навыков широкого спектра. Выстроенная система целей обучения является основой развития следующих навыков широкого спектра: функциональное и творческое применение знаний,

критическое мышление, проведение исследовательских работ, использование информационно-коммуникационных технологий, применение различных способов коммуникации, умение работать в группе и индивидуально, решение проблем и принятие решений.

16. Современные инновации в экономике, изменения на рынке труда обуславливают необходимость владения такими навыками, которые в совокупности позволяют обучающимся анализировать и оценивать ситуацию и информацию для решения задач, творчески использовать имеющиеся знания и опыт для синтеза новой идеи и информации. Актуальными становятся такие личностные качества, как инициативность, любознательность, готовность к изменениям, коммуникабельность.

17. Развитие личностных качеств в органическом единстве с навыками широкого спектра являются основой для привития обучающимся базовых ценностей образования: «казахстанский патриотизм и гражданская ответственность», «уважение», «сотрудничество», «труд и творчество», «открытость», «образование в течение всей жизни». Эти ценности призваны стать устойчивыми личностными ориентирами обучающегося, мотивирующими его поведение и повседневную деятельность.

Глава 2. Цель и задачи изучения учебного предмета «Обучение грамоте»

18. Предмет «Обучение грамоте» относится к числу важнейших учебных предметов, формирующих начальное образование.

19. Программа по предмету «Обучение грамоте» является составной частью программ по предметам «Русский язык», «Литературное чтение» и подготовительным этапом для дальнейшего языкового и литературного образования, а также представляет собой основу для всего последующего обучения.

20. Предмет «Обучение грамоте» направлен на осознание первоклассниками того, что:

1) язык является основным средством человеческого общения, язык и речь в жизни людей играют особую роль;

2) правильная устная и письменная речь является показателем индивидуальной культуры человека;

3) овладение языком поможет им адаптироваться в быстро меняющемся мире, успешно регулируя ситуативно-речевое поведение как в учебной деятельности, так и в реальных жизненных ситуациях; использовать различные источники информации для выражения и обоснования собственного мнения;

4) важность предмета «Обучение грамоте» определяется необходимостью создания условий для развития у обучающихся четырех видов речевой деятельности (аудирование (слушание), говорение, чтение и письмо). При изучении предмета работа над развитием навыков чтения и письма проводится в интеграции.

21. Цель учебного предмета «Обучение грамоте» – создание условий для формирования функционально грамотной личности в процессе освоения навыков аудирования (слушания), говорения, чтения и письма во взаимосвязи с формированием элементарных грамматических представлений.

22. Для достижения поставленной цели на уроках обучения грамоте необходимо решать следующие задачи:

- 1) научить слушать, говорить, читать и писать;
- 2) формировать у обучающихся правильную читательскую деятельность через умение целенаправленно осмысливать текст;
- 3) воспитывать интерес к чтению и книге;
- 4) развивать умение анализировать, сравнивать, обобщать, систематизировать информацию;
- 5) формировать доброжелательное отношение к окружающим, развивать культуру речи и культуру общения;
- 6) развивать творческие способности через формирование познавательного интереса и стремления совершенствовать свою речь;
- 7) развивать интерес и любовь к родному языку через освоение окружающего мира;
- 8) развивать коммуникативные умения и навыки: умение слушать и слышать собеседника, готовность вести диалог и признавать возможность существования различных точек зрения; высказывать свою позицию, обосновывая ее;
- 9) формировать умение планировать, контролировать и оценивать учебные действия в соответствии с поставленной задачей и условиями ее реализации;
- 10) определять наиболее эффективные способы достижения результата;
- 11) формировать умение понимать причины успеха/неуспеха учебной деятельности.

23. Изучение предмета «Обучение грамоте» способствует:

- 1) освоению навыков чтения и понимания текста; воспитанию интереса к чтению и книге;
- 2) овладению фонетическими знаниями и умениями;
- 3) овладению умением работать в паре, в группе, выполнять различные роли (лидера, исполнителя);
- 4) освоению первоначальных знаний о лексике, грамматике, орфографии и пунктуации русского языка;
- 5) развитию нравственных чувств, уважения к культуре этносов многонационального Казахстана и народов других стран.

Глава 3. Организация содержания учебного предмета «Обучение грамоте»

24. Объем учебной нагрузки по предмету составляет 6 часов в неделю, в год – 198 часов.

25. Базовое содержания образования:

в процессе обучения грамоте в 1 классе выделяются два периода: букварный, послебукварный.

26. Букварный период обучения грамоте в 1 классе продолжается в течение 1-го полугодия. Количество часов на знакомство со звуком и буквой учитель регулирует сам, подбирая эффективные методы и приёмы при углубленном изучении звуков и их графических изображений, в зависимости от уровня усвоения учебного материала, достижения целей обучения обучающимися и выполнения задач каждого периода.

27. Задачи букварного периода:

- 1) развитие интереса к учебной деятельности;
- 2) развитие фонематического слуха; совершенствование навыков звукобуквенного анализа и синтеза;
- 3) совершенствование правильного, плавного слогового чтения, чтения целыми словами на материале текстов учебника;
- 4) освоение орфографического и орфоэпического чтения;
- 5) формирование навыков каллиграфического письма при написании букв, слогов, слов, предложений;
- 6) развитие устной и письменной речи.

28. Задачи послебукварного периода:

- 1) чтение целыми словами, формирование умения читать «про себя»;
- 2) развитие связной речи (пересказ, рассказывание);
- 3) развитие навыков письма в соответствии с нормами каллиграфии и графики.

29. Аудирование (слушание) и говорение (развитие устной речи и фонематического слуха):

1) формирование умений слушать речь учителя и обучающихся, аудио/видеозаписи, понимать смысл услышанного, правильно и точно отвечать на вопросы. Развитие навыков общения в соответствии с коммуникативными целями (общение в группе, участие в диалоге, инсценирование, ролевые игры), использование слов речевого этикета, расширение словарного запаса на основе лексических тем;

2) развитие артикуляционного аппарата через заучивание скороговорок, чистоговорок. Заучивание стихотворений, считалок, пословиц, поговорок, загадок;

3) формирование умений строить высказывания в монологической и диалогической формах на заданные и интересующие обучающихся темы. Беседы по картинкам, наблюдениям, беседы об увиденном, пережитом и услышанном/прочитанном. Передача отношения к поступкам и переживаниям других людей, способы передачи собственных эмоциональных состояний;

4) использование невербальных средств общения (интонация, мимика, жесты, позы);

5) рассказывание сказок с опорой на серию сюжетных картинок и без опоры. Составление рассказов по сюжетной картинке и по серии сюжетных

картинок. Понимание содержания прослушанного текста. Пересказ прослушанного/прочитанного текста с опорой на карту текста и без опоры на нее;

б) понимание значения и смысла слова, употребление слова по назначению. Расширение словарного запаса. Произнесение слов согласно орфоэпическим нормам, правильная постановка ударения в словах;

7) составление предложений; составление коротких текстов.

30. Чтение (формирование навыков чтения):

1) фонетика и графика;

2) слабая и сильная позиции для гласных и согласных звуков;

3) смысловозначительная роль звука и ударения ([мал] – [м'ал], [зámьк] — [замóк]). Сопоставление слов, различающихся одним или несколькими звуками;

4) переход от графической модели слова к обозначению звуков в слове знаками упрощенной фонетической транскрипции;

5) воспроизведение звуковой формы слова по его буквенной записи (чтение) и наоборот (письмо);

б) овладение позиционным принципом русской графики. Обозначение мягкости согласных звуков с помощью букв гласных (я, ю, е, ё, и) и буквы ь. Обозначение звука [й'] с помощью букв я, ю, е, ё;

7) плавное слоговое чтение слов различной структуры, чтение целыми словами, чтение предложений, состоящих из 4-6 слов, правильное чтение текстов, состоящих из 4-8 предложений. Обучение выборочному и ролевому чтению небольших отрывков из текстов по вопросам учителя;

8) интонирование предложений в соответствии со знаками препинания: точки, запятой, вопросительного и восклицательного знаков. Соблюдение пауз, которые отделяют одно предложение от другого. Первичное знакомство с типами предложений по цели высказывания.

9) сравнение произведений разных жанров на основе их особенностей. Формирование умения определять, о чем говорится в произведении, что хотел передать автор, выявление основной мысли произведения, давать характеристику основным действующим лицам произведения и проигрывание ситуаций из произведения;

10) наблюдение над значением слова (слова, близкие и противоположные по смыслу, многозначные слова);

11) общее представление о тексте. Понимание содержания текста при его самостоятельном чтении. Чтение деформированного текста повествовательного характера, его составление, сочинение подобной ситуации;

12) ответы на вопросы по содержанию прочитанного, составление вопросов по содержанию;

13) выделение особенностей различных жанров; определение темы, главной мысли произведения;

14) выразительное чтение художественных и нехудожественных текстов, чтение по ролям, высказывание отношения к содержанию прочитанного (нравится/не нравится, потому что...);

15) поиск необходимой информации для выполнения учебных заданий (с помощью учителя);

16) понимание информации, представленной в виде текста, рисунков, схем, пиктограмм, знаков, постеров и кластеров;

17) отработка навыков произношения гласных и согласных звуков, произношение слов с правильным ударением во время чтения целыми словами и смысловыми единицами (орфоэпическое чтение);

18) орфографическое чтение как средство самоконтроля при письме под диктовку и списывании;

19) норма скорости чтения во втором полугодии: 30-35 слов в минуту. В первом полугодии техника чтения не проверяется.

31. Письмо (формирование навыков письма):

1) подготовка к письму (правильная посадка, освещение, положение тетради и умение держать ручку при письме). Формирование умения ориентироваться на пространстве листа в тетради (рабочая строка, межстрочное пространство, верхняя и нижняя линии рабочей строки, вертикальные наклонные линии). Моделирование звукового состава слова с помощью схем. Моделирование предложения;

2) письмо заглавных и строчных букв и их соединений в правильной последовательности элементов прописных букв, слогов, слов, предложений с соблюдением каллиграфических норм;

3) формирование навыков каллиграфического письма. Анализ графического образа рукописных букв (строчных и прописных), сопоставление их структурных элементов, письмо строчных и прописных букв (с проговариванием правильной последовательности элементов при письме) и их соединений (верхнее, среднее, нижнее отрывное и безотрывное). Отработка действий послогового письма (в процессе введения букв, обозначающих согласные звуки, парные по мягкости - твердости, звонкости - глухости). Запись простейших предложений с предварительным их моделированием.

4) письмо под диктовку слов, словосочетаний и предложений, написание которых не расходится с произношением;

5) списывание предложений, текста с рукописного и печатного текста по специальным правилам;

6) письмо предложений с учетом правил пунктуации: точка, восклицательный и вопросительный знаки в конце предложения. Раздельное написание слов в предложении;

7) заглавная буква в начале предложения и в именах собственных;

8) формирование обобщенного понятия об орфограмме как месте в буквенной записи слова, которое однозначно не определяется произношением;

9) орфограммы, не связанные с обозначением звуков буквами: большая буква в начале предложения, в именах собственных; интервалы между

служебными и самостоятельными словами; перенос слов со строки на строку по слогам; знаки препинания в конце предложения;

10) орфограммы, связанные с обозначением звуков буквами: буквы гласных после шипящих (*жи-ши, ча -ща, чу -щу*); буквосочетания *-чк-, -чн-, -чт-, -щн-*; буквы *ь* и *ъ* — разделительные знаки; правописание безударных гласных (двусложные слова); правописание звонких и глухих согласных на конце слова;

11) слово и предложение, разграничение понятий: «предмет» и «слово» как название предмета;

12) слова-названия предметов, явлений окружающего мира; слова, обозначающие признаки предметов; слова, обозначающие действия предметов в момент говорения, до момента говорения, после говорения. Слова, обозначающие один предмет, много предметов; слова, обозначающие предмет, не называя его, которые соотносятся со словами «он», «она», «оно», «они»;

13) составление предложений по картинке. Составление предложений из заданных слов. Определение количества слов в предложении. Закончить начатое предложение.

32. Цели обучения из раздела 3 «Письмо» – 3.1 «Создание текстов разных типов»; 3.2 «Создание текстов разных стилей» – включены в программу предмета «Русский язык» во 2-4 классах.

33. Цели обучения представлены в виде ожидаемых результатов. Цели обучения, организованные последовательно внутри каждого подраздела, позволяют учителям планировать свою работу, оценивать достижения обучающихся и информировать их о следующих этапах обучения.

34. В разделе «Система целей» для удобства использования учебных целей введена кодировка. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа – подраздел, четвертое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 1.2.1.4 «1» – класс, «2.1» – подраздел, «4» – нумерация учебной цели.

35. Система целей обучения:

Обучающиеся должны:	
Раздел (виды речевой деятельности) – аудирование (слушание) и говорение	
Подраздел (ключевые навыки)	Цели обучения
1.1 Понимание содержания прослушанного	1.1.1.1 понимать, что такое речь, ее содержание, выделять в речи предложения и слова
1.2 Определение темы и основной мысли прослушанного текста	1.1.2.1 определять, о ком /о чем говорится в тексте
1.3 Пересказывание	1.1.3.1 пересказывать прослушанный материал, сохраняя последовательность событий (с

прослушанного материала	помощью учителя)
1.4 Прогнозирование событий	1.1.4.1 прогнозировать содержание рассказа по заголовку/иллюстрации
1.5 Участие в различных ситуациях общения с соблюдением речевых норм	1.1.5.1 использовать речевой этикет в разных ситуациях общения
1.6 Привлечение внимания слушателей	1.1.6.1 использовать в речи слова-описания/сравнения, невербальные средства общения (мимика, жесты), соблюдать интонацию для передачи смысла высказывания
1.7 Высказывание оценочного суждения	1.1.7.1 высказывать отношение к прослушанному, обосновывать его простыми предложениями
1.8 Составление рассказа на заданную тему	1.1.8.1 составлять рассказ по сюжетной иллюстрации /по серии картинок
1.9 Ориентирование в звуковой форме слова	1.1.9.1 выделять звуки в словах и различать их признаки (гласные ударные/безударные; согласные твердые/мягкие, глухие/звонкие)
	1.1.9.2 определять количество и порядок слогов в слове, определять и обозначать ударный слог
	1.1.9.3 понимать смыслообразительную роль звука и ударения в слове
	1.1.9.4 понимать функции йотированных букв в слове
Раздел (виды речевой деятельности) – чтение	
Ключевые навыки	Цели обучения
2.1 Использование видов чтения	1.2.1.1 читать и составлять схемы слов, предложений
	1.2.1.2 использовать основные виды чтения (плавное слоговое чтение, чтение целыми словами, осознанное чтение)
2.2 Определение темы и основной мысли прочитанного текста	1.2.2.1 определять, о ком/ о чем говорится в тексте, и понимать, что передает текстом его автор
2.3 Определение структурных частей текста	1.2.3.1 определять начало, середину и конец текста с помощью учителя
2.4 Понимание роли лексических и синтаксических единиц в тексте	1.2.4.1 понимать лексическое значение и смысл слов с учетом обобщенности их значений (слова-предметы/слова-признаки/слова-действия); близкие/противоположные по

	значению/ многозначные слова (с помощью учителя)
2.5 Формулирование вопросов и ответов	1.2.5.1 формулировать вопросы к иллюстрациям/ тексту (с помощью учителя) и отвечать на вопросы
2.6 Определение типов, жанров и стилей текстов	1.2.6.1 распознавать текст-повествование, жанры по их особенностям (сказка/рассказ/стихотворение) с помощью учителя
2.7 Извлечение необходимой информации из различных источников	1.2.7.1 находить информацию в одном источнике, используя алфавитный порядок расположения текстов (словари, справочники, детские энциклопедии)
2.8 Сравнительный анализ текстов	1.2.8.1 сравнивать тексты разных жанров (сказка, рассказ, стихотворение) и стилей (художественные и нехудожественные) с помощью учителя
2.9 Ориентирование в графической форме слов	1.2.9.1 распознавать прописные и печатные буквы, сопоставлять его со звуком
	1.2.9.2 понимать, какую работу выполняет буква в слове в зависимости от ее позиции (гласный как показатель мягкости/твердости согласных)
	1.2.9.3 понимать роль ь, ъ знака в слове
Раздел (виды речевой деятельности) – письмо	
Ключевые навыки	Цели обучения
3.3 Составление плана текста	1.3.3.1 составлять картинный план, план-схему текста и озаглавливать (с помощью учителя)
3.4 Изложение содержания прослушанного/прочитанного материала	1.3.4.1 передавать информацию из прослушанных/прочитанных текстов при помощи рисунка, схемы, знаков с помощью учителя
3.5 Создание текста с использованием различных форм представления	1.3.5.1 составлять/писать простые предложения/тексты на заданную тему, используя рисунки, знаки, схемы, опорные слова
3.6 Творческое написание текстов в разных жанрах	1.3.6.1 писать простые предложения/тексты (сообщение, поздравление, письмо с помощью учителя)
3.7 Нахождение и исправление ошибок в работе	1.3.7.1 проверять написание слов, предложений/текста и исправлять ошибки с помощью учителя

3.8 Соблюдение каллиграфических и графических норм	1.3.8.1 писать прописные (заглавные) и строчные буквы и их соединения; писать разборчиво в соответствии с нормами каллиграфии
3.9 Соблюдение орфографических норм	1.3.9.1 списывать/писать слова, написание которых расходится с произношением (вода/снег/пенал), соблюдать правила переноса (с помощью учителя)
	1.3.9.2 применять правила правописания: жи-ши/ ча-ща/чу-щу/-чк-, -чн-/-нщ-, -ин-
	1.3.9.3 писать заглавную букву в именах собственных, в начале предложения
	1.3.9.4 писать слова с мягким знаком на конце, в середине слова
3.10 Соблюдение грамматических норм	1.3.10.1 различать, использовать в письменной речи слова-предметы, слова-признаки, слова-действия; изменять их по числам
3.11 Соблюдение пунктуационных норм	1.3.11.1 ставить знаки препинания в конце предложения: точка, вопросительный знак, восклицательный знак

Приложение
к Типовой учебной программе
по учебному предмету «Обучение грамоте»
для 1 класса уровня начального образования
по обновленному содержанию

Долгосрочный план
по реализации Типовой учебной программы
по учебному предмету «Обучение грамоте» для 1 класса
уровня начального образования по обновленному содержанию

1 четверть			
Раздел	Аудирование (слушание) и говорение	Чтение	Письмо
Все обо мне	1.1.1.1 * понимать, что такое речь, ее содержание, выделять в речи предложения и слова; 1.1.5.1 использовать речевой этикет в	1.2.1.1* читать и составлять схемы слов, предложений; 1.2.5.1* формулировать вопросы к иллюстрациям/ тексту	1.3.3.1* составлять картинный план/ план-схему текста и озаглавливать его (с помощью учителя);

	<p>разных ситуациях общения;</p> <p>1.1.7.1 высказывать отношение к прослушанному, обосновывать его простыми предложениями;</p> <p>1.1.8.1 составлять рассказ по сюжетной иллюстрации/по серии картинок;</p> <p>1.1.9.1 выделять звуки в словах и различать их признаки (гласные ударные/безударные; согласные твердые/мягкие, глухие/звонкие);</p> <p>1.1.9.3* понимать смысловозначительную роль звука и ударения в слове</p>	<p>(с помощью учителя) и отвечать на вопросы</p>	<p>1.3.4.1* передавать информацию из прослушанных/прочитанных текстов при помощи рисунка/схемы/знаков (с помощью учителя);</p> <p>1.3.9.3* писать заглавную букву в именах собственных, в начале предложения;</p> <p>1.3.11.1 ставить знаки препинания в конце предложения: точка, вопросительный знак, восклицательный знак</p>
Моя школа	<p>1.1.2.1 определять, о ком/о чем говорится в тексте;</p> <p>1.1.3.1 пересказывать прослушанный материал, сохраняя последовательность событий (с помощью учителя);</p> <p>1.1.6.1* использовать в речи слова-описания/сравнения, невербальные средства общения (мимика, жесты), соблюдать интонацию для передачи смысла высказывания;</p>	<p>1.2.1.1* читать и составлять схемы слов, предложений;</p> <p>1.2.1.2 использовать основные виды чтения (плавное слоговое чтение, чтение целыми словами, осознанное чтение);</p> <p>1.2.9.1 распознавать прописные и печатные буквы, сопоставлять букву со звуком;</p> <p>1.2.9.2 понимать, какую работу выполняет буква в слове в зависимости от ее позиции</p>	<p>1.3.8.1* писать прописные (заглавные) и строчные буквы и их соединения; писать разборчиво в соответствии с нормами каллиграфии;</p> <p>1.3.9.1* списывать/писать слова, написание которых расходится с произношением (вода, снег,</p>

	<p>1.1.4.1* прогнозировать содержание рассказа по заголовку/иллюстрации ;</p> <p>1.1.9.1* выделять звуки в словах и различать их признаки (гласные ударные/безударные; согласные твердые/мягкие, глухие/звонкие);</p> <p>1.1.9.2 определять количество и порядок слогов в слове, определять и обозначать ударный слог</p>	<p>(гласный как показатель мягкости/твердости согласных)</p>	<p>пенал), соблюдать правила переноса (с помощью учителя);</p> <p>1.3.11.1 ставить знаки препинания в конце предложения: точка, вопросительный знак, восклицательный знак</p>
2 четверть			
Моя семья и друзья	<p>1.1.2.1 определять, о ком/ о чем говорится в тексте;</p> <p>1.1.6.1 использовать в речи слова-описания/ сравнения, невербальные средства общения (мимика, жесты), соблюдать интонацию для передачи смысла высказывания;</p> <p>1.1.8.1 составлять рассказ по сюжетной иллюстрации/ по серии картинок;</p> <p>1.1.9.1* выделять звуки в словах и различать их признаки (гласные ударные/безударные; согласные твердые/мягкие, глухие/звонкие);</p> <p>1.1.9.2* определять</p>	<p>1.2.1.1* читать и составлять схемы слов, предложений;</p> <p>1.2.1.2 использовать основные виды чтения (плавное слоговое чтение с переходом на чтение целыми словами, осознанное чтение);</p> <p>1.2.5.1* формулировать вопросы к иллюстрациям/ тексту (с помощью учителя) и отвечать на вопросы;</p> <p>1.2.9.1 распознавать образ буквы и сопоставлять его со звуком;</p> <p>1.2.9.2 понимать, какую работу выполняет буква в слове в зависимости</p>	<p>1.3.3.1* составлять картинный план/ план-схему текста и озаглавливать (с помощью учителя);</p> <p>1.3.5.1* составлять / писать простые предложения/тексты на заданную тему, дополняя их рисунками/знаками и/ схемами/опорным и словами;</p> <p>1.3.8.1* писать прописные (заглавные) и строчные буквы и их соединения; писать разборчиво в</p>

	<p>количество и порядок слогов в слове, определять и обозначать ударный слог;</p> <p>1.1.9.3 понимать смысловозначительную роль звука и ударения в слове</p>	<p>от ее позиции (гласный как показатель мягкости/твердости согласных)</p>	<p>соответствии с нормами каллиграфии;</p>
<p>Мир вокруг</p>	<p>1.1.2.1 определять, о ком/ о чем говорится в тексте;</p> <p>1.1.3.1 пересказывать прослушанный материал, сохраняя последовательность событий (с помощью учителя);</p> <p>1.1.4.1 прогнозировать содержание рассказа по заголовку/иллюстрации ;</p> <p>1.1.7.1 высказывать отношение к прослушанному, обосновывать его простыми предложениями;</p> <p>1.1.9.1 выделять звуки в словах и различать их признаки (гласные ударные/безударные; согласные твердые/мягкие, глухие/звонкие);</p> <p>1.1.9.3 понимать смысловозначительную роль звука и ударения в слове</p>	<p>1.2.2.1 определять, о ком/ о чем говорится в тексте, и понимать, что передает текстом его автор;</p> <p>1.2.9.1 распознавать прописные и печатные буквы, сопоставлять букву со звуком;</p> <p>1.2.9.2 понимать, какую работу выполняет буква в слове в зависимости от ее позиции (гласный как показатель мягкости/твердости согласных);</p> <p>1.2.4.1* понимать лексическое значение и смысл слов с учетом обобщенности их значений (слова-предметы/ слова-признаки/ слова-действия);</p> <p>близкие/ противоположные по значению, многозначные слова (с помощью учителя)</p>	<p>1.3.4.1* передавать информацию из прослушанных/ прочитанных текстов при помощи рисунка, схемы, знаков с помощью учителя;</p> <p>1.3.6.1* писать простые предложения/тексты (сообщение, поздравление, письмо) с помощью учителя;</p> <p>1.3.9.1* списывать/ писать слова, написание которых расходится с произношением (вода, снег, пенал), соблюдать правила переноса (с помощью учителя);</p> <p>1.3.9.3 писать заглавную букву в именах собственных/в</p>

			<p>начале предложения; 1.3.9.2 * применять правила правописания: <i>жи-ши, ча-ща, чу-щу,</i> <i>-чк-, -чн-, -нщ-, -ин-</i></p>
3 четверть			
<p>Путешествие.</p>	<p>1.1.3.1 пересказывать прослушанный материал, сохраняя последовательность событий (с помощью учителя); 1.1.5.1 использовать речевой этикет в разных ситуациях общения; 1.1.7.1 высказывать отношение к прослушанному, обосновывать его простыми предложениями; 1.1.8.1 составлять рассказ по сюжетной иллюстрации/ по серии картинок</p>	<p>1.2.1.2 использовать основные виды чтения (плавное слоговое чтение, чтение целыми словами, осознанное чтение); 1.2.2.1 определять, о ком/ о чем говорится в тексте, и понимать, что передает текстом его автор; 1.2.5.1* формулировать вопросы к иллюстрациям/ тексту (с помощью учителя) и отвечать на вопросы; 1.2.6.1 распознавать текст-повествование, жанры по их особенностям (сказка, рассказ, стихотворение) с помощью учителя; 1.2.8.1 сравнивать тексты разных жанров (сказка, рассказ, стихотворение) с помощью учителя; 1.2.9.3* понимать роль <i>ь, ъ</i> знака в слове</p>	<p>1.3.6.1 * писать простые предложения/тексты (сообщение/поздравление/письмо) с помощью учителя; 1.3.7.1* проверять написание слов, предложений/текста и исправлять ошибки с помощью учителя; 1.3.9.1* списывать / писать слова, написание которых расходится с произношением (вода/снег/пенал), соблюдать правила переноса с помощью учителя; 1.3.9.3 писать заглавную букву в именах собственных, в начале</p>

			предложения; 1.3.10.1* различать, использовать в письменной речи слова- предметы/слова- признаки/слова- действия и изменять их по числам
Традиц ии и фольк лор.	1.1.2.1 определять, о ком /о чем говорится в тексте; 1.1.3.1 пересказывать прослушанный материал, сохраняя последовательность событий (с помощью учителя); 1.1.6.1* использовать в речи слова-описания/ сравнения, невербальные средства общения (мимика, жесты), соблюдать интонацию для передачи смысла высказывания; 1.1.9.3 понимать смыслоразличительную роль звука и ударения в слове; 1.1.9.4 понимать функции йотированных букв в слове	1.2.3.1 определять начало, середину и конец текста с помощью учителя; 1.2.6.1 распознавать текст-повествование, жанры по их особенностям (сказка/рассказ/ стихотворение) с помощью учителя; 1.2.8.1 сравнивать тексты разных жанров (сказка, рассказ, стихотворение) с помощью учителя; 1.2.9.3* понимать роль ъ, ь знака в слове	1.3.4.1* передавать информацию из прослушанных/ прочитанных текстов при помощи рисунка, схемы, знаков с помощью учителя; 1.3.6.1 писать простые предложения/текс ты (сообщение/ поздравление/ письмо с помощью учителя; 1.3.9.1 *списывать/писат ь слова, написание которых расходится с произношением (вода, снег, пенал), соблюдать правила переноса (с помощью учителя); 1.3.9.2 * применять

			<p>правила правописания: жи-ши, ча-ща, чу-щу; -чк-, -чн-, -нщ-, -ин-;</p> <p>1.3.10.1* различать, использовать в письменной речи слова-предметы/слова-признаки/слова-действия и изменять их по числам</p>
4 четверть			
Еда и напитки .	<p>1.1.1.1 понимать, что такое речь, ее содержание, выделять в речи предложения и слова;</p> <p>1.1.2.1 определять, о ком / о чем говорится в тексте;</p> <p>1.1.3.1 пересказывать прослушанный материал, сохраняя последовательность событий (с помощью учителя);</p> <p>1.1.4.1 прогнозировать содержание рассказа по заголовку/иллюстрации ;</p> <p>1.1.5.1 использовать речевой этикет в разных ситуациях общения;</p> <p>1.1.6.1* использовать в речи слова-описания/сравнения, невербальные средства</p>	<p>1.2.2.1 определять, о ком/о чем говорится в тексте, и понимать, что передает текстом его автор;</p> <p>1.2.7.1 находить информацию в одном источнике, используя алфавитный порядок расположения текстов (словари, справочники, детские энциклопедии);</p> <p>1.2.9.3 понимать роль <i>ь, ъ</i> знака в слове</p>	<p>1.3.5.1 составлять/писать простые предложения/тексты на заданную тему, дополняя их рисунками/знаками и/схемами/опорным и словами;</p> <p>1.3.7.1 проверять написание слов, предложений/текста и исправлять ошибки с помощью учителя;</p> <p>1.3.9.1 *списывать/писать слова, написание которых расходится с произношением (вода, снег, пенал), соблюдать</p>

	общения (мимика, жесты), соблюдать интонацию для передачи смысла высказывания		правила переноса с помощью учителя; 1.3.9.2 * применять правила правописания: жи-ши/ ча-ща/чу-щу, -чк-, -чн-/ -нщ-, -ин-; 1.3.9.3 писать заглавную букву в именах собственных, в начале предложения; 1.3.9.4* писать слова с мягким знаком на конце и в середине слова
В здоровом теле – здоровый дух!	1.1.3.1 пересказывать прослушанный материал, сохраняя последовательность событий (с помощью учителя); 1.1.4.1 прогнозировать содержание рассказа по заголовку/иллюстрации; 1.1.5.1 использовать речевой этикет в разных ситуациях общения; 1.1.7.1 высказывать отношение к прослушанному, обосновывать его простыми предложениями; 1.1.8.1 составлять рассказ по сюжетной иллюстрации/ по серии	1.2.1.2 использовать основные виды чтения (плавное слоговое чтение, чтение целыми словами, осознанное чтение); 1.2.3.1 определять начало, середину и конец текста с помощью учителя; 1.2.4.1 понимать лексическое значение и смысл слов с учетом обобщенности их значений (слова-предметы/слова-признаки/слова-действия близкие/ противоположные по значению, многозначные слова (с помощью учителя); 1.2.7.1 находить	1.3.6.1 писать простые предложения/тексты (сообщение, поздравление, письмо) с помощью учителя; 1.3.9.1 списывать/писать слова, написание которых расходится с произношением (вода, снег, пенал), соблюдать правила переноса (с помощью учителя); 1.3.9.2 * применять правила

	картинок	информацию в одном источнике, используя алфавитный порядок расположения текстов (словари, справочники, детские энциклопедии)	<p>правописания: <i>жи-ши/ ча-ща/чу-щу;</i> <i>-чк-, -чн/-нщ-, -ин-;</i> 1.1.9.4 понимать функции йотированных букв в слове; 1.3.9.3 писать заглавную букву в именах собственных, в начале предложения; 1.3.9.4 писать слова с мягким знаком на конце и в середине слова; 1.3.10.1 различать, использовать в письменной речи слова-предметы/слова-признаки/слова-действия и изменять их по числам; 1.3.11.1 ставить знаки препинания в конце предложения: точка, вопросительный знак, восклицательный знак</p>
--	----------	--	--

Примечание:

- 1) цели обучения в пределах одной четверти комбинируются по разным видам речевой деятельности;
- 2) цели обучения, обозначенные знаком «*», рекомендуется реализовать частично.

Педагогические подходы к организации учебного процесса по предмету «Обучение грамоте» в 1 классе

В соответствии с приоритетным направлением в образовании обучающиеся должны «научиться учиться» и стать самостоятельными, мотивированными, заинтересованными, уверенными, ответственными и интеллектуально развитыми личностями.

Для достижения этого в учебном процессе используются:

1) деятельностный подход в обучении и преподавании (на основе учебной деятельности обучающиеся приходят к пониманию необходимости новых знаний);

2) исследовательский подход (что я знаю?, что я хочу узнать?, чему я научился?);

3) развивающее обучение (обучающийся овладевает способами действий, учится конструировать свою учебную деятельность и управлять ею);

4) взаимо-, самообучение, взаимо-, самооценивание обучающихся;

5) организация индивидуально-дифференцированного обучения (согласно потребностям обучающегося через формирующую оценку), парной, групповой деятельности обучающихся и работы всего класса.

Рекомендуемые стратегии, технологии и методы обучения предмету «Обучение грамоте»:

1) стратегии: самоуправляемая, экспериментальная, критическая, коммуникативная, контекстная;

2) технологии: работа в малых группах (команде), кейс-стади (анализ конкретных ситуаций), ролевые и деловые игры, модульное обучение;

3) методы: проблемное обучение, индивидуальное обучение, междисциплинарное обучение, обучение на основе опыта, проектный метод.

Для измерения успешности и определения последующих шагов в обучении ставятся четкие цели обучения и критерии успеха.

Развитие коммуникативных навыков обучающихся: социализация личности, воспитание граждан, способных эффективно взаимодействовать в различных сообществах. Для реализации этой цели создается такая среда, в которой поощряется и ценится коммуникация в различных формах, когда обучающийся уверенно выражает свое мнение, учится грамотно использовать русский язык в устной и письменной формах для общения со сверстниками, учителями и более широкой аудиторией.

Примеры заданий по аудированию (слушанию) и говорению по предмету «Обучение грамоте»:

1) артикуляционные разминки;

2) звуковой анализ слов;

3) восприятие звучащей речи, выделение из речевого потока языковых единиц (предложение, слово, слог, звук);

4) выявление из прослушанного текста информации в соответствии с поставленной целью;

5) составление диалога, принятие точки зрения собеседника; постановка вопросов и формулирование ответов на основе прослушанного текста;

6) составление высказываний на знакомые и интересные для обучающихся темы;

7) составление рассказов по личным впечатлениям, картинкам, по аналогии с прочитанным;

8) словесное рисование/описание;

9) пересказ знакомых историй, сказок; чтение стихотворений наизусть;

10) донесение информации до собеседника и слушателей.

Примеры заданий по чтению по предмету «Обучение грамоте»:

1) работа над лексическим значением слова;

2) игры со словами (анаграммы, палиндромы (перевертыши: шалаш, потоп), нахождение слова в слове);

3) прогнозирование развития событий по началу текста или по заголовку;

4) использование различных видов чтения (чтение по ролям, ознакомительное чтение, поисковое чтение, комментированное чтение, чтение для нахождения информации, чтение для высказывания точки зрения, чтение с остановками, чтение за диктором);

5) игра «в прятки» (ведущий начинает читать текст с любого места, не с начала, обучающимся необходимо найти место, которое читает ведущий, и следить за чтением);

6) составление карты рассказа.

Примеры заданий по письму по предмету «Обучение грамоте»:

1) анализ буквы с целью выявления составляющих ее элементов;

2) конструирование и переконструирование букв из соответствующих элементов;

3) ориентирование в пространстве рабочей строки и межстрочном пространстве;

4) освоение зрительно-двигательных образов письменных букв и видов их соединений в слогах, сочетаниях, словах;

5) звукобуквенный анализ слов и анализ предложений с последующей записью;

6) предоставление информации в форме рисунков и диаграмм;

7) списывание слов, предложений, текстов с печатного образца;

8) восстановление деформированного предложения, текста;

9) письмо литературному герою;

10) составление текста по опорным словам;

11) письмо по памяти;

12) запись нескольких предложений к серии картинок (подписывание картинок) как пересказ прочитанной истории;

корректирование собственных текстов с помощью учителя.

Список использованной литературы

1. Государственная программа развития образования и науки РК на 2016-2019 годы, Указ Президента Республики Казахстан от 1 марта 2016 год № 205. Закон Республики Казахстан «Об образовании» от 27 июля 2007 года №319 (с изменениями и дополнениями по состоянию на 28.12.2017 г.
2. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения РК, ППРК от 13 мая 2016 года № 292; Типовая учебная программа дошкольного воспитания и обучения, приказ МОН РК от 12 августа 2016 года №499
3. Сергеева, Т.Ф. Межпредметная интеграция в обучении детей дошкольного и младшего школьного возраста Текст. / Т.Ф. Сергеева, Л.М. Долгополова-Майкоп: ООО «Аякс», 2001.-34 с.
4. Теремов, А.В. Интеграция школьных предметов естественно-научного и гуманитарного циклов: необходимость и возможность Текст. / А.В.Теремов // Естествознание в школе. 2004. - № 4. - С.18-23.
5. Сажина С.Д. Проектирование содержания предшкольного образования на основе интеграции тема диссертации и автореферата по ВАК 13.00.07, кандидат педагогических наук – Екатеринбург, 2007. – 175 с.
6. Чапаев, Н.К. Педагогическая интеграция: методология, теория, технология Текст. /Н.К.Чапаев. 2-е изд. испр. и дополн. - Екатеринбург: РГППУ; Кемерово: КГППУ, 2005. - 325 с.
7. Запорожец А.В. Интеллектуальная подготовка детей к школе // Дошкольное воспитание. 1977. № 8.
8. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. М., 1975.
9. Эльконин Д.Б. Избранные психологические труды. М., 1994.
10. Выготский Л.С. Умственное развитие детей в процессе обучения. М., 2005. Выготский Л.С. Психология развития человека. М., 2005.
11. Литература: Педагогика: педагогические теории, системы, технологии / Под ред. С.А. Смирнова, М., 1999. – 544с.
12. Васюкова Н., Чехонина О. Интеграция содержания образования через планирование педагогической деятельности Текст. / Н. Васюкова, О. Чехонина // Детский сад от А до Я. 2004. - № 6. - С.8-13.

**Перечень
нормативных правовых документов, регламентирующих деятельность
организаций дошкольного образования**

1. Закон Республики Казахстан «Об образовании» от 27 июля 2007 года № 319.
2. Закон Республики Казахстан «О языках в Республике Казахстан» от 11 июля 1997 года № 151.
3. Закон Республики Казахстан «О Государственных символах Республики Казахстан» от 28 июня 2012 года № 23-V.
4. Закон Республики Казахстан «О безопасности игрушек» от 21 июля 2007 года № 306.
5. Закон Республики Казахстан «О социальной и медико-педагогической коррекционной поддержке детей с ограниченными возможностями» от 11 июля 2002 года № 343.
6. Государственная программа развития образования и науки Республики Казахстан на 2016-2019 годы (Указ Президента Республики Казахстан от 1 марта 2016 год № 205).
7. Санитарные правила «Санитарно-эпидемиологические требования к дошкольным организациям и домам ребенка», утвержденные приказом Министерства здравоохранения Республики Казахстан от 17 августа 2017 года № 615.
8. Стандарты государственных услуг «Постановка на очередь детей дошкольного возраста (до 7 лет) для направления в детские дошкольные организации», «Прием документов и зачисление детей в дошкольные организации образования» (постановление Правительства Республики Казахстан от 7 апреля 2015 года № 172).
9. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения Республики Казахстан (постановление Правительства Республики Казахстан от 13 мая 2016 года № 292).
10. Типовой учебный план дошкольного воспитания и обучения, утвержденный приказом Министерства образования и науки Республики казахстан от 20 декабря 2012 года № 557.
11. Типовая учебная программа дошкольного воспитания и обучения, утвержденная приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан от 12 августа 2016 года № 499.
12. Правила размещения государственного образовательного заказа на подготовку специалистов с техническим и профессиональным, после- средним, высшим и послевузовским образованием с учетом потребностей рынка труда, на подготовительные отделения высших учебных заведений, а также на дошкольное воспитание и обучение, среднее образование, утвержденные

приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан от 29 января 2016 года № 122.

13. Правила проведения психолого-педагогической экспертизы игрушек, утвержденные приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан от 10 июня 2008 года № 337.

14. Об утверждении Правил и условий проведения аттестации гражданских служащих в сфере образования и науки, а также Правил и условий проведения аттестации педагогических работников и приравненных к ним лиц, занимающих должности в организациях образования, реализующих общеобразовательные учебные программы дошкольного, начального, основного среднего, общего среднего, образовательные программы технического и профессионального, послесреднего образования, утвержденные приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан от 27 января 2016 года № 83.

15. Типовые правила деятельности дошкольных организаций, утвержденные приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан от 17 мая 2013 года № 499.

16. Типовые правила деятельности видов дошкольных организаций, утвержденные приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан от 29 мая 2013 года № 206.

17. Типовые квалификационные характеристики должностей педагогических работников и приравненных к ним лиц, утвержденные приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан от 13 июля 2009 года № 338.

18. Нормы оснащения оборудованием и мебелью организаций дошкольного и среднего образования, а также специальных организаций образования, утвержденные приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан от 22 января 2016 года № 70.

Примерные сквозные темы

1. «Детский сад» - направлена на формирование у детей чувства привязанности, любви к детскому саду, детям, взрослым и развитию интереса к совместной деятельности.

2. «Моя семья» - способствует расширению представлений о семье, роли матери, отца, бабушки, дедушки, сестры, брата; об обязанностях членов семьи; воспитанию положительных взаимоотношений в семье, взаимовыручке, любви ко всем членам семьи.

3. «Растем здоровыми» - направлена на охрану и укрепление здоровья ребенка, формирование навыков безопасного поведения в дошкольной организации, быту, на улице, в условиях природы, обогащение двигательного опыта детей через совершенствование основных движений, потребности у детей в активной деятельности с использованием творческих, познавательных и речевых способностей.

4. «Мой Казахстан» - способствует формированию у детей духовно-нравственных ценностей, знаний, умений и навыков в соответствии с их возрастными и индивидуальными возможностями, воспитанию общечеловеческих качеств, патриотизма и толерантности, основанных на общенациональной идее "Мәңгілік Ел".

5. «Мир природы» - направлена на расширение знаний детей о предметах и явлениях живой и неживой природы, сезонных явлениях, растениях, животных; формирование представлений о необходимости сохранения всех видов животных, насекомых и растений; приобретение опыта, непосредственно связанного с природой; развитие бережного отношения к окружающей среде и понимание значения жизненной среды.

6. «Мир вокруг нас» - обеспечивает развитие личности ребенка, владеющего элементарными навыками познавательной деятельности, необходимыми для взаимодействия с окружающим миром; осмысление нравственных норм и воспитание терпимости и уважения к людям.

7. «Традиции и фольклор» - направлена на знакомство с традициями, обычаями казахского и других народов, проживающих на территории Республики Казахстан, формирование доброжелательного и уважительного отношения к людям.

8. «Трудимся вместе» - способствует формированию элементарных трудовых навыков, воспитанию трудолюбия, чувства уважения к людям труда, бережного отношения ко всему, что сделано руками человека; развитию речи детей, внимания, воображения; формированию творческих способностей, мышления и воображения.

9. «Пусть всегда будет солнце!» - предусматривает воспитание таких нравственных качеств, как любовь к близким людям, стремление заботиться о

них, чувство привязанности к своей родной земле, городу, селу, своей стране, интереса к ее истории.

10.«Народ - источник искусства» - нравственно-патриотическое воспитание, самопознание, ознакомление с окружающим миром, с традициями, искусством народов Казахстана и других стран.

11.«Я и окружающая среда» – ознакомление с природой, экологическое воспитание, формирование основ безопасной жизнедеятельности, ознакомление с трудом людей и их профессиями.

12.« Живое и неживое в природе » - ознакомление с живой и неживой природой, формирование знаний и навыков взаимодействия с природой, бережного обращения с ней.

13.«Мир дикой природы» - ознакомление с флорой и фауной планеты, экологическое воспитание.

14.«Скоро в школу мы пойдем» (для дошкольных групп) - знакомство со школой, подготовка к социальной адаптации в школе.

15.«Здравствуй, Осень золотая!»- ознакомление с изменениями в природе осенью, различными климатическими условиями регионов Казахстана (погода осенью на юге и севере), с разными периодами осени: ранняя, золотая, поздняя, осень- пора сбора урожая хлеба.

16.«Зимы прекрасная пора!» - ознакомление с зимними явлениями в природе, ее изменениями, красивыми зимними праздниками и забавами.

17.«Зазвенела первая капель!» - ознакомление с разными периодами осени в различных регионах страны, весенней посадкой овощей и фруктов, ее изменениями в природе.

18.«Лето красное пришло!»- ознакомление с летними природными явлениями, ее изменениями, лето - пора природных витаминов, которые поступают в организм человека благодаря овощам и фруктам.

19.«Осень – щедрая пора»

20.«Из чего получается хлеб»

21.«Перелетные птицы»

22.«Цвети, мой Казахстан!»

23.«Здравствуй зимушка – зима!»

24.«Зимующие птицы»

25.«Зимние забавы»

26.«Здравствуй, Новый год!»

27.«Осенние букеты»

28.«Новогодние подарки для друзей»

29.«Как зимуют звери?»

30.«Для чего нужен снег?»

31.«Первые весенние птицы»

32.«Весенние ручьи»

33.«Знакомимся с космосом»

34.«Планета – Земля!»

35.«Планеты звездного неба»

36. «В семье единой!»
37. «На страже мира!»
38. «Деревья весной»
39. «Весенняя посевная»
40. «Расцветание природы»
41. «Здравствуй, Лето красное!»
42. «Профессии разные нужны, профессии разные важны»
43. «Техника и мы!»
44. «Завтра в школу»
45. «Народ источник искусства»
46. «Я и окружающая среда»
47. «Мир морей и океанов»
48. «Пусть всегда будет солнце»
49. «Транспорт»
50. «В мире невероятного»

Содержание

1. Научно-методические основы формирования содержания предшкольной подготовки.....	67
2. Типовой учебный план для классов предшкольной подготовки (нулевые классы)	82
3. Структура и содержание учебных программ по организованной учебной деятельности в классах предшкольной подготовки (нулевые классы) и для 1 классов	86
Список использованной литературы.....	122
Приложение	123

**Мектепке дейінгі даярлық сыныптарының (нөлдік сыныптар),
1-сыныптардың білім алушыларына арналған Үлгілік оқу жоспары және
оқу бағдарламалары**

**Типовой учебный план и учебные программы для классов
предшкольной подготовки (нулевые классы), 1 классов в рамках
обновления содержания образования**

Басуға 28.02.2018 ж. қол қойылды. Пішімі 60×84 1/16.

Қағазы офсеттік. Офсеттік басылыс.

Қаріп түрі «Times New Roman». Шартты баспа табағы 4.

Подписано к печати 28.02.2018 г. Формат 60x84 1/16. Бумага офсетная.

Печать офсетная. Гарнитура «Times New Roman». Усл. печ. л. 4.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
«Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы» РМҚК 010000,
Астана қ., Орынбор көшесі 4, «Алтын Орда» БО, 16-қабат

Министерство образования и науки Республики Казахстан
РГКП «Национальная академия образования им. И. Алтынсарина»
010000, г. Астана